توپ تەنتەنىسى

(شېئىرلار)

توپ تەنتەنىسى

(شېئىرلار)

جۇڭگو يازغۇچىلار جەمىيىتى شىنجاڭ
ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسى تۈزدى

مىللەتلەر نەشرىياتى

تۇز گۈچىدىن

بۇ يىل 10 ـ ئايىنىڭ 1 ـ كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى قۇرۇلغانلىغىنىڭ 30 يىللىق تويى بولىدۇ. ئۇيغۇر خەلقىنىڭ سىياسى، ئىجتىمائى ۋە مەدەنى هاياتىدا زور تارىخىي ئەهمىيەتكە ئىگە بولغان بۇ تويغا هەر مىللەت شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان «توي چاچقۇسى» ناملىق شېئىرلار توپلىمىنى تۇرۇپ چىقىلغان ئىدۇق. شۇنىڭغا ئۇلاپلا ئىككىنچى شېئىرلار توپلىمى «توي تەنتەنىسى»نى نەشرگە تەييارلىدۇق. بۇ توپلامغا ئوتتۇرا ياش ۋە ياش شائىرلارنىڭ بىر قىسىم شېئىرلىرى تالالاپ كىرگۈزۈلدى. بۇ شېئىرلار مەزمۇنىنىڭ موللۇغى، شەكلىنىڭ خىلمۇ ـ خىللىغى ۋە بەدىئى جەهەتتە بىرقەدەر ئۇستۇنلۇگى بىلەن كىتاپخانىلارغا زوق بېغىشلايدۇ.

جۇڭگو يازغۇچىلار جەمىيىتى شىنجاڭ
ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شۆبىسى

1985 ـ يىل فېۋرال.

مۇنـدەرىـجە

تۇزگۈچىدىن ..... (1)
شېئىر ۋە غەزەللەر ..... ئابـدۇكېرىم مەخسۇت (1)
شەرققە سەپەر (چاتما) ..... سەمەت دۇگايلى (9)
ئىككى غەزەل ..... سادىن سادىرى (18)
كۆنچى ناخشىلىرى ..... ئابلىز ھەسەن (20)
تاڭ سەھەر (غەزەل) ..... ئەسقەر ھۇسەيىن (28)
ئۇچ شېئىر ..... توختاش بەكرى (30)
سوغا گۈللىرى (چاتما) ..... ياسىن ھاۋازى (34)
ئىككى شېئىر ..... توختاجى روزى (42)
نېغمەت شەھىرىدە (چاتما) ..... نۇرمۇھەممەت زامان (49)
غەزەللەر ..... تۇرسۇننىياز (52)
ئۇچ شېئىر ..... مەمتىمىن ھەزرەت (58)
دالا كۆيلىرى ..... مۇھەممەت سىدىق تۆمۈرى (64)
ئىككى شېئىر ..... ئابدۇغېنى سىيىت (67)
ئىككى شېئىر ..... مەتقاسىم مەتنىياز (70)
ئۇچ شېئىر ..... ۋاھىتجان غوپۇرى (73)
ئىككى شېئىر ..... نىمەتۇللا ئەبەيدۇللا (ئۇربېك) (76)

دىخىنىمغا ..... تۇنىياز مەتنىياز (80)
شېئىرلار ..... نەسرۇللا ئابلەت (83)
سەھەر لىرىكىسى ..... ئابلىمىت مۇھەممىدى (86)
شېئىرلار ..... مەخمۇت مۇھەممەت (89)
ئىلى دەريياسى ..... ھەجەر قادىر (92)
ئۇچ شېئىر .....مۇھەممەت تۇرسۇن باھاۋىدىن (95)
شېئىرلار ..... ئابدۇللا ياقۇپ (101)
غايە ..... قاسىم سىدىق (105)
ئىككى شېئىر ..... قادىر ئەكبەر (107)
ئەتكەن چاي ..... ئەزىز ساۋۇت (110)
ئىككى شېئىر ..... ئابدۇرىشت سەلەي (112)
ھاياتقا مۇھەببەت ..... تۇرسۇن مەخسۇت (115)
پامىر (چاتما) ..... ھوشۇر ئىبراھىم (117)
ئۇچ شېئىر ..... ياسىن مەخسۇت (123)
ئىككى مەسەل ..... ئابلىكىم باقى (129)
ئۇمىت يۇلتۇزلىرى (غەزەللەر) ..... مۇھەممەت ئىمىن (137)
ۋەجدان نەزمىلىرى ..... ئابلەت ئىسمايىل (146)
غەزەلخان بىز ..... نەيىم يۈسۈپ (153)
دىلبەر ..... نەجمىدىن سىدىق (155)
ئۇچ شېئىر ..... ھەسەن تىلىۋالدى (157)
ئانا ۋە شېئىر ..... مۇتىللا ئىبراھىم (163)
ئىككى شېئىر ..... روزى نىياز (166)

قايتمدىن (غەزەل) ..... ھەبىبۇللا روزى (168)
قاراماي ئىلھاملىرى (چاتما) ..... ھېيتەم ھۇسەيىن (171)
ئاق كەپتىرىم ..... ئىمىن راشىدىن (174)
غەزەللەر ..... مۇكەررەم ئەبەيدۇللا (176)
رۇبائى ۋە پارچىلار ..... رىشت مەخسۇت (181)
قەدىم تۇرپان ..... مۇھەممەت رەھىم تۇرسۇن (185)
جەڭچى ناخشىلىرى ..... ئەمەت جاپپار (189)
گۈزەل شوتا يايلىغى ..... غوپۇر رەھىم (192)
باھار قوشاقلىرى (چاتما) ..... ئابدۇقادىر ھەسەن (196)
ئىككى شېئىر ..... مەمتىمىن زىببىللا (204)
مەشئەل ..... ھوشۇر ئەخمەت (207)
ئىككى شېئىر ..... توختى نەمتۇل (212)
ئىككى شېئىر ..... ئىبراھىم ئىزاق (215)
جەڭچى قەلبى ..... قۇربان ياسىن (218)
بەزىلەر ..... باۋۇدۇن نىياز (220)
ئىككى شېئىر ..... نۇردۇن مۇسا (223)
يۇرتۇمغا مۇھەببەت ..... نىياز مەھمۇت (226)
باھار ئىلھاملىرى ..... تۇراپ ھەسەن (229)
ئىككى شېئىر ..... ئابدۇللا ئەبەيدۇللىن (231)
يۇرتۇم ..... ئىلى زايىت (233)
ئىككى مۇخەممەس ..... سېيتنىسا لوقمان (235)
كېرىيە دەريالىسى ..... مۇھەممەت ئەيسا قۇربان (240)

ئىككى شېئىر ..... مۇھەممەت نىيازى (245)
مەشرەپ ھەققىدە مۇخەممەس ..... زاھىر ئابدۇراخمان (247)
شېئىرلار ..... زۇنۇن رەھىم (250)
"باغى ئېرەم" ..... سىدىق قاۋۇز (255)
ئىككى شېئىر ..... نۇرمۇھەممەت جېلىل (257)
ئۇچ غەزەل.....ئىبراھىم قۇربان (260)
يۇرتۇم شەنىگە (مۇسەددەس) ..... ھېزىم ناسىر (263)
گۈزەل ..... قۇندۇز مۇھەممەت (266)
ئورمانغا قاراپ ..... ئەخمەتجان ئوسمان (267)
ئىككى شېئىر ..... بىلىقىز سۇلايمان (270)
ئانا مۇھەببىتى ..... يالقۇن نۇر (273)
ئىلىم-پەن باھاردا (مۇخەممەس)..... ئەخمەت ۋاھىدى (276)
باھار ناخشىسى ..... سەييارە سەلەي (279)
سىزايلى خەرىتىنىڭ يېڭىسىنى..... ئاۋۇت مۇھەممەت (281)
ئىجات يولى ..... شەۋكەت مۇھەممىدى (282)
ئىككى شېئىر ..... تۇرغۇن ئوبۇلقاسىم (284)
ئەنجۇر ۋە ئۈزۈم ..... ئوبۇلھاشىم قاسىم (287)
ۋەتەن (مۇسەللەس) ..... زۇلپىقار (290)
تاڭ ئوغلىمەن ..... ئېزىز ئېلى (292)
بۇلاق ..... ۋاھىتجان ئوسمان (295)
تولۇن ئاي ..... مۇختار سۇيۇرگە (298)
مەرھابا، تاڭ سەھەرا ..... پولات ھېۋزۇللا (300)
ئاي بىلەن سۆھبەت ..... زوھرە غوپۇر (303)

ئابدۇكېرىم مەخسۇت

شېئىر ۋە غەزەللەر

تال

قانچە يىللار ئۆتتى بىلمەيمەن،
سايە تاشلار قىرغاققا بۇ تال.
يىلان باغرى يوللار تۇتاشقان،
تال تۇڭگە بىر زەنجىر مىسال.

خالى بولماس ئادەمدىن تۇڭى،
سايىسىدا ئالىدۇ ھوزۇر.
قۇياش بەرسە ئاڭا شەپەق رەڭ،
ياپراقلاردا جىلۋە قىلار نۇر.

سۇرۇشتۇرمەس ھېچكىم، ھېچقاچان
تىككىنىنى ئاشۇ تالنى كىم؟

لېكىن ھەر كۈن تال سايمىسدا
سۆھبەت قىزىپ تۇرار بىتىنىم.

ئۇنى تىككەن مۆجىزىلىك قول
بارمۇ، يوقمۇ يورۇق جاھاندا؟
لېكىن ئۇنىڭ ئەجرى-مېھنىتى
ھوزۇر بېرىپ تۇرار ئىنسانغا.
1982 - يىل ئاپرىل.

قىزاتاغ ئۈستىدە

سالقىن سەھەر، ئاسمان تېپ-تېنىق،
گۈل بەرگىدە تاۋلىنار شەبنەم.
تاڭ بىلەن تەڭ ئويغىنار ھايات،
گۈل چېھرىدە شاتلىق مۇجەسسەم.
تاڭ جىلۋىسى شەپەق ھۆسنىدە،
مەن تۇرىمەن راۋاق ئۈستىدە.

گۈلزارلاردا ئوينار كېپىنەك،
بۇلبۇل، كاكىكۈك قىلىدۇ ناۋا.
بۇلغىدۇر ياڭراق كۈلكىنىڭ
گۈل چېچەكلىك ھەر كوچا-ھويلا.

كۆلكه ئۇخچار هايات كۆكسىده،
مەن تۇرىمەن راۋاق ئۇستىده.

ئادەملەرنىڭ يېڭى خسلتى
يۇرەكلەرنى قىلار مەھلىيا.
قۇچىغدا يۇكسەك ئارزۇنىڭ
ئەركىلەيدۇ كائىنات، ساما.
ئۇچار ئىنسان ئىجات كۆكىده،
مەن تۇرىمەن راۋاق ئۇستىده.

كۆمۈش يولدا تونۇش چىرايلار
سالاملىشار قىزغىن ۋە ئىللىق.
هايات قاينىق، تۇرمۇش پاراۋان،
دەملەر شىرىن، سۆھبەت يېقىملىق.
تۇمەن كۆي بار خوشال كۆلكىده،
مەن تۇرىمەن راۋاق ئۇستىده.

يىراقلارغا تاشلىدىم نەزەر،
يۇرىگىمده جۇش ئۇرۇپ ئىلهام.
پەرۋاز قىلدىم، كەزدىم شەھەرنى،
تاڭ چولپىنى تۇتتى ئالتۇن جام.

كۆزۈم مېنىڭ باغلار كۆكىده،
مەن تۇرمەن راۋاق ئۈستىده.

چىمەنلەرنىڭ خۇش بۇي ھىدىنى
دىمىغىمغا ئۇرىدۇ سابا؛
تۆكۈلدۇ شارقىراتمىدەك
سۆيگۈ مېھرىم، ئۇرۇمچى، ساڭا.
سېنىڭ ئىشقىڭ كۆڭلۈم مۇلكىده،
مەن تۇرمەن راۋاق ئۈستىده.
1983 - يىل ئاۋغۈست.

دەريا كېچىسى...

دەريا ئۆركەشلەيدۇ، شارقىرايدۇ ساي،
سۈتتەك نۇرلىرىنى تۆكەر تولۇن ئاي.
ئىلھام پىيالىسىده تۇتىدۇ شاراپ،
تەبىئەت نەقەدەر ئۆز ھەم خۇش چىراي،
دەريا كېچىسى بۇ، دەريا كېچىسى.

دەريا ساھىلىدا تۇرمەن تەنھا،
يۇلتۇزلۇق ئاسمانمۇ بىلمەيمەن دەريا.
ئەركە شامالار سۆيۈپ ئۆتكەنده

يۇرەك تارلىرىمدىن ئۇرغۇيدۇ سادا،
دەريا كېچىسى بۇ، دەريا كېچىسى.

بىر نەپەس جىملىقتا تۇرمايدۇ ھايات،
ئۆمۈر سەپىرىدە قاقىدۇ قانات.
ئۆتىدۇ يۆگەكتىن ـ يۆگەككە قەدەر،
بەزىدە شاۋقۇنسىز، بەزىدە ئاۋات،
دەريا كېچىسى بۇ، دەريا كېچىسى.

چېۋىقنى ئات قىلىپ مىنگەن كۈنۈمدىن،
دەريا شاۋقۇنلىرى كەلدى ئۇنۇمدىن.
گۈللەرنىڭ ھىدىدىن كۆڭلۈم بولدى مەس،
بۇلبۇلنى ئويغاتتىم چۆچەك كۆيۈمدىن،
دەريا كېچىسى بۇ، دەريا كېچىسى.

ئاتا مەن، نەلەردە قالدى بالىلىق؟
ئاقىدۇ شوخ دەريا كۆمۈش ئېقىنلىق.
كېزىمەن تۇنلەردە دەريا بويىنى،
ئۆزگەرمەي كېلىدۇ مەندىكى قىلىق،
دەريا كېچىسى بۇ، دەريا كېچىسى.

شۇ ئايدىڭ كېچىدە شېئىرىي ھاياجان
قەلبىم بۇلغىدا ياسايدۇ فونتان.

دەريا كېچسى بۇ، جىلۋىدار كېچە،
قۇچاقلار بۇلبۇلنى يۇرت ئىشقى جانان،
دەريا كېچسى بۇ، دەريا كېچسى.
1984 ـ يىل يانۋار.

ھېيتگاھ

"قولۇم كۆكسۈمدە ھەر سۇبھى ساقا دەيمەن سالام ھېيتگاھ"*
سېنى كۆرمەك ئۈچۈن تەشنا بالاگدىن ئېھتىرام ھېيتگاھ.

مەگەر بارسام قۇچاغىڭغا پىشانەمدىن سۆيەر بولساڭ،
مېھىر ـ شەپقەت ساماسىدا ئۇچارمەن شات ئانام، ھېيتگاھ.

كۆزۈمگە توتىيا ئەيلەپ مەگەر سۈرسەڭ توپاڭنى مەن،
كۆزۈم ئاتەش قۇياش بولغاي، تۆكۈلگەي نۇر تارام، ھېيتگاھ.

سېنىڭ ھەر بىر خىشلىڭ سۆزلەر ماقا قۇتلۇق نەسەپنامە،
سېنىڭ بىرلە ئۇزۇلمەستىن نەسەپ قىلغاي داۋام، ھېيتگاھ.

تۇتار بولساڭ كۈلۈپ تاقدا ئانار شەربىتىگە لىق جام،
تېنىم يايراپ تېپىپ دەرمان ئالار قەلبىم ئارام، ھېيتگاھ.

---

* بۇ مسرا شائىر مەمتىلى زۇنۇننىڭ.

راۋاپنىڭ تارىغا تاشۋاي ئۇرار بولسا مەگەر زەخمەك،
ۋۇجۇدىمدىن ئاقار نەزمە بولۇپ شېرىن كالام، ھېيتگاھ.

نىمە ئاپپاق خوجا دىگەن، بۇگۈن بۇلبۇل غەزەلخانغا*
قۇچاغىدا قىلار خەندە، كۆيى بولماس تامام، ھېيتگاھ.

قىلسا

"ئەقىل تاپقاي كىشى دائىم ئىلىمنى دىلغا جاقلىسا"**
ئىلىم يولىغا مەھمۇتتەك*** ئەزىز جاننى پىدا قىلسا.

بىلىمدانىڭ مازارى-قەبرۇى خەلقنىڭ قەلبىدە بولغاي،
ئىمەر بولسا بىلىمدىن سۆت، بىلىمنى گەر ئانا قىلسا.

ھاياتنىڭ قەدىمى ئۇچقۇر ئۆچەر يۇلتۇزسىمان جىسمى،
ياشار ئەجرى قۇياش يەڭلىغ، كىمكى ئىختىرا قىلسا.

---

* بۇ مىسرا خەلق ئىچىدە تارقالغان "ئاپپاق خوجا ئىتكاپقا ئولتۇرغاندا بۇلبۇل سايرىغان ئىكەن، ئاپپاق خوجا بەس دەپتۇ، شۇنىڭدىن تارتىپ قەشقەردە بۇلبۇل سايرىمايدۇ" دىگەن ئەپسانىغا تەنە قىلىنغان.

** بۇ مىسرا شائىر جېلىلنىڭ.

*** ئۇلۇغ ئالىم مەھمۇت قەشقىرى.

كۆڭۈل روشەنلىگى بولماي كۆزۈڭنىڭ قارچۇغى نۇرسىز،
بىلىمىڭ ئىشقىدىن دىلنى مەگەركى كىم ئادا قىلسا.

بىلىم ئىشقى بىلەن بۇلبۇل بىلىم بېغىدا ئاشيان تۇز،
ۋەتەن، ئەل زوق بىلەن تىكلار بىلىمدىن تىل ناۋا قىلسا.
1983 ـ يىل مارت.

سەمەت دۆگايلي

شەرققە سەپەر

(چاتما)

تۆمۇر ئېقىم

باردىمەن شامالدەك شەرققە قاراپ،
تېگىمدە ئۇزىدۇ كەڭ تۆمۇر ئېقىم.
ئالدىمدا يېيىلىپ ئاچقان باغرىنى
ھىساپسىز خوشاللىق تەڭلىگەن سېزىم.

مەن قەدىم ئالغاندا ھاياجانلىرىم
ھەيۋەتلىك ساداىدىن بۆلۈندى بىر پەس.
لېكىن شۇ گۈدۈكىنىڭ ئەكس ساداسى
يېڭىچە تۇيغۇنى يۈكلىدى پەۋەس.

چاقىرار پايانسىز شەرق قوينىغا،
ئۇچقاندەك يۈرگەنچە ئۇ قاچار نېرى.

بۇ تۆمۈر ئېقمىنىڭ شاۋقۇنى ببلەن،
كۆرۈنمەس ھىچقاچان ئۇنىڭ ئاخىرى.

ھەيۋەتلىك ئەي ئېقىم، سەن پويىز يولى،
سەن مېنىڭ كۆزۈمدە ئۇخلىماس دەريا.
كۈندۈزدە قۇياشنىڭ ئامرىغى بولساڭ،
تۈنلەردە يۇلتۇزلار ئاشىق مەھلىيا.

سەن مېنىڭ ئېڭىمدا بىر ئاھەڭرەبا،
تارتسەن دىللارنى قىلىپ ئۇزاق لال.
باي، مۇنبەت ئۆلكەمنىڭ پۇراقلىرىنى
توشۇيسەن شەرققە بولۇپ بىر شامال.
1982 ـ يىل ئۆكتەبىر.

شىڭشىڭشيا

"شىڭشىڭشيا ئۆزى گويى،
ئىككى تاغنىڭ ئارىسى"
ـــ قۇمۇل خەلق قوشىغى.

ھىلىمۇ ئىككى تاغ ئىككى يېنىڭدا،
تۇرۇپتۇ فەددىنى كېرىپ كۆككىچە.

بۇگۈن ئۇ ئوخشايدۇ جىمكەڭگە ئورناپ،
يارىشىپ ئېچىلغان قىزىل ئۈنچىگە.

قانچىلاپ ئەسىرلەر خەلق مۇڭىنى،
تىڭشىدىڭ، تىڭشىدىڭ يېرىلىپ چاك-چاك.
شۇ سەۋەپ ھەساپسىز يولۇچىلارنىڭ
جەسىدى ئاقىرىپ بولدى تۇپراق-خاك.

ئەمدى ئۇ تاغلارغا ئورناپتۇ مەھكەم،
كۈندۈزى قۇياش ۋە تۇنلىرى يۇلتۇز.
بىلىنمەس بۇ يەردە پەسىل ۋە ۋاقىت،
ھەمىشە باھار، ياز، ھەمىشە كۈندۈز.

موكىدەك ئۆتۈشەر قوينىڭدا ۋاگۇن،
ئۇ ئەمدى ئەمەس ھېچ مۇڭلىنار كارۋان.
يۇك ئەمەس يۈكلىگەن ئۆزىگە پەۋەس،
ئۈنىڭدىن بىلىنەر يېڭى بىر دەۋران.

شامالىلار يالماس جەسەت، ئۇستىخان،
ئۇ چېلىپ ئۆتىدۇ بەخت كۈيىنى.
شۇ كۈيگە قوشۇلۇپ كېتىدۇ يىراق،
تىلىققان پاراۋۇز ساداسى-ئۈنى.

شۈشۈشىيا، سەن بۇگۈن دوستلۇق ئۆتكىلى،
شاتلىقىنىڭ ئۆتكۈنى كۆزۈڭدە دائىم.
كەتتى ئۇ ئەلەملىك ناخشىنىڭ ۋاقتى،
ئەڭ يېڭى ئاھاڭلار ئۆزۈڭدە دائىم.
1982 ـ يىل ئۆكتەبىر.

مىڭ ئۆي

—— دۇنخۇاڭنى كۆرۈپ.

تاملاردا ئەمەس ئۇ ئۇسۇلچى قىزلار،
ئالدىڭغا چىقىدۇ ئېگىلىپ، ئۇيناپ.
چاقىرار كۆكسىگە قولىنى قويۇپ،
چېلىنار بىر ياندىن غېجەك ۋە بەرباپ.

نەپىسلىك، گۈزەللىك ھەممە لەتاپەت،
يىغىلغان بۇ يەرگە ئۇنچىدەك سەنئەت.
قوشۇلۇپ ئۇيىنىغىك، كۈيلىگىك كېلەر،
قەلبىڭدىن قوزغىلىپ سۆيۈنچ ـ مۇھەببەت.

بۇ مىڭ ئۆي ئالدىڭغا يېيىلسا شۇ تاپ،
بولىدۇ ئاۋاتلىق قاينىغان شەھەر.

بىلىنمەس بۇ يەردە تۇتۇق قارا كۈن،
بىلىنمەس كۈندۈز-تۈن، ئاخشام يا سەھەر.

ھەمشە پارلايدۇ كۆزۈڭ ئالدىدا،
شۇ ئوچۇق قۇياشنىڭ نۇرلىرى روشەن.
ھەمشە ئىشچانلار ئېتىز قويىندا،
ھەمشە رەققاسلار ئويناپدۇ لېۋەن.

شۇ شەھەر قويندا يۇرىمەن مانا،
قەلبىمدىن ئوخچۇيدۇ بەمسايە خىيال.
گويا ئۇ كۆرۈنمەس قۇدرەتلىك چېقىن،
ياكى ھېچ تۇتقىلى بولماس تېز شامال.

ھاياتتا ئىنسانىنىڭ ئۆمرى قانچىلىك؟
بىر ئەسىر بىلىنەر مۆجىزە بولۇپ.
ئۆتىدۇ كىشىلەر ئۆمۈرنى ئاز، دەپ،
ئەجەلدىن قېچىشىپ ئارمانغا تولۇپ.

ئۆلۈمنىڭ پەنجىسى تۇتقاندا ياقا،
بىلىنەر قىلمىغان ئىشى بەك تولا.
بېجىرگەن ئىشىمۇ ئاز ھەم كۆڭۈلسىز،
ياكى ئۇ قىلىنمىغان، تولۇقسىز-چالا.

بۇ پىكىر تۇيغۇنىڭ ئىنكاسى ئەمەس،
ياكى بىر ۋاقىتلىق ھېسسىيات يەكۈن.
مىليونلاپ ئاي-كۈنلەر ئۆتتى ئاشۇنداق،
گويا ئۇ بىر پەسلىك تۇمان يا تۇتۇن.

لېكىن مەن دۇنخۇاڭنى كۆرۈپ تۇرىمەن،
پىكرىمدە تۇغۇلدى ھەيۋەت چايقىلىش.
تىلسىمات ئەمەس بۇ رىيالليق بىلەك،
ھېچ ئەمەس ماڭا خاس يېڭى بايقىلىش.

دۇنيادا بار يەنە شۇنداق كىشىلەر،
تۇغۇلار بىر قېتىم، ئۆلمەس ھېچقاچان.
ياشايدۇ مىڭ يىللار، ياشايدۇ يەنە،
ھاياتى قىممىتى ئۆسىدۇ ھامان.

بۇ مىڭ ئۆي باھاسى سانىدا ئەمەس،
ھەر ئۆيدە نامايان بىباھا ئەمگەك.
ئۇندىكى كىشىلەر ئورۇنلاشقان تام،
ئەمەس ئۇ بىر سۈرەت، بالقىغان تىلەك.

ئەجدادىم كۆڭلىدە پارلىغان ئارمان
سۈرەتلەر يۈزىدە كۆرۈنەر ئايان.

ئەسرلەر ئەۋلاتنى باشلىدى ئالغا،
ئۇزۇلمەي بىر تارىخ كەلمەكتە راۋان.

مەن ئۇندىن كۆرىمەن مىڭ يىلنى ھازىر،
مىڭ ئەمەس بىر يىلمۇ ئۆتمىگەن ھىلى.
كۆرۈنسە شۇ قەدەر نەپىس، گۈزەللىك،
كىمنىڭمۇ غۇرۇرىدىن يايرىماس دىلى.

بىزدىكى بۇ زامان شۇ قەدەر يېڭى،
ئاڭ ـ پىكىر ئۇچماقتا مارسقا قاراپ.
لېكىن كىم ئېيتالار يۇزىنى ئۆرۈپ،
ئاڭ ـ پىكىر كەلمىگەن ئەجداتتىن تاراپ...؟

1982 ـ يىل 27 ـ ئۆكتەبىر.

يەنە بىر يۇرتۇم

چىلەنشەن باغرىدىن، خېشى زۇلائىدىن*،
ئۆتمەن، بىر چاغلار بوۋاممۇ ئۆتكەن.
ياپ ـ يېشىل چىمەنلىك مۇشۇ ۋادىغا
ئۇلار ساپ تېرىنى ياشۇردەك تۆككەن.

---

* خېشى زۇلاڭ ـــ خېشى كارىدورى.

هىلمۇ ئاڭلىنار تاغنىڭ باغرىدىن،
مىسالى چۈپانىنىڭ بالىسان ئۈنى.
چىققاندەك كۆرۈنەر پۈرقىراپ كۆككە،
چىدىرىدا يېقىلغان گۈلخان تۈتۈنى.

ھازىرقى گۈدۈكلەر ئورنىغا ئۇ چاغ،
چېلىنار ئىدى داپ، دۇمباق ۋە بۇرغا.
ھازىرقى پويىزلار كەلگەن شۇ يولدىن
بۇۋامىلار ماڭاتتى، ئاتلىرى يورغا.

جاڭچەننى تەۋرىتىپ مۇشۇ كارىدور،
تېخىمۇ غەرپكە ئۇزاتقان قۇتلاپ.
كۇچارلىق سۇجۇپنى قوندۇرغان كېچە،
لوياڭلىق يىراقتىن تىڭشىغان بەرباپ.

ھىلى مەن چىلەنشەن باغرىدا ئەركىن،
كارىدور ئاستىمغا يايار پايانداز.
تارىختا ئېيتىلغان "خۇلار نەغمىسى"
ھىلىمۇ جاراڭلار ئاۋالقىدەك ساز.

دىمەيمەن ئۆزەمنى مۇساپىر، مېھمان،
بۇ مېنىڭ ئەزەلدىن ياشىغان يۇرتۇم.

قىسلماي، بەھوزۇر ئالمەن نەپەس،
گىلەمدە يۇرگەندەك يەڭگىل قول-پۇتۇم.

ئۆزگەرگەن بۇ يەرلەر — ھازىر ئېكسكىزار،
چېدىرلار ئورنىدا قەۋەتلىك بىنا.
گۈلخانلار ئورنىدا چاچىدۇ يالقۇن،
زاۋۇتلار، پېچلارنىڭ گەۋدىسى مانا.

قوتازلار، ئاتلارنىڭ تۈياق ئىزىغا،
قۇرۇلغان تۆمۈريول-تاشيوللار تورى.
ئۆزگەرگەن ھەممىسى، ھايات يېڭىچە،
مەشئەللەر ئورنىغا ئېلېكتىر نۇرى.

لېكىن مەن كۆرمەن، ئەنە ئالدىمدا،
بىر تارىخ ئۆزگەرمەي تۇرار ئۆز پېتى.
ۋەتەن-يۇرت غۇرۇرى يۇيۇلماس ئەبەت،
شۇ سەۋەپ بىباھا ئۇنىڭ قىممىتى.

1982 - يىل ئۆكتەبىر، جاڭيې.

سادىن سادىرى

ئىككى غەزەل

مىيىپ قىزغا مەدھىيە

يۈرەكلەرنىڭ قېتىدىن چىڭ ئورۇن ئالدى ئەزىز نامىڭ،
ئىسىل ئۇلگە بولۇپ قالدىڭ ئېشىپ ئەلدە شەرەپ ـ شانىڭ.

پەزىلەت ـ خىسلىتىڭ ئىلھام بەخش ئەتتى ۋۇجۇدۇمغا،
شۇڭا نەزمە يازار شەنىڭ ئۈچۈن كۈيچى ـ غەزەلخانىڭ.

كىسەللىك كەلسىمۇ قوشلاپ بىر پىسەنكى چىداش ـ بەرداش،
پولاتتىنمۇ ئەجەپ مەھكەم ئىكەن، سىڭلىم، تېنىڭ ـ جانىڭ.

بولۇپ سەن شۇنچە لەۋ تەشنا ئىلىم ـ پەن كەۋسىرىن ئىچتىڭ،
بىلىمدىن ئاشتى ئەقلىڭمۇ، بىلىمدىن كەلدى دەرمانىڭ.

كىتاپنى سەن تۈتۈپ يار ـ دوست، ئۇنى شەرۇەت بۇلاق بىلدىڭ،
كىتاپ چاچتى دىلىڭغا نۇر، كىتاپ بولدى قەدىردانىڭ.

مېيىپ بولساڭمۇ، كۆڑگەندە مېيىپلەرنى چىدالماستىن،
كۆيۈندۈڭ شۇنچىلىك قىزغىن. تومۇردا قاينىدى قانىڭ.

جاسارەت ۋە تىرىشچانلىق بىلەن بولغاي مۇرات ھاسىل،
بۇ خىسلەت ساڭا يار بولغاچ گۈل ئاچتى ئارزۇ-ئارمانىڭ.

سۆيۈپ جاندىن گۈزەللىكنى، ياماڭ كۆردۈڭ رەزىللىكنى،
يورۇق تاڭدەك گۈزەللەشتى، تولۇپ گۈللەرگە ھەر يانىڭ.

زامانلاشماق يولىدا سەن كەبى ئۇلگەم بىلەن شاتمەن،
ئۇگەنمەك ئىستىگىمدۇركى، يېتەكلەر ئالغا پەرۋازىڭ.

شەرەپلىكمەن

مېنىڭ نامىم مۇئەللىمدۇر، شەرەپلىكمەن ئۆزۈم بۇندا،
قاباھەتلىك ئۇ چاغلاردا ئۆتۈمسىزدى سۆزۈم بۇندا.

تۇمان تارقاپ، قۇياش پارلاپ، رەزىللىك بولدى شەرمەندە،
قاراڭ، نۇرلاندى ياش تۆكمەي مېنىڭ ئۆتكۈر كۆزۈم بۇندا.

ئوماق غۇنچە-چىچەكلەر تەلپۈنۈپ دەيدۇ مېنى باغۇمەن،
خوشالمەن. بەختىيار قىلدى ئادالەتلىك تۈزۈم بۇندا.

1984 - يىل مارت.

ئابلىز ھەسەن

كۆنچى ناخشىلىرى

(چاتما)

كۆنچى بويلىرىدا

قىلىن قار، كۆك مۇزلار قاپلىغان تىك تاغ،
قوينىدا ئېقىنلار ئۈزۈلمەس ئەبەت.
كۈمۈشتەك ئېقىندىن سۈيۈنگەن تۈپراق،
كېڭىيىپ گىلەمدەك يېيىلغان مۇنبەت.

ئالەمچە ئىشقىمدا چىقتىم تاغلارغا،
ئەي كۆنچى دەرياسى، كۈيلەي دەپ سېنى.
كۆزلىرىم تىك تاغدىن چۈشتى باغلارغا،
چاقنار شوخ دەريانىڭ كۈمۈش ئېقىنى.

شۇ يېشىل قىرغاقنى ئەگمەپ ماڭدىم مەن،
شارقىراق دەريانىڭ نەدىدۇر بېشى؟

غۇر-غۇرنەم شامالدىن سەگىپ ماڭدىم مەن،
ئويلايمەن: دەريانىڭ نەچچىدە يېشى؟

ئايغى يا بېشى كۆرۈنمەس سۇنىڭ،
دۆڭلەرنى قۇچاقلاپ كېلىدۇ باشتىن.
شددەتلىك ئېقىنلار بۆسۈپ توسقۇننى،
كېلىدۇ مارجانلار چاچرىتىپ تاشتىن.

دەريا شارقىرىسا سايرار سۇڭگۈچلەر،
سۆيىدۇ قالىغاچلار پاك سۇ يۇزىنى،
ئالەمچە ئىشقىمنى قىلىپ نامايان،
ئۇچىدۇ دەريانا ئېتىپ ئۆزىنى...

ئەي كۆنچى دەريامى، بويلىرىڭدا مەن،
سەن باسقان شانلىق كەڭ يوللىرىڭدا مەن.
ئىشقىم ئېقىنىنى قوشۇپ مەن ساڭا،
ئاقاي باغرىڭ. لوپنۇر كۆللىرىڭگە مەن.

باغراش كۆلىدە دولقۇنلار

نىمىشقا دولقۇنلۇق دەريانى كۆزلەپ،
يۆتكەلدىم مەن باغراش كۆلىگە بىردىن.

ئىگىزدىن كەلگەچ سۇ مەنمۇ ئىگىزلەپ،
چۈشتۇم كۆي ياڭرىتىپ تاغدىن، ئېدىردىن.

شۇ دەريا بەھەددىن گۇللەندى شۇنچە
بايلىغى چەكسىز مول كۆنچى ۋادىسى.
ئالىملار قەدىمى يەتكەن بۇ يەرگە،
تىكلەندى كۆپلىگەن بايراق خادىسى.

ئەنە، قەد كۆتەرگەن يېڭىدىن-يېڭى
ياپ-يېشىل قورغانلار-بوستانلىرى بار...
بۇ يەرنى تېخىمۇ گۇللەشكە قادىر
قەلبى بىر ھەر مىللەت ئوغلانلىرى بار.

تۈمەن كۆل-چىمەن كۆل چەكسىز ئىتىگى،
يېشىللىق دۇنياسى — باقساڭ كۆز يەتمەس.
كىم مەندەك بىر كىرسە يايراپ يۈرىگى،
جەننەتنى كۆرگەندەك قىلىدۇ ھەۋەس.

قەدىمدىن مەۋجۇت بۇ سۇ ئۆلكىسىنى،
ماكانلاپ سايرايدۇ قۇشلار شات-ئامان.
ئاڭلايمەن خەلقىمنىڭ شوخ كۈلكىسىنى،
(بۇ دەۋرىم كۈلكىگە مەنبە ھەر زامان!)

يېشىل كۆل ئۈستىدە ئۇزۇپ ئويناغان
ئاققۇلار ناخشىسى دىلغا تونۇشلۇق.
يېشىل دۇخاۋىلار يايقاندەك گۈزەل،
شال كەبى سۇغا قانغان قومۇشلۇق...

ئاسماندىن چۈشكەندەك سۈپ-سۈزۈك ئەينەك،
چاقنىغان جەنۇبتا ئەنە كۆمۈشتەك.
ياقۇت كۆل، ساڭا كۆي ياڭرايتتى يۈرەك،
بىپايان قوينۇڭنى كۆرۈپ بەھىشتەك.

باش ئەگمە يۇلتۇزلىرى

ھەيۋەتلىك ئاقدۇ كۆنچى دەرياسى،
باش ئەگمە ئۈستىدە ياندۇرۇپ چىراق.
شىددەتلىك دەريانىڭ كۈچلۈك ساداسى،
نۇر بىلەن مەشەدىن تارقايدۇ يىراق.

جاھان يۇلتۇزلىرى يىغىلغانمۇ، تالڭ؟
كېچىلەر كۆندۈزدەك يورۇپ كېتىدۇ.
باش ئەگمە ئۈستىدىن ئاققان سۇ شۇنداق
نۇر پەيدا قىلىپ، شوخ ناخشا ئېيتىدۇ.

بۇ يەردىن قۇدرەتلىك ئىلھىكتىر ھەر يان
نارقىلار نۇر چېچىپ چەكسىز ۋادىغا.
نارقىلار شۇنچە زور قۇۋۋەت مەنبەسى
بۇ يەرنىڭ ساناقسىز زاۋۇت-كانىغا.

سانسىز كۆپ ئۆيلەرنى كۆندەك يورۇتقان،
قۇۋۋەتتى ئالەمچە نۇرلۇق ئېقىن سەن.
ئەي كۆنچى ۋادىسى، مەڭگۈ تاڭ ئاتقان
ئۆلكەمدە كۈلگەن پارلاق زېمىن سەن.

گۈدۈكلەر ياڭرىغان قوينۇڭ كۈنسېرى
ئوتۇقلار قازىنىپ زامانلاشماقتا.
ئېچىلىپ سەندىكى تىلسىملار سىرى،
ئىشىمىز داۋامەت راۋانلاشماقتا.

بىر دەريا - مىڭ ئۆستەڭ، تۇمەن مىڭ ئېتىز...

ئوت-چۆپكە مول يايلاق، دەريا بويىغا
ناخشىلار ياڭرىتىپ كېلەر موڭغۇللار.
گۈللەنگەن ۋادىدا زەپەر تويىنى
جور بولۇپ قوتلۇقلار سايراپ بۇلبۇللار.

ياپ-يېشىل يايلاقنىڭ سانسىز قويلىرى،
گۆش، مايى، سۈت ئامبىرى دەريا بويلىرى.
ياڭرىدى يايلاقتىن تەكلىماكانغا
دەريانغا ئاھاڭداش بەخت كۈيلىرى.

چارۋىلار يامرىغان تاغلار قوينىدا،
ئەمگەكچان مەرتلەرنىڭ جاسارىتى بار.
ئۆز قولى، مېھنىتى بىرلە خەلقىمنىڭ
تاغنى باغ قىلار پەم-پاراسىتى بار.

تاغ يۆتكەر خەلقىمنىڭ ئىرادىسى زور،
يۆتكىدى دەريانى باشلاپ چۆللۈككە.
ئۆستەڭلەر قېزىلىپ، بوز يەر ئېچىلىپ،
ئايلاندى چۆللۈكلەر چىمەن گۈللۈككە.

مانا كەڭ تاشلىقتىن ئۇۋاغا قاراپ،
قېزىلدى چوڭ ئۆستەڭ-گويا كۈمۈش يول.
باغلاندى ئۆستەڭگە دەريا شارقىراپ،
ئايلاندى شاللىقا ئادەم بارماس چۆل.

مۇزار باغلارغا كىرسە كىشىكى،
كۆرىدۇ باغۋەننىڭ كارامىتىنى.

سۇ باشلاپ كەلگەن شۇ ئەزىمەتلەرگە
ئاتايدۇ باغدىكى ھالاۋتىنى.

بىر دەريا ـ مىڭ ئۆستەڭ، تۇمەن مىڭ ئېتىز...
قانىدۇ قوشئېرىق، سايدۆڭ ۋە ئاۋات.
گويا كى توز بولسا كۆنچى ۋادىسى،
دەريا كەڭ يېيىلغان جۇپ كۈمۈش قانات...

دەريا غا دەريادەك ھىسسىرىم قاينىق!...

ئەي دەريا، قەلبىمدىن ساڭا كۈي قانسام،
ئۇن قاتار لېۋىڭدە ساناقسىز ئوغلان.
كۆزلىرىم ئاپاراتى، رەسىمگە تارتسام،
گۈزەللىك دۇنياسى قىلدىڭ سەن جەۋلان.

پويىز گۈدىگىگە تەڭكەش دولقۇنۇڭ،
ئاقىدۇ گۈل بېسىپ لوپنۇر كۆلىگە.
سەندىكى ھارارەت، قۇۋۋەت مەنبەسى
نەۋ باھار بېغىشلار ئىنسان كۆڭلىگە.

يەردە پويىز يۈگرەپ، كۆكتە كۈمۈش قۇش
قۇتلۇقلار نامايان قىلىپ گۈللەشنى.

مانا هەقىقەتكە ئايلانماقتا چۈش،
قاچان، كىم كۆرگەن بۇ يۇكسەك ئۆرلەشنى؟

ئەي كۆنچى دەريا سى، بويلىرىڭدا مەن،
كۆيچىكمەن، قىزىتقان تويلىرىڭدا مەن.
جۇر بولدۇم چوللەرنى گۈلستان ئەيلەپ،
دەرياچە ياڭراتقان كۆيلىرىڭگە مەن.
1984 - يىل ئۆكتەبىر، كورلا.

ئەسقەر ھۆسەيىن

تاڭ سەھەر

(غەزەل)

تۈن قىزى يىرتىپ ياقا بولدى پەرىشان تاڭ سەھەر،
بولدى ئاينىڭ كەينىدىن يۈلتۈزمۇ پىنھان تاڭ سەھەر.

تەۋرىنىپ گۈلشەندە گۈل، شوخ جىلۋىلەر قىلدى ئايان،
بەرگىنى گۈلنىڭ سابا سۆيگەندە لەرزان، تاڭ سەھەر.

بولدى زاھىر بىر گۈزەل كۆلگەن كەبى مىلك لەۋ بىلەن،
غۇنچىلار بەس-بەس بىلەن كۆلگەندە خەندان، تاڭ سەھەر.

باغ ئارا خەندانە بۈلبۈل قىلدى يۇز مىلك خۇش ناۋا،
قىلمىغاي ئاشىق ۋەسىل پەسلىدە ئەغفان، تاڭ سەھەر.

بۇ گۈزەل كۆكلەم گۈزەل كۈنلەر گۈزەل، سائەت گۈزەل،
شات ئۆتەر دىللار ھايات زەۋقىدە ھەر ئان، تاڭ سەھەر.

ئەر-ئايال، ياشۇ-قېرى، ئۆسمۈر بۇگۈنگى جەڭ ئۇچۇن،
زاۋۇدۇ-مەكتەپ-ئېتىزنى قىلدى مەيدان، تاڭ سەھەر.

ھەر كىشى ئاقىل ئېرۇر، پاتماس سەھەر غەپلەت ئارا،
چۈنكى نەييار بولغۇسدۇر ھەرنە ئىمكان، تاڭ سەھەر.

تۇرغىن، ئەي ئەسقەر قولۇڭغا ئال قەلەم ئەسۋاۋىنى،
نەزمە تۇپراغىغا ئەككىن سۆيگۈدىن دان، تاڭ سەھەر.
1983 - يىل مارت.

توختاش بەكرى

ئۇچ شېئىر

تۇرنىلار ئۇچۇپ ئۆتكەندە

ئۆتتى تۇرنا زىننەت بېرىپ ئاسمانغا،
ئوغۇل ـ قىزلار ماڭغىنىدەك بايرامغا.
كۆرۈپ باھار ئەلچىسىنى شاتلاندىم،
چۆمۈپ چەكسىز ھاياجانغا ـ ئىلھامغا.

ئەلچىلەرگە بۆكنى ئېلىپ ئويناتتىم،
كۆيلىرىگە نەينى جۇر قىپ سايراتتىم.
ـــ سەپەرداش بوپ ئۇچالمىسەن بىز بىلەن؟ ـــ
دېدىم ـ دە مەن شات ناخشامنى ياڭراتتىم.

قىر ـ قىرۇلاپ سادا كەلدى، خور كەلدى،
كۆكتە تۇرنا، يەردە بەرنا جۇر كەلدى.
تارقاپ تۇمان، كۈلۈپ چولپان، بالقىپ تاڭ،
باشقىدىنلا نۇر ئۇستىگە نۇر كەلدى.

1980 ـ يىل ئىيۇن.

باهار ئەتىگەنلىگى

ئىگىز چوققىلار،
سۈزۈك ئۇپۇقلار،
قىزاردى ئاستا لاله رەڭگىده،
قارامتۇل ئېدىر، قاراڭغۇ باغلار،
چۈمپەردىسىنى يەشتى بۇ دەمده.

زەڭگەر ئاسمانىنى كۆزەتتىم بۇ چاغ،
ئاسمان قىزلىرى مۆكمەكتە ئىدى.
ئاسمان چوڭ دېڭىز، يۇلتۇزلار كۆمۈش،
هه، ئۇ كۆمۈشلەر چۆكمەكتە ئىدى.

تەبىئەت مەغرۇر، قولىدا بۇ چاغ،
ئالتۇن تاۋاقنى تۇتۇپ تۇراتتى.
شۇ ئالتۇن تاۋاق پۈتۈن ئالەمگه
ئالتۇن نۇرىنى تۆكۈپ تۇراتتى.

بۇ تاڭ ئىدىكى، باهارنىڭ تېڭى،
قەلبىم جۇش ئۇرۇپ، ئىلهام، نۇر ئالدى.
باهار تېڭىنى ئېتىزدا كۆرۈپ،
باهار پەيزىدىن يۈرەك شاتلاندى.

ئېتىزدا تورغاي چۈرۈقلاپ سايراپ،
قونغۇدەك قىلدى بېغىمغا بۇ دەم.
ئۇقسام تىلىنى: "باھار تېڭىنى
كۆرۈپ ئاپسەن، — دەر، — مەندىن بۇرۇن سەن."

ئېتىز نېمەت بۇلغى

ئاسماننىڭ گۈل تاجى — كېچىنىڭ شاھى،
مانا، تاغ كەينىدىن تولۇن ئاي چىقتى.
ئالتۇن كېپىنەكتەك پىل-پىل قىلىشىپ،
يۇلتۇزلار كۆز چاقنىتىپ جىلۋە قىلىشتى.

پايانسىز ئېتىزلار سۈتتەك ئايدىڭدا
تاۋلىنار،
چايقىلار
كۆمۈش بۆشۈكتەك.
سەيلىچى شامالىلار يۇمران مايسىنى
قۇچاقلار نىگارىن تاپقان يىگىتتەك.

گويا ئاق يىپەكتەك ئېتىز سۈلىرى
جاننىڭ چېچىدەك تولغىنىپ ئاقار.

كۆكتىكى تولۇن ئاي ئەينەك قىپ ئۇنى،
ئەكسىنى كۆرگەندە شۇنچە شاتلىنار.

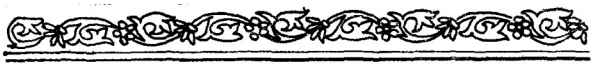
گۈزەللىك تەرىپى داستانغا سىغماس،
كىچىنىك قويىندا يۇرىمەن مەغرۇر.
دولامدا كەتمىنىم پارقىراپ تۇرغان،
مەن سۇ تۇتىمەن، قەلبىمدە ھوزۇر.

مايسلار كۆلكىسىگە جۇر بولار كۆڭلۇم،
بولغاچقا ئېتىزىم نېمەت بۇلىغى.
ئېتىزىم گۈللىسە، پاراۋان ھايات،
شۇڭلاشقا كۆڭۈللۈك ئېتىز قۇچىغى.

ئۆيۈمدەك سېزىمەن ئېتىزدا ئۆتكەن —
مېھنەتتە تەر تۆككەن ھەر بىر كۈنۈمنى.
سىرداشىم قاداقتول چۈمۈر دېخانلار،
ئالىمەن شۇلاردىن يۈرەك كۈيۈمنى.

1980 ـ يىل سېنتەبىر.

ياسىن ھاۋازى

سوغا گۈللىرى

(چاتما)

ـــ بېيجىڭ تىياتىر ئىنىستىتۇتىنىڭ 1964 ـ يىلى پۈتتۈرگەن شىنجاڭ سىنىپى ئوقۇغۇچىلىرىغا بېغىشلايمەن.

بېغىشلاما

ئاپىرىن دەر خەلقىم دەۋر سەھنىسىدە،
دەستە گۈلىلەر شەنىگىلەرگە مۇناسىپتۇر.
قوبۇل قىلىڭ دوستلار، ئەسلەش گۈللىرىنى،
ئەل قاتارى سوغا دىسەم مۇۋاپىقتۇر.

باركالا

ـــ بىر قېتىملىق خۇلاسە ئويۇنىنى كۆرگەندىن كېيىن.

قانچە يىللىق كۆرەشلەرنىڭ غەلبىسىنى
قۇتلۇقلىغان چوڭ مۇراسىم ئېچىلغانىدەك؛

خوشاللىقنىڭ شوخ ساداسى جاراڭلايدۇ،
گويا ھۆرمەت ئوركېستىرى چېلىنغانـدەك.

نۇر جىلۋىسى ئويناپدۇ ئاي يۈزلىرىدە،
چولپان كۆزلەر ئۆچمەس بولۇپ چاقنىغاندەك.
ئىلھام بىردىن يۈرىگىمدە جۇشقۇنلىدى،
گاڭ ئىشچىنىڭ مارتىن پېچى قاينىغانـدەك.

خۇش ناۋاچى بۇلبۇل كەلدى يادىمغا ھەم،
ئېيتقان ھەر بىر ناخشاڭلارنىڭ ساداسىدىن.
كۆز بېقىشىپ ئويىنغاندا قىز-ئوغۇللار،
گۈل ئېچىلدى كۆڭۈل ئېچىش سەيناسىدىن.

سازىڭلارنىڭ مۇڭلىرىغا سۈيۈندى دىل،
پەدىلەرنىڭ رىتمىدەك سوقتى يۈرەك.
رازى بولدۇق كۆرسىتىلگەن ماھارەتـتىن،
كۈتكەن گۈزەل ئارزۇيىمىز ئاچقاچ چېچەك.

ـــ توختا شائىر، ـــ دىدى بىرسى قۇلىغـىمغا:
ـــ بىلسۇن سېنىڭ يۈرىگىڭنى يارۇ-دوستۇڭ.
بۇ شېئىرنى يازدىڭ قانداق ئىلھاملىنىپ،
قانداقسىغا گۈل شېخىغا سايراپ قوندۇڭ؟

— سوراپ قالدىڭ، ئېيتاي دوستۇم، سالغىن قۇلاق،
تەسىراتتىن تۇغۇلدى بۇ نەزمە — شېئىر.
بىلدۈرىمەن قەلبىمدە ئالەمدىمۇ —
ئەۋلادىمغا مەن قالدۇرۇپ جۈشقۇن پىكىر.

ئاقىل، نادان ئۇچۇن ئۆلچەم ئەمەس مىللەت،
بىلىمسىلىكتۇر ھەركىم ئۇچۇن يامان ئىللەت.
ئىمكان شېخى تۇرماس ساڭا دەل ئېگىلىپ،
بولمىسا گەر ھىممەت بىلەن سەندە غەيرەت.

ئىلى، تارىم سۈيىن ئىچكەن ياش نوتىلار،
يېتىلىپتۇ مانا سەنئەت باغلىرىدا.
چېچەن ئىكەن دىخان، چوپان پەرزەنتلىرى
ئۇزۇشكىمۇ سەنئەتكارلار يايلىغدا.

مەن ئاپىرىن دىمەي نېچۇن شۇ تىرىشچان
شۇڭقارلارغا، بۇلبۇللارغا، گۈلشەنگە ھەم.
ئۇنچە تىزدىم ئاق قەغەزنىڭ بەتلىرىگە،
ئىلھاملىنىپ زوقۇم كەلگەچ ئېلىپ قەلەم.

شۇڭا دەيمەن چۈشۈۋېلىپ قۇدۇقلارغا،
ماراپ ياتماي ئۇگىنەيلى، كۆكۈرەيلى.

سەنئەتسىز بۇ ھايات چۆلدەك بەك كۆڭۈلسىز،
سەنئەت بىلەن ياشاپ مەغرۇر بىز كۈلەيلى!
1961 ـ يىل 20 ـ ئاۋغۇست، بېيجىڭ.

خۇش خەۋەر

ـــــ شىنجاڭغا پىراكتىكىغا كەلمەكچى بولغانلىغىغا بېغىشلاپ.

ئالدىنقى كۈن ئاڭلىدىم تېخى،
جابدۇنۇشلار پۈتۈپ، شىنجاڭغا
يول ئالماقچى بولغىنىڭلارنى.
بۇ خۇش خەۋەر
باھار ئەلچىسىدەك تۇيۇلدى،
كۆڭلۈم بېغىغا نۇرلار قۇيۇلدى،
ئېچىلدۇرۇپ گۈل ـ غۇنچىلارنى.

ئىشتىياق بۇلبۇللىرى سايراپ شوخلىنىپ،
گۈل لېۋىنى سۆيۈپ زوقلىنىپ،
ئۆتكىنىدە تۇغۇلدى پىكىر،
قەلبىم قېتىدا ئوتتەك نۇرلىنىپ.
يازدىم شۇڭا لىرىكا ـ شېئىر،
گۈل ـ غۇنچىلارغا ھەر دەم ئىنتىلىپ.

قاتلىرىغا مېھرىمنى سېلىپ،
يۈرىگىمنىڭ سوغىسى بىلىپ،
تۇتتۇم سىلەرگە بۇ گۈلدەستىنى.
قەلبىمنىڭ قۇربىتى ئاجىز،
سىز ياش كۆچەتلەر شەنىگە لايىق
بولمىغاندۇ تەييار ئەتكىنى!

سانىمائلار مېنى ئەيىپكار،
شۇنچە ئاددى بولسىمۇ سوغام،
پارلاق تىلىگىڭلار ئالدىدا ئەگەر.
دوستۇڭلارنىڭ ئۈمىت، شاتلىغى —
قوبۇل بولسا سوغام،
سىلەردىن
قايتقاندىمۇ ئائلاي خۇش خەۋەر!
1962 ـ يىل ئىيۇن، بېيجىڭ.

يول بولسۇن

"يول بولسۇن، دوستلىرىم يول بولسۇن"
خان تەڭرى تامان ئاق يول بولسۇن.
بۇ ئۇزۇن جاپالىق سەپەردە،
ھەر قەدەم خەتەرسىز ئوڭ بولسۇن.

دەرت بولاز دوستلارغا ئايرىلىش،
ۋە لېكىن مېنىڭدە شاتلىنىش،
شاتلانغان يۈرىگىم ھەممە چاغ،
سىلەردىن ئايرىلماي جۇر بولسۇن.

كېلىچەك يولىنى تەڭ بېسىش،
دوستلۇقنىڭ گۈلىنى ياشنىتىش،
بۇ ئارزۇ-بۇ ئارمان يولىدا،
تۇتاشقان ريشتىمىز بىر بولسۇن.

قالسامۇ سىلەردىن كۆپ يىراق،
ساقلايمەن دىلىمدا ئىشتىياق.
قەلبىمىز دوستلۇقتا چىن سادىق،
مەدھىيىلەپ سۆزلەشكە تىل بولسۇن.

نۇرلىنىپ بىلىمدىن دىلىڭلار،
بېيىجىڭدا ئۆتتى ئۇچ يىلىڭلار،
بۇ چاغلار مەڭگۈگە ئۇنتۇلماس،
ئۆمۈرنىڭ چىچىگى گۈل بولسۇن.

بارساڭلار شىنجاڭغا سالام دەپ،
كۈتىدۇ كەل ئوماق بالام دەپ،

هۆر ـ گۈلشەن مەكتەپنىڭ مېھرىنى،
ئېيتساڭلار، چوڭ بايرام ـ توي بولسۇن.

تەنتەنە ئىچىدە شۇ تويدا،
ھەيۋەتلىك بىزەلگەن مەيداندا،
ئېلىپ خەلق كۆڭلىنى ئويناڭلار،
كۆڭ قۇچۇپ ناخشاڭلار خور بولسۇن.

ئالقىشلاپ بۇ يېڭى ناخشىنى،
كۈتسە ئەل يەنمۇ ياخشىنى،
باھارى بۇركۈتتەك ئۇچۇڭلار،
شۇ سەھنە ئاسماندىن زور بولسۇن.

«مالەنخۇا»* غۇنچىسى ئېچىلىپ،
تارىمنىڭ گۈللىرى قېتىلىپ،
كىشىگە باھاردەك زوق بېرىپ،
ئىلھامى دىللارغا پۈر بولسۇن.

شۇ كەبى سىناقتىن ئۆتكەندە،
خەلقىمىز كۆرۈپ پەيز سۈرگەندە،

---

* «مالەنخۇا» ــ شۇ چاغدا شىنجاڭدا پىراكتىكا قىلىشقا بېغىشلاپ تەييارلانغان دراما.

بارىكاللا ئېيتىشىپ قۇتلىسۇن،
مەدھىيە چېكى يوق كۆل بولسۇن.

ئۆركەشلەپ شۇ كۆلنىڭ قاينىمى،
راست قىزىپ زەپەرلەر بايرىمى.
يازىمەن شۇ چاغدا چوڭ داستان،
تەشناغا شەرۋەتلەر مۇل بولسۇن!

1962 ـ يىل 27 ـ ئىيۇن، بېيجىڭ.

توختاجی روزی

ئىكىكى شېئىر

زاماندىاشلارغا

زاماندىاشلار: "قىيىن ئىش يوق ئالەمدە،
ئەجىر قىلىپ، كۆڭۈل قويغان ئادەمگە."

* * *

يۈلتۈزلارغا خىيال بىلەن باقىمەن،
مۇئەللەقتە گويا قانات قاقىمەن.
ئاي، مارستىن ھالقىپ ئۆتۈپ مېركۇرى،
يۇپىتېر...دا نۇرغا سىڭىپ ئاقىمەن.

زەپمۇ چەكسىز - بىپايانكەن بۇ ئالەم،
خىيالەتتە يەنە يەرگە قايتىمەن.
ۋادەرىخا!...بىلگەنلىرىم زەررىكەن،
دىلدا بىر ئوت، شۇ ئوت بىلەن يانىمەن.

ھاياتلىققا كېلىپ نە ئىش قىلدۇق بىز،
بۇرچى نىمە زادى ئىنسان دىگەننىڭ؟

دۇرۇسمدۇ ياشاش ئۆزى ئۆچۈنلا،
ئۇمدىچۇ...ھەر كىشىگە ۋەتەنلىك.

كۆتۈپ تۇرار نى-نى سىناق-ئۆتكەللەر،
ئالەم چەكسىز،
بۇرچىمزمۇ چەكسىزدۇر.
ياشاش كېرەك ئىنسان دىگەن ئىنسانچە،
ئۇنىڭ قۇربى ئالەمدە چوڭ، تەڭسىزدۇر.

قىيىن ئەمەس دەيمەن جەسۇر ئادەمگە
يېڭىنە بىلەن گۆھەر كانى كولىماق.
قىيىن ئەمەس زىھنى، كۆچى، ئەجرىدە،
سەيياردە زەپەر كۈيى توۋلىماق.

ئەقىل، قۇدرەت-جاسارەت بار ئىنساندا،
يەتمەس ئاڭا ئۆزگە ھىچبىر مەخلۇقات.
ئۇنىڭ بىنا قىلغان ئىشى ئاز ئەمەس،
بەھسابىتۇر ئىنسان ئاچقان تىلسىمات.

قانچە-قانچە چوققىلارنى ئالدى ئۇ،
تۆھپىلىرى باھاسىز ۋە ئۆچمەستۇر.
ئىنسان يازغان شانلىق قىسسە تارىختا،
ئەۋلادلاردىن ئەۋلادلارغا ئۆلمەستۇر.

براق، دوستلار، ئالەمدەمۇ ئۇش تولا،
تېخى ئىنسان يېنىغمۇ بارمىغان،
كۆھى ئاپەت، تىلسىم، مۇشكۈل...تەكتىگە
يېتىپ، سىرلىق يىلتىزىنى قازمىغان.

ئالەم سىرى شۇنچە ھەيۋەت، سىرلىقمۇ،
زادى ئىنسان يېتەلەمدۇ تەكتىگە؟...
ياق!...
ئىنسانلار كۆچلۈك ھامان ۋە غالىپ،
ئۇ ئالەمنى سالار چوقۇم لەرزىگە.

چىگىشلەرنى ئىنسان قولى يېشىدۇ،
تىلسىملارغا ئەقلى ئاچقۇچ تاپىدۇ.
ئىرادىسى، ئىجتىھادى مۇشكۈلنىڭ
گەجگىسىگە دەسسەپ تۇلپار چاپىدۇ.

*　　*　　*

كەڭ ئاسمانغا زوقۇم بىلەن باقىمەن،
مۇئەللەقتە گويا قانات قاقىمەن.
قۇچاقلىشىپ قۇياش بىلەن، ئاي بىلەن،
نۇرغا سىڭىپ يەرۇ ـ كۆككە ئاقىمەن.

تەپەككۈرۈم پەرۋاز قىلار بەھۇزۇر،
ئۇ ئالەمنى چاقماقتىن تېز كېزىدۇ.
شوتا بولساق يەر-ئاسمانغا، دوستلىرىم،
كۆڭلۈم هامان شۇ ئارزۇدا ئۇزىدۇ...

ئارزۇ ئۇچۇن لازىم قەيسەر ئىجتىهات،
هە، ئۇنىڭسىز ئارزۇلىرىڭ كۈلمەيدۇ.
هالال تەردىن ئالتۇن قەسىر ياسايلى،
ئۆمۈر ئۆچەر، ئەمما ئەجىر ئۆچمەيدۇ.

مەن هايـاتقا كەلدىم قايتىدىن

يىللار ئۆتۈپ، ئۇلغيىپ يېشىم،
ئورتا ياشقا بوپتىمەن تالىق.
ئۆز-ئۆزىمگە سوئال قويىمەن:
نە ئىش قىلدىم شۇ ياشقا لايىق؟

بۇ هاياتنىڭ مەنىسى نىمە،
يەتتىم ئۇنىڭ قەدىگە قانداق؟
ئەلنىڭ شاتلىق ۋە قايغۇسىغا
بولدۇمۇ، يوق مەنمۇ تەڭ ئورتاق؟...

بەردى جاۋاپ ئۆتكەن كۆنلىرىم:
ئۆتتى ياشلىق لاي سۈدەك ئېقىپ.
يوق "ئەپسۇس"نى ئالغۇدەك قاچا،
مېڭىش لازىم ئالدىغا بېقىپ.

ۋاراقلىدىم ئۆتكەن ئۆمۈرنىڭ
دەپتىرىنى يەنە ئاختۇرۇپ.
ۋەتەن ئۈچۈن تۆزۈكىرەك تۆھپە
تاپالمىدىم زادى ياقتۇرۇپ.

قۇرۇق ئىكەن ھايات دەپتىرىم،
ئالتۇن ياشلىق بىكار ئۆتۈپتۇ.
ئەل ئالدىدا، ۋىجدان ئالدىدا،
ياشلىق ئۆمرۈم قەرزگە پېتىپتۇ.

خىجىللىقتىن قىسىلدى يۈرەك،
تەرىپلەش تەس تىل بىلەن بۇنى.
ئەيىپلىكمەن! ئەمما، ئانا ئەل،
ئاتىمدى ئەيىپلىك مېنى...

ئېخ!...ۋەتىنىم — سۈيۈملۈك ئانام،
چۈشىنىمەن سېنىڭ قەلبىڭنى.

نى ـ نى ئۇھىت، نى ـ نى ئىشەنچتە
ئۆستۇرگەنتىك تۆكۈپ ئەجرىڭنى.

مەن خىجىلمەن سېنىڭ ئالدىڭدا،
مۇڭسى يوق دەرەخلىگىمگە.
بىراق، مېنىڭ بەدەنلىرىم ساق،
باق ئەمدىكى بۇ باھارىمدا
قايتا ياشناپ چىچەكلىشىمگە.

چىچەكلىرىم شەربەتلىك مۇڭە،
خىجالىتىم ئۇزۇق ئەھدىمگە.
مەن ھاياتقا كەلدىم قايتىدىن
ساۋاقلارنى پۈكۈپ قەلبىمگە.

يۈك بولمايمەن، ئەلنىڭ يۈكىنى
كۆتەرگۈچى دۆلدۈل بولىمەن.
ئەل بېغىدا ئەل ئۈچۈن پەرۋان،
كۆيى باھار بولبۇل بولىمەن.

جەڭگاھلاردا يالقۇن بولىمەن،
يالقۇندىكى ئالتۇن بولىمەن،

كۆڭرۈك ئەمەس، دەريا - دېڭىزدا!
ئۇركەشلىگەن شاۋقۇن بولمەن؛

چاقماق بولۇپ بۇلۇت يارسەن،
كاراپ بولۇپ دولقۇن يارسەن،
مايماك بولۇپ ساھىل كۆرسىتىپ،
كويمىقاپقا قارشى ماڭمەن.

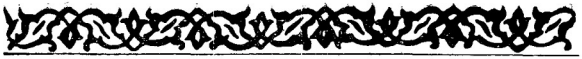
* * *

مەن ھايۋاتقا كەلدىم قايتىدىن،
ساۋاقلارنى پۈكۈپ قەلبىمگە.
يۇرىگىمدىن ئەمەل قىلمەن
قىلغان لەۋزىم، قەسەم - ئەھدىمگە.

چۈشەندىمكى، ھايات دېگەن سۆز
ئىگە ئىكەن كەڭرى مەنىگە.
ئۇلۇغ ئىكەن تامچە قەترىمۇ،
چىن كۆڭلۈڭدىن ئاتساڭ ئەلگە.

ھالال تەرىم - ئىجادىم بىلەن
مەن قەرزىمنى قىلمەن ئادا.
مەڭگۈ مەزمۇت "ۋېنتا" بولمەن
ئەلنىڭ بۈيۈك پاراۋۇزىدا.

1982 - يىل فېۋرال.

نۇرمۇھەممەت زامان

نېفىت شەھىرىدە

(چاتما)

پولات ئېقىم

بۇ يەردە ۋاقىتنىڭ ئەۋزەللىگى زور،
سېزىلەر ھەر مىنۇت ئالتۇندىن قىممەت.
كۇن بىلەن، ئاي بىلەن سۇرئەت تالىشىش
ھەر ئىشچى قېنىغا سىڭگەن پەزىلەت.

ماڭدۇ بەس-بەستە ئىشچىلار سەھەر،
يوللاردا ھەر ياندىن جەڭگاھقا قاراپ؛
گويا كى ئاققاندەك ھەيۋەتلىك ئېقىم،
ئۆركەشلەپ بىپايان دېڭىزغا قاراپ.

تۇرۇبلار

قارىسام مەن ئىگىزدىن پەسكە،
تۇرۇبلار ياتار يانمۇ-يان.

ئۆركەش ياساپ ئاقدۇ نېفىت،
تومۇرلاردا ئاققان كەبى قان.

ئىشچىلارنىڭ سوغىسى، مېھرى
تۇرۇبىدا دولقۇنلاپ تاشقان.
ئاشۇ نېفىت دولقۇنى بىلەن
ۋەتىنىمنىڭ قۇدرىتى ئاشقان.

پېچ ئالدىدا قەھرىمان ئىشچى

پېچ ئالدىدا قەھرىمان ئىشچى،
يالقۇنلايدۇ يۈزلىرىدە نۇر.
قانچە تاڭنى ئاتقۇزدى شۇنداق
پېچ ئالدىدا تۇرۇپ ئۇ مەغرۇر.

ئىرادىسى پولاتتەك ئۇنىڭ،
پىسخىت قىلماس يالقۇنلۇق ئوتقا.
دەريا-دەريا نېفىتنى ئايرىپ،
شان كەلتۈرەر بۇ ئانا يۇرتىغا.

سېخ مۇدىرى

ئۇ ئۆتمۈشتە خاڭ ئىشچىسىدى
قەلبى دەرتكە، ئەلەمگە تولغان.

كۆرمىدى همچ كۆنىڭ نۇرىنى،
جاھان ئاكا بولغاچقا زىندان.

كومپارتىيە بولۇپ باش پانا
قۇتقۇزغاچقا ئۇنى قۇللۇقتىن.
ئۇ شاتلاندى دىللىرى يورۇپ،
نۇرغا تولغان دەۋر مېھرىدىن.

نەننىۋەندە يانغان پەرىلەت
نۇرلاندۇردى ئۇنىڭ دىلىنى.
نېپىت شەھىرى يارىتىش ئۈچۈن،
چۈشتى ئۇ چىمىڭ باغلاپ بېلىنى.

مۇشكۈللەرنىڭ توسقۇنلىرىدىن
يېرىپ ئۆتتى بۇ "تۆمۈر ئادەم".
پارتىيىمىز كۆرسەتكەن يولدا
ئالغا قاراپ تاشلىدى قەدەم.

گويا گاڭدەك تاۋلىدى ئۇنى
ئىنقىلابنىڭ ئۇلۇغ بورىنى.
پىچ ئالدىدا تۇرار مەردانە
ئۇ — جەڭگىۋار سېخنىڭ مۇدىرى.

1979 - يىل فېۋرال.

تۇرسۇننىياز

غەزەللەر

ئون يىلغا خىتاپ

خىتاۋىم شۇ ساڭا ئون يىل: گۈزەل ياشلىق چېغىمنى بەر،
بۇگۈن قارىدەك سۈپەت كىرگەن قارا قۇندۇز چېچىمنى بەر.

نەزەر سالسام چىرايىمغا كى ئەينەكنى قىلىپ شاھىت،
كىرىپتۇ مىڭلىغان قورۇق ، قىزىل گۈلدەك يۈزۈمنى بەر.

كۆيۈپ ئۆچتى ھايات شامى سېنىڭدە بەۋاقىت قانچە،
چاناقتىن سەل كەبى ئاققان گۈناسىز كۆز يېشىمنى بەر.

ئېچىلماي گۈل غازاڭ بولغان، كى بۇلبۇلغا ئۇۋال بولغان،
باغۇەنسىز قۇرۇپ كەتكەن، يېشىل بوستان بېغىمنى بەر.

جىمى پەسلىڭ گويا قىشتەك، قۇچاق ئاچتى زىمىستانغا،
چېچەك پەسلى باھارىمغا قوشۇپ جەننەت يېزىمنى بەر.

كىشى ئالداپ قۇرۇق ساندا ۋەزىيەتتىن ھوسۇل ئالماي،
ھەقسىز مول، بايىشاتلىق، ئىسسىل ئالتۇن كۆزۈمنى بەر.

مىنۇت كۆندەك، كۈنلەك يىلدەك قىيىن ئۆتتى قىيامەتتە،
تاياق-كالتەك، ھاقارەتتە كىشەنلەنگەن تىلىمىنى بەر.

قىلىپ مەھرۇم ھاياتىمنى خوشاللىقتىن. مۇھەببەتتىن،
"سېرىق مال" دەپ پېچەتلەنگەن گۈزەل ناخشا-سېزىمنى بەر.

خاراپ بولدى زامانىڭدا تۇمەن مىڭ مەرىپەت ئەھلى،
كۆيۈپ ئوتتا چۈچۈل بولغان كىتاپ، داستان — جېنىمنى بەر.

مانا ئۆزگەردى بۇ دەۋران، ئايان بولدى سىرىڭ بىزگە،
چېكىنمەيدۇ يەنە تارىخ، قېنى ئالتۇن چېغىڭنى بەر.
1977 - يىلى. قەشقەر.

كىشى

خارۇ-زار بولماس جاھاندا يۈرتىنى سۆيگەن كىشى،
ھەر زامان ئانا ۋەتەننىڭ ئىشقىدا كۆيگەن كىشى.

شان قۇچۇپ ئۆمرى-ھاياتى، ساقلىنار نامى ئەبەت،
ئەل ئۈشىغا جان پىدا قىلىپ، تىرىك تۇرۇپ ئۆلگەن كىشى.

ئەڭ سۆيۈملۈك، ئەڭ ئەزىزدۇر نەگە بارسا بەختيار،
چىن ئىجات مېھنەت بىغىغا ئەجرىنى تۆككەن كىشى.

تەڭتۈشى يوق بىباھادۇر، ھۆرمىتى ئالەمگە تەڭ،
كەلگۈسى ئەۋلات غېمىنى قەلبىگە پۈككەن كىشى.

خەسكە ئوخشاش قەدرى بولماس، ھەممە يەردە خارۇ-زار،
نام-ئاتاق، شۆھرەت كويىدا غەم قىلىپ ئۆتكەن كىشى.

مىڭ ئۆلۈپ، مىڭ رەت تىرىلسۇن، شۇنىڭمۇ بىئىتىۋار،
قاغا قونماس دۆڭگە ئوخشاش تۆھپىسىز كەتكەن كىشى؛

ئۆز بىلىپ تۆكسەڭ سىرىڭنى، دوست بولالماس ھېچقاچان،
ئالدىدا دەردىڭگە يىغلاپ، كەينىدىن كۈلگەن كىشى؛

ئەستە تۇتقىن ئەي نىيازى، سۈرىتى ئادەم ئىرۇر
باشقىلارنىڭ كۆز يېشىنى مەي قىلىپ ئىچكەن كىشى.

باشقىچە

كۆر، بۇگۈن كەلدى باھارىم، يەرۇ-ئاسمان باشقىچە،
ھەر چىچەكتە مىڭ تەبەسسۇم، لالە-رەيھان باشقىچە.

باغدا بۇلبۇل بەزمە قۇرسا، ئۇن قاتار كاككۇك كېلىپ،
مەشۇغى گۈل-غۇنچىلارغا ئىشقى خەندان باشقىچە.

تاڭ ساباسى ئەركىلەپ سۆيسە يۈزىنى ناز بىلەن،
ئويىنىشار تاڭدا پەرىلەر، قەلبى گۈلخان باشقىچە.

كەتتى كەلمەسكە چىچەكنى تۆككۈچى سۇرۇن بۇلۇت،
چەشمىسى ئارزۇ-ئۇمىتىنىڭ دىلدا ئونتان باشقىچە.

كەڭ زىمىن-گۈلشەن دىيار ئاچقان هاياتقا خۇش چىراي،
ئىنتىزار قاينىق چېلىشقا مەركە-مەيدان باشقىچە.

ئەل-ۋەتەن مېهرى يۇرۇشتە تەڭگە جان، جانغا مادار،
سالدى ئات كۈتكەن نىشانغا بارچە ئىنسان باشقىچە.

بۇندا باغۋەن، گۈلچى قىزنىڭ هۆرمىتى ئالەمگە تەڭ،
ۋەسلىگە يەتكەن گۈلدەك ئارزۇ-ئارمان باشقىچە.

بۇندا مېهنەت، كەشپىياتنىڭ قىممىتى ئالتۇنغا تەڭ،
شان-شەرەپ قۇچسا كىمكى تىلدا داستان باشقىچە.

قىلسا جۇرئەت، كۆچ-جاسارەت ئىلىم-ئىرپان ئالدىدا،
بار ئاڭا مارىسقا قەدەر چىقماقتا ئىمكان باشقىچە.

تارتىدۇ دىلنى تۇمەن مىڭ مۆجىزە ھەر كۆنلۈگى،
قانچە يازساڭ، شۇنچە ئازدۇر، بۇندا ئىلھام باشقىچە.

ئەي نىيازى، ئۆتسە ئۆمرۈڭ شۇ گۈزەل بوستان ئارا،
قالمىغاي ئەردى سېنىڭدە قىلچە ئارمان باشقىچە.
1989 - يىل ئاپرىل

ناخشام

تۆرەلدىم زەۋقى ئىشقىڭدىن، تېنىمگە جان كىرىپ ناخشام،
تۇغۇلدۇم ھىس-خۇمارىڭدىن ھاياتقا كۆز ئېچىپ ناخشام.

ئۇنىڭ بولدى يەنە دەسلەپ قۇلاقنا كىرگىنى مۇڭلۇق،
بۆلەندىم ئەللىيىڭ بىرلە، بۆشۈكنى باخ ئىتىپ ناخشام.

يېتىلدى تەنلىرىم ئوتلۇق، يېنىپ تۇرغان گويا چوغدەك،
لىرىكاڭ پىلتىسى دائىم يۇرەككە ئوت يېقىپ ناخشام.

غېمى قايسى ھاياتىمنىڭ جاھاندا بىلمىدىم ئەسلا،
مۇھەببەت جامىدا سۆيگۈ شارابىڭنى ئىچىپ ناخشام.

ئېشىپ مۇشكۈل داۋانلاردىن سەپەرده هارمىدىم زىنهار،
پەلەككه ياڭرىغان ئەۋجىڭ كۈچۈمگه كۈچ قېتىپ ناخشام.

بېشىمغا هەر بالا كەلسه، ياشاشتىن قىلمىدىم پۇشمان،
ئۇمىت نۇرۇڭ كېلىپ غالىپ، ئۆلۈمنى هەم يېڭىپ ناخشام.

دىدىم هەر ئان سېنى تىڭشاپ: "قېنى سەن ئەي گۈلى رەنا؟"
سېنى ئېيتقان نەغمەدەڭ پەرىنى يات ئېتىپ ناخشام.

پەخرلەندىم گادايلىقتىن، ئۇچامدا تۇرسىمۇ جەندە،
ئۆزەمنى چىن بەختلىكلەر قاتاردا سېزىپ ناخشام.

ئاتالدىم بۇلبۇلى شەرقىڭ، جاهان گۈلزاردا قانچە
مۇقامىڭ شەۋكىتى تۆردىن هەمىشە جاي بېرىپ ناخشام.

بېشىم يەتتى يەنه كۆككه يېڭى دەۋران-باهارىمدا،
زامانىم باغۇنى دىلبەركى قەددىگه يېتىپ ناخشام.

تۆرەلدىم بىر سېنى ئويلاپ، ياشاپ كەلدىم سېنى توۋلاپ،
ئۆلۈپ كەتسەم نىمه ئارمان ئۇنۇتمىگه ئۇن قېتىپ ناخشام.

نه هاجەت كۆز يېشى ئەلنىڭ، نىيازى مىڭ تۇمەن رازى،
قويۇشسا قەۋرىگه دوستلار سېنى بىر رەت ئوقۇپ ناخشام.

1981 - يىل قەشقەر.

مەتىمسن ھەزرەت

ئۇچ شېئىر

باھار دىمەك

باھار ھەققىدە بولدى غۇلغۇلا،
سەن دىدىڭ:
"يېشىللىقتۇر باھار بەلگىسى."
ياق،
بىرلا يېشىللىق
باھار پەسلىگە سىمۋول ئەمەس.
باھار دىمەك
تۇمەن گۈل - چېچەكنىڭ كۆركى - جىلۋىسى،
تۇمەن خىل رەڭلەرنىڭ نامايەندىسى.

ئۆكۈزگە مەدھىيە

تەبىئەت دۇنياسىغا
سەن بۇرۇن يارالغانمۇ ياكى ئىنسانمۇ،

بۇ توغرىدا ساۋادسم تۇتۇق.
بىراق قەلبىمدە،
ئەي، جەنىي تۆمۇر، قەدىردان جانىۋار
ھۆرمىتىڭ ئۇلۇغ.

چۈنكى سەن،
ئادەم بالىسى
بۇقوسا تۇتۇشنى بىلگەندىن بېرى،
كەلدىڭ ئۇلارنىڭ ھەمراسى بولۇپ.
شۇڭا ئۇلارنىڭ نەزىرىدە
كۆرۈنسەن ھامان
بارچە مەخلۇقلارنىڭ بەرناسى بولۇپ.

قالىغاچ بەرگەندە كۆكلەمدىن خەۋەر،
پەيدا بولسەن ھەممىدىن بۇرۇن
ھور كۆتىرىلىپ تۇرغان قىرنىڭ باغرىدا؛
قوللىرى قاداق،
بىراق ۋۇجۇدى
ئۈمىت بىلەن ياشارغان دىخان ئالدىدا.

تونۇر تەپتىدەك تومۇز ئىسسىغى،
ئۆتەر ئۆمرۈڭ خامان يۇمشىتىپ.

كۆز ئايلىرىدا
بويۇنلىرىڭ بولىدۇ يېغىر
ساپان سۆرەپ،
قاتقان تۇپراقنى قايتا بوشىتىپ.

قار كېچىپ يۇرۇپ
قەھرىتانلىق ئايلار كۈنلىرى،
دېخان ئۇچۇن توشۇيسەن ئوتۇن.
قىش كېچىلىرى تارتىسەن جۆۋاز،
ئاھ، بۇ كۈنلەرنىڭ تۈنلىرى ئۇزۇن...

پەقەتلا ئوت ـ خەس،
ھەمىشە شۇدۇر
سېنىڭ ئۇچۇن يىمەكلىك ـ ئوزۇق.
بىراق سەندە بار
پولاتتەك چىدام،
ئۇرغۇپ تۇرىدۇ جىسمىڭدا سېنىڭ
كۈچ ـ قۇۋۋەت تولۇق.

مېھنەتتۇر ئىشىڭ،
ئۆمرۈڭ مېھنەتتە ئۆتىدۇ پەقەت.
ئەمما، ھەچقاچان،

همچىر كىشىدىن
هەققىڭنى سۈرۈشتە قىلمايسەن ئەبەت.

تاريختىن بېرى
ئاشۇ پېتى كەلدىڭ سەن ياشاپ.
تەرلىرىڭنى،
هاياتىڭنى
كىشىلەرنىڭ بەختىگە ئاتاپ.

زەنجىر چاقلىق پولات ئۆكۈزلەر
يەڭگىللەتمەكتە يۈكىڭنى بۇگۈن.
خوجايىنلىرىڭنىڭ هاياتى كەبى
يارالماقتا بەختلىك چاغلار،
هالاۋەتلىك كۈنلەر سەن ئۈچۈن.
بوقۇسلار، ساپانلار هەتتا،
تارىخ مۇزېيىدىن ئالدۇ ئورۇن.

چۈشەندۈرگەندە نەۋرىلەرگە بىز،
بۇ ئەگرى ياغاچنىڭ نىملىگنى،
سېنىڭ تۆھپەڭنى قىلمىز بايان
بۇ توغرىلىق بولغانىدا پاراڭ،
سېنىڭ مىسلى تەڭداشسىز رولۇڭ.

كىشىلەر كۆڭلىدە بولىدۇ ئايان.
دىمەك، سېنىڭ ئەجىر-تۆھپەڭنى
ئۇنتۇمايدۇ مېھنەتكەش دېخان.
ئۇنتۇمايدۇ سانائەت دەۋرى،
ئۇنتۇمايدۇ تارىخ ھەچقاچان.
1980 - يىل ئىيۇن.

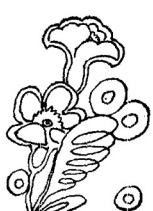
ئوغلۇمغا

ئەي ئوغلۇم!
كۆڭلۈمنىڭ ئارامى،
ۋۇجۇدۇمنىڭ بىر پارچىسى،
ھاياتىمنىڭ داۋامى.
ئۆسكىن تېرىك ئادەم بولۇپ،
بولۇپ قالمىغىن جانسىز
كۆلەڭگەم-سايەم،
ۋۇجۇدىڭدا قىلسۇن تەنتەنە
ئارزۇيۇم-غايەم.

يېتىلگەن روھىمنىڭ ئوبرازى بولۇپ،
ۋە بولغىن
ئېگىلمەس-سۇنماس

ئىرادەمنىڭ نامايەندىسى،
كۆتەرگىن چىدام بىلەن
قانچىلىك ئېغىر بولسىمۇ،
ئىلىم ـ پەننىڭ يۇكى ـ جەۋرىسى.
ساڭا تەئەللۇق بولغۇسى
شۇ چاغ،
كىلىچەك دۇنيا،
پارلاق كەلگۈسى.

1980 ـ يىل ئاۋغۇست.

مؤهەممەت سدىق تۆمۇرى

دالا كۆيلىرى

ئۆس، مايسىلار!

شىلدىرلاپ يۇمران مايسا زوق قوزغىتىپ،
بىر لىرىك نەزمە يازار دىل بېتىگە.
ئۇپۇقنى سۆيگەن كېۋەز دالاسىغا
قارىساڭ يەتمەيدۇ كۆز چەت-چېتىگە.

ئوت ئوتاش ماشىنىسى ئىشلەر ئەپلىك،
چۆنەك ۋە قاشلار تۇپ-تۇز، شۇنچە رەتلىك.
بوۋاقتەك تەلپۈندۇ يۇمران مايسا،
قۇمساڭغۇ تۇپراق ئىسسىل، كېۋەز ئەتلىك.

ئۆس! قېنى، شاخلاپ تېزرەك ئەي مايسىلار،
رەڭمۇ-رەڭ گۈللىرىڭگە تەشنا قەلبىم.
نە رەڭدار گۈللىرىڭنى، ئىلھام كانىم —
مول-ھوسۇل تاغلىرىڭغا ئاشنا قەلبىم.

هول هوسۇل ئۇچۇن

ياپ-يېشىل بۇغداي لەرزان يەلپۇنىدۇ،
تويۇنۇپ تۇتماقتا دان ئالتۇن باشاق.
ئاغزىغا ماسكا تارتقان ئاچا-سىڭىل
يۇرمەكتە دورا چېچىپ، مېھنەت قايناق.

كېپىنەك گۈلزار ئارا ئۇچقىنىدەك
ئىشلەيدۇ ئېتىز ئاتلاپ ئوماق قىزلار.
شات-خورام ئۆتكۈزمەكتە ياشلىغىنى
مول-هوسۇل تويلىرىغا ئامراق قىزلار.

گۈزەل كېچە

ساي-ئېدىر تولغان دەريا شاۋقۇنىغا،
تەبىئەت شۇنچە بايدۇر شوخ كۆيلەرگە.
تولۇن ئاي ئۈزەر سېپىپ كۈمۈش نۇرلار،
جىلۋىلىك بېقىپ ئىشچان يىگىتلەرگە.

چايقىلار يېشىل بۇغداي ئۈسۈل ئويناپ،
دان سۈيى قاندۇرماقتا هەر تۇپ غولنى.

سۈچىلار ناخشا ئېيتىپ ئىشلەر خۇشۇاق،
ئاسرايدۇ زايا قىلماي تامچە سۈنى...

كەتمەنلەر پارىلدايدۇ قىلىچ ئوخشاش،
كۈۋەجەپ ئاقار سۈلار تىنماي ئويناپ،
قىزغىن ئىش بىلەن ئۆتۈپ گۈزەل كېچە،
كۆرۈندى تاڭ شەپىغى چوغدەك چاقناپ.

1983 ـ يىل ئىيۇل.

ئابدۇغبنى سيست

ئىككى شېئىر

چۆلده

چېكىلگەن ئەۋرىشىم يەڭلىغ تۈمەن دىل رىشتىسى چۆلده،
مۇقەددەس بۇ ئانا يۇرتنىڭ نەپەت-كان ئىشچىسى چۆلده.

يىغىپ بارچە پىكىر-زېھنىن ئۈلۈغۋار ئارزۇدا ياندى،
ياراتتى مۆجىزە-تۆھپە بۇ سەپنىڭ ئۇستىسى چۆلده.

گۈرۈلدەپ كېچە ۋە كۈندۈز پايانسىز دەشتى-سەھرادا،
قۇدۇقلار ئاچتى يۈلتۈزدەك قوشۇننىڭ ئۇشكىسى چۆلده.

زىمىن چاڭ كەلدى شۇ كەمده تېشىپ زۇمرەت بايۋاندىن،
پەلەككە چاچتى شوخ فونتان بوروۋاي-ۋىشكىسى چۆلده.

كېسىپ كەڭ ۋادىنى ھەر يان سوزۇلغان تۇرۇبىدىن جۇشقۇن،
بولۇپ جەم شارقىراپ ئاقتى ئەجىرلەر قەترىسى چۆلده.

هایات تەۋرەندی شاتلىقتا كۆلۈپ رەناسی ئىقبالىنىڭ،
چېكىلدی ساپ يۈرەك قاندىن سائادەت كەشتىسی چۆلدە.

بولۇپ قاينام هايات بەرپا گويا شەھەری ئەزىم بۇندا،
كۆرۈندی يېڭی ئىستىقبال ــ هاياتنىڭ ئەتىسی چۆلدە.
1983 ـ يىل ئىيۇل.

ئۇستاز

ئەزىم دەريا دىسەم هەقلىق ساڭا ئەل هۆرمىتی ئۇستاز،
تارالغان يۈرتقا ـ ئەتراپقا پەزىلەت شۆھرىتی، ئۇستاز.

قولۇڭدا ۋايىغا يەتتی ساناقسز كەشپىيات ئەھلی،
ۋەتەنگە جان پىدا، سادىق، مۇنەۋۋەر خىسلىتی، ئۇستاز.

مەھەللە كەئىبىسی هوجراڭ چىراق ئۆچمەيدۇ هەر تۇندە،
بېغىشلانغان ئۇلۇغ ئىشقا قەدىرلىك مېھنىتی، ئۇستاز.

ئۆتەر چىن مەنىلىك ئۆمرۈڭ يولىدا مەرىپەت ـ پەنىنىڭ،
چىكەڭدىن تامچىغان تەرىنىڭ باھاسز قىممىتی، ئۇستاز.

نادان ئېردىم، بىلىم بەردىڭ، دىلىمدا ياندى نۇر ـ مەشئەل،
دىدىم هەر جۈملە لەۋزىڭنى ئىلىم ـ پەن شەرۋىتی، ئۇستاز.

تالاي شاگىرت يېتىشتۇردۇڭ: بىرى ئالىم، بىرى دوختۇر،
ۋە ياكى ئاگرونوم، شائىر... گويا تاغ ئەيرىتى، ئۇستاز.

چايانلار قۇترىغان چاغلار پەلەك چۆرگۈلدى تەتۇرگە،
ئازاپ چەكتىڭ بولۇپ تۇتقۇن يېغىپ ياۋ كۈلپىتى، ئۇستاز.

سەپەردە سەن بۇگۈن ئىقبال يولىدا بىز بىلەن بىللە،
گويا چاقماق پەلەك ئۆزرە ــ بورانقۇش سۈرئىتى، ئۇستاز.

كۆچەتلەر قايتىدىن كۆكلەپ باراقسان بولدى ئەجرىڭدە،
بېرىپ ئەلگە هامان ئەلۋەك شېكەر، بال نېمىتى، ئۇستاز.

سېنى دىلدىن قەدىرلەيدۇ (ئەگەر ئۇ بولسا چىن ئىنسان)
ۋە دەيدۇ پەللە ئۆرلەشتە ئەجەپ چوڭ جۇرئىتى، ئۇستاز.

ئانا مەكتەپ گۈزەل باغچا ئۆزەڭ باغۋەن ئاشۇ باغدا،
ئەنە ئالدىڭدا كۆتمەكتە يېڭى ئىش نۆۋىتى، ئۇستاز.
1981 ـ يىل، يانۋار.

مەتقاسىم مەتنىياز

ئىككى شېئىر

يېزا يولى

ماڭغان كەبى راھەتلىنىپ دۆلدۈل بىلەن،
يېگىت كېلەر ۋەلىسپىتلىك تاشيول بىلەن.

غىلدىرلايدۇ قاتارلىشىپ "شەيتان" چاقلار،
مىنگىشىدۇ بەزەن چوكان، شات قىزچاقلار.

لەپىلدەيدۇ زەر ياغلىقلار يەڭگىلگىنە،
كۆلكە چىقار چېكىلگەندەك جانان چىنە.

ئات ـ ئېشەكلەر ھارۋىلارنى ئىلدام سۆرەپ،
"شەيتان" چاقتىن ئۆتمەكچىدەك چاپار ھە دەپ.

ئاشلىق باسقان قول تراكتور، چوڭ تراكتور،
سىگنال بېرىپ ئۆتۈپ كېتەر شوپۇر مەغرۇر...

ئىككى يېقى دەرەخزارلىق تۇتاش كەتكەن،
ئۆستەڭلەردە سەمونت كۆۋرۈك پۈختا ئەتكەن.

ۋەلسىپتنى سۆرىمەيسز ئۆيلەرگىچە،
چەت كۆرمەستىن پىكاپ كېلەر دۆيلەرگىچە.

يولۇچىلار پىخىلدىماس چۆمۈپ تەرگە،
توپا ـ توزاڭ قونمايدۇ ھەم چىكىلەرگە.

شەھەرمىكىن دەيسز شۇنچە تازا يولى،
بۇدۇر يېڭى بىنا بولغان يېزا يولى.
دەيمز ئۇنى پەخرلىنىپ كۆمۈش لېنتە،
بېشى بېيجىڭ، ئاخىرى بار ھەر بىر كەنتتە.

ئۆزگىرىشلەر ھىكمىتى

نەگىلا باقسام زىرائەتلەر بەلەن ـ بولۇق ئىكەن،
جۇپ باشاق ھەر تۇپ قوناقتا، دانلىرى تولۇق ئىكەن.

شۇنچە كۆپ غوزەك كېۋەزلىكتە، كىرىپ كەتتىم چۆكۈپ،
كۆپ تېرىلگەندىن كېيىنكى بۇ تېخى قالدۇق ئىكەن.

چوڭ لىگەندىن گەم ئەمەس ئاپتاپپەرەسنىڭ باشلىرى،
تاختىدا قوغۇن ساناقسىز، شاپتۇلى سۇلۇق ئىكەن.

قىر ۋە ئۆستەڭ بويىدا شاخلاپ زاراڭزا ئوخشىغان،
راستلا "يەر-ئالتۇن قوزۇق"، كەڭ ئالقىنى ئوچۇق ئىكەن.

قايسى جەننەت بېغى بۇ دەپ زەڭ قويۇپ باقسام قاراپ،
دەل بۇ جاي ماڭا تونۇش "قاغىش قېپى شورلۇق" ئىكەن.

پەسلدىن ئىش ئىلگىرى، ئاي-كۈن ساناپ مۆلچەرلىسەم،
ئويلىدىم: بۇ يىل دىخانىنىڭ ئامىتى ئارتۇق ئىكەن.

مولچىلىققا مەس بولۇپ كىردىم باراقسان هويلىغا،
قارشى ئالدى بىر بوۋاي خوش چېهرى زەپ نۇرلۇق ئىكەن.

ئاق ناۋاتنى تىلدى ئۇ، كەلتۈردى ئامۇت ۋە ئۈزۈم،
تىلمدىن تامدى شېكەر، كۆڭلى زاماندىن توق ئىكەن.

"يولىنى تاپقاندا ئىش تېز، ئۆزگىرىشمۇ تېز بولار..."
دەپ ماڭا هىكمەتنى يەشتى، هەر سۆزى يوللۇق ئىكەن.

ۋاهتجان غوپۇرى

ئۇچ شېئىر

باھارىمىز ئەڭ گۈزەل

بېشىللىققا ئۇرالغان باھارىمىز ئەڭ گۈزەل،
بارچە گۈل تەڭ ئېچىلغان گۈلزارىمىز ئەڭ گۈزەل.

ئىجات ـ ئەمگەك قاينىغان، نۇرغا تولۇپ ياشنىغان،
خەلقى ئەركىن يايرىغان دىيارىمىز ئەڭ گۈزەل.

ئاقار شاتلىق دەريا‌سى، ياغار ياڭراق ناۋاسى،
سائادەتنىڭ ئاساسى دەۋرانىمىز ئەڭ گۈزەل.

زىمىستاندىن قۇتۇلغان، زور شىجائەت جۇش ئۇرغان،
شات كۈلكىگە يار بولغان، رۇخسارىمىز ئەڭ گۈزەل.

بىزگە پۈتمەس كۈچ ـ مادار، چەكسىز بەخت ـ ئىپتىخار،
سوتسىيالىستىك بەختىيار دەۋرانىمىز ئەڭ گۈزەل.

1982 ـ يىل ئاپرېل.

ئۆچمەس ئوت

تونـنا ـ تونـنا كۆمـۈر توپـلاپ،
ئوت ياقساڭمۇ ئاسمان پەلەك؛
بىر يىل كۆيەر، ئۇچ يىل كۆيەر...
ئۆچەر ئاخىر توزۇپ كۈلدەك.

لېكىن مېنىڭ بىر ئوتۇم بار،
ئۆمرۈم بويى ئۆچمەيدىغان.
ئۆچۈرەلمەس ئۇنى ھېچكىم،
ھەتتا بوران، جۇت ـ شۇرغان.

بۇ ئوت ـــ ئانا ۋەتەن ئىشقى،
ئۆچمەس گۈلخان يۈرىگىمدە.
بۇ ئوت ماڭا بېرىپ غەيرەت،
كۈچ بېغىشلار بىلىگىمگە.

دەرەخ ۋە ياپراق

بولغاچ دەرەخ كۆكلەر ياپراق،
غولغا مەھكەم تۇتاشقاچقا.

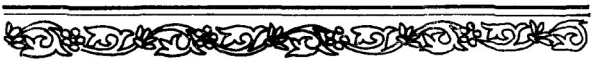
ياپراق ئېلىپ غولدىن ئوزۇق
ۋۇجۇدىغا ئورناتقاچقا.

ئانا ۋەتەن تىرەن يىلتىز —
تارتقان مىسلى ھەيۋەت چىنار.
مەن غولىدا ئۇسكەن ياپراق،
دىلدا ئۇنىڭ مېھرى يانار.

شۇڭا كۆكلەپ ياشىرىمەن،
ئاشۇ چىنار پاناھىدا.
بېغىشلايمەن زىننەت ئاڭا،
كۇرمىڭ ياپراق قاتارىدا.

1983 - يىل سېنتەبىر.

نىمەتۇللا ئەبەيدۇللا (ئۆزبېك)

ئىككى شېئىر

كىتاپ (مۇخەممەس)

ياشلىغىمدىن ماڭا ئۇلپەت، ياخشى يار بولىدۇك كىتاپ،
ھەرقاچان مۇڭداشچى، دوستۇم-غەمسۈزار بولىدۇك كىتاپ،
بەخش ئېتىپ روھىمغا ئىللىقلىق، باھار بولىدۇك كىتاپ،
ئوينىتىپ قوينۇڭدا ئەركىن، لالىزار بولىدۇك كىتاپ،
ئوقۇسام ھەر دەم سۆيۈپ مەن، كۆچ-مادار بولىدۇك كىتاپ.

مەن ئوقۇشنى تەمتىرەپ بىلگەن ئاشۇ كۈندىن بېرى،
ئىزدىنىپ ئالدىم بىلىمنى، بولمىدىم بىر دەم نېرى،
شۇڭا تېزدىن يۈيۈلۈپ دىل ئەينىگىمنىك داغ-كىرى،
تولدى قەلبىمگە پەۋەس پەن-مەرىپەتنىك نۇرلىرى،
سەن ۋۇجۇدۇمغا گويا خۇش بۇي ئىپار بولىدۇك كىتاپ.

سەن ئەقىل-ئىدراك، پاراسەتنىك باھاسىز گۆھىرى،
يىڭىنىدە قازغان قۇدۇقتىن سىرغىغان سۆز كەۋسىرى،

سەنكى مېهنەت مەھسۇلى، ئىدراك-ئەقلىنىڭ جەۋھىرى،
سەن بىلىم ئاشقىلىرىنىڭ ئەڭ قەدىرلىك دىلبىرى،
ئىشقۇاز بۇلبۇلغا چەكسىز مۇرغىزار بولدۇڭ كىتاپ.

سەن ھەقىقەت مەجمۇئەسى، بەلكى پارلاق قامۇسى،
سەن قاراڭغۇ دىل ئۆيىنىڭ شامچىراغى، پانۇسى،
سەن ھايات ھەم كائىنات تىلسىملىرىنىڭ ئاچقۇچى،
سەن ئەقىل دەستۇرخىنىنىڭ نازۇ-نېمەت مۇئىسى،
سەن پۈتۈن ئالەمدە شۇنداق ئېتىۋار بولدۇڭ كىتاپ.

بەزى يالغۇز، قالغىنىمدا سەن بولۇپ سۆھبەتدىشىم،
غەمگە چۆكسەم مەي تۇتۇپ، بولدۇڭ يېقىن ئۇلپەتدىشىم،
يىغلىسام، كۈلسەمۇ، بولدۇڭ ھەمدەمسەم، ھەسرەتدىشىم،
شۇڭا دەيمەن سېنى جانلىق ھەم يېقىن خىزمەتدىشىم،
مەن خۇمار، سەنمۇ ماڭا گويا خۇمار بولدۇڭ كىتاپ.

تەمتىرەپ قالغان چېغىمدا ماڭا كۆرسەتتىڭ ئەقىل،
سەن دىدىڭ: "غەم قىلما، قوي، كۆرگىن مېنى، ئالەمنى بىل،"
چىن مۇھەببەت رىشتىسى بىرلە ساڭا باغلاندى دىل،
ئالغا ئۆمتۇلدۇم شۇ ئان مەن يول تېپىپ سەندىن دىدىل،
سەن ماڭا ياخشى مەدەتكار، ياخشى يار بولدۇڭ كىتاپ.

كىمكى سېنى تۇتسا دوست، ئۇ ھېچقاچان قالماس نادان،
تىترىمەس ئەر ئۆمرىدە دۇچكەلسە قانداق ئىمتىھان،
بارچە مۇشكۈللەر سېنىڭ ئالدىڭدا بولغاچقا ئاسان،
جۇملە ئىنسان سېنى قىلدى ئېھتىرامغا نىشان،
سېنى سۆيمەك بىزگە ئەينى ئىپتىخار بولدۇڭ كىتاپ.

نە بەختكى، مانا بولدۇم دەۋرىمىز لوقمانىمەن،
تا ئۆمۈرلۈك ئاشۇ كەسىپىم گۈلخاندا يانىمەن،
شۇ سەۋەپتىن سەن گويا شام، مەن ساڭا پەرۋانىمەن،
ئائىلەبەت ئۆتمەكچىمەن بولۇپ ساڭا مەستانىمەن،
چۈنكى، شۇ ئۇنۇڭان ئۇچۇن سەن ۋاستدار بولدۇڭ كىتاپ.
1981 ـ يىل ئاۋغۇست.

خوتەن تەسىراتى

كېلىپ قوينۇڭغا، ئەي گۈلشەن، بەخت گۈلزارىنى كۆردۇم،
قۇچاغىڭدا سائادەتنىڭ ھەقىقى يارىنى كۆردۇم.

تولۇپتۇ ساڭلىرىڭ ئاشقا، بېغىڭدا مۇلەر ئەلۋەك،
بايلىقات، ھۆر دىيارىڭنىڭ سېخى بازارىنى كۆردۇم.

پەلەكنىڭ رەشكىنى كەلتۈرگۈدەك كۆز چاقنىتىپ ھەر رەڭ،
بازاردا بىمىساپ تۇرغان گىلەم رۇخسارىنى كۆردۇم.

كىرىپ مۇزېيخاناڭغاداڭ قېتىپ ھەيرانۇ ـ ھەس قالدىم،
قەدىمىي تارىخىڭنىڭ شاھىدى يادىكارىنى كۆردۈم.

ئەدىبىڭ نۆبىتى يازغان بۈيۈك نادىر دىۋانىنامە،
ۋە ئەھمەتشا قارا قاشنىڭ سالام ئىزھارىنى كۆردۈم.

زامان لوقمانلىرىنىڭ ئورنىدىن ئالدىم ئەجەپ بەھرى،
ئۇلاردىن مەرىپەت غەزنىسىنىڭ ئەسرارىنى كۆردۈم.

سۆيۈندى شۇنچىلىك قەلبىم، سېنى كۆرگەندە گۈل ئاچتى،
كېلىپ كۆتكەندىن ئارتۇق شەۋكىتىڭ دىدارىنى كۆردۈم.

دىلىم قانداق ئۇنار شەنىڭنى تەرىپ ئەيلىمەسلىككە،
سېنىڭدە يېڭىلىق، سۈرئەت، ئۆزگىللىك بارىنى كۆردۈم.
1982 ـ يىل مارت.

تۇنيياز مەتنياز

دىخىنىمغا

مۇبارەك دىخىنىم دىلدىن يېڭى كۆكلەم باھارىڭغا،
چېچەكلەپ نەۋ باھار بىرلە مۆۋە بەرگەن ئانارىڭغا.

يېزاڭ قويىنى گويا جەننەت، سېنىڭدە بار تۇمەن خىسلەت،
چېقىپسەن قەنتىنى تەرنىڭ تېپىپ مېھنەت بىلەن بەركەت.

سېنىڭ ئىشچان قۇلۇڭ بىرلە زىمىن كىيدى يېشىل كىمخاپ،
ئېتىز-باغلار ئارا ھەر دەم قىزىتتىڭ ئىش راسا قايناپ.

كېلەر سەندىن سېمىز گۆش، سۈت، گۈرۈچ، بۇغداي، مۆۋە-كۆكتات.
كېپىل بولغاچ ئۆزەڭ ئەلگە بۇگۈن بىزگە گادايلىق يات.

روناق تاپتى سېنىڭ بىرلە بۇگۈن يۇرت قايتىدىن گۈللەپ،
بازارنى ئەيلىدىڭ ئاۋات ئۇلۇغۋار غايىنى كۆزلەپ.

هوسۇللار ئوخشىدى ئەجرىلگە بىلەن كەڭرى دالا-تۇزدە،
قىزىتتىگ غەلبىدىن قوش توي قىلىپ شات مەرىكە كۆزدە.

زىمىننى ئىس-تۈتەك قاپلاپ، جۇدۇنلار قۇتۇرغان بىر چاغ،
تېگىپ ئۇششۇك ۋاقىتسىزلا غازاڭ بولغان ئېتىز ھەم باغ.

قۇلاقتىن كەتمىگەن دوقۇ-شوئارلار ئاشۇ چاغ بۇندا،
ھازارۇللار گادايلىقنى ساڭا تاڭغان ئىدى شۇندا.

قولۇڭدا قىش ۋە ياز كەتمەن، كېزى كەلسە تاغار يۇتتۇڭ،
قەرزگە بوغۇلۇپ گاھى، گويا ھايۋان كەبى ئۆتتۇڭ.

تۆكۈپ تەر، جان تىكىپ ئىشلەپ ئېرىشسەڭ گەر مۇلۇك-پۇلغا،
دىدى نەسلەر: "كىرىپ قالدىڭ تۆيۇق — پاتقاق خاتا يولغا".

بىرەر توخۇ، موزاي، پاخلان بېقىش ساڭا گۇنا بولدى،
سېنىڭ تارتقان ئۇ دەردىڭگە زىمىن-ئاسمان گۇۋا بولدى.

زىمىستان قوغلىنىپ ئەمدى ياشاردى قىر، ئېتىز-باغلار.
قۇچاق ئاچتى ساڭا قايتا ئۆزەڭ كۆتكەن گۈزەل چاغلار.

بەختىڭ قەنتىنى چاقتىن، بېيىشقا ئەندى ئىمكان بار،
سېنى ئالغا يېتەكلەشكە ئۇلۇغۋار يېڭى پەرمان بار.

يەنە يۈكسەل كامال تاپ، تەر تۆكۈپ ھەر يانىنى گۈل ئەيلە.
زەپەر ئاسماندا پەرۋاز قىلىپ كۆكنى يېرىپ ئۆرلە.

ھالال ئىشلەپ ناۋات چىشلە، يېزاڭدا قاينىسۇن بەزمە،
ئېلىپ ئىلھام ئىشىڭدىن مەن سېنى كۆيلەپ يازاي نەزمە.
1980 ـ يىل يانۋار.

شېئىرلار

گۈزەللىك ۋە مەن

يامغۇردىن كېيىنلا گۈزەللىشەر كۆك
ھەسەن-ھۈسەنىنىڭ زىننىتى بىلەن.
بېرىدۇ زېمىنغا كۆركەم گۈزەللىك
رەڭمۇ-رەڭ نۇرلىرى ھەممىتى بىلەن.

باغلارمۇ نازلىنىپ ئاچار گۈل چىرايى،
گۈل-چېچەك بەس-بەستە كۈلسە ھۈپپىدە.
دىماققا ئۇرۇلۇپ كېلىدۇ تاغدىن
شۇ گۈللەر پۇرىغى-ھىدى گۈپپىدە.

سوئاللار قويىمەن ئۆزەمگە ئۆزەم:
زېمىنغا قان-تەرىم ئاقتى قانچىلىك؟!
ئەجرىمدىن ئاينىغان ياشلىق گۈللىرىم،
ۋەتەنگە گۈزەللىك قاتتى قانچىلىك؟!

ئۇرۇق

ئانا يەرنىڭ سۈتىنى ئىمىپ،
پۈتمەس قۇۋۋەت قىلىسەن پەيدا.
مېھرىڭ بىلەن سىڭگەچكە يەرگە،
مۇنبەت يەرنى قىلىسەن شەيدا.

يېشىل ھايات سېنىڭ تىلىگىڭ،
دالىلاردا گۈللەپ كۈلىسەن.
يىلتىز تارتىپ بىخ سۈرۈپ ئاخىر،
چېچەكلەيسەن، مېۋە بېرىسەن.

مەندىمۇ بار ئاشۇنداق ئۇمىت،
ئۇمىت ياشار دەۋرگە سىڭىپ.
بېرىمەن ئەلگە ئەبىدى مېۋە،
ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلىپ.

مەن ۋە ئۇ

ئۇ، تەمكىن يوسۇنىدا باسماقتا ئالغا،
قالدۇرۇپ ھەممىدە مېنى ئارقىدا.
سايىسى بارماقتا ئاستا يېراقلاپ،

تېخىمۇ كىچىكلەپ كۆرۈنۈپ ماڭا.
بىر ماڭا بەك كىچىك كۆرۈنگەن بىلەن،
بولغۇسى باشقىلار ئالدىدا پەيدا.

نىم شېھىتنى سېغىنىپ

چۆل كېزىپ ئىزدەپ سېنى تاقتا يول ئالدىم بۇگۈن،
سەن ئەزىز ئۈستازنى كۆيلەپ يېڭى ساز چالدىم بۇگۈن.
سورىسام يولدا سېنى چوقتا، قىيا قىلدى سۆكۈت،
كۆزلىرىدىن ئاققۇزۇپ ياش ئۈچتى پەس گويا بۇلۇت،
نىم شېھىت نامىڭنى تەكرارلار بوراندا جىلغا، ساي،
سەن ئىكەنسەن چوققىلاردا ياشىغان كۆك قارىغاي.

بەزىلەر كەچ كۆزدىكى ياپراق كەبى شاۋقۇن سالار،
ۋە لېكىن يەرگە چۈشۈپ دەرھال چىرىپ غايىپ بولار.
سەن هامان يىلتىز ئىدىك كەلسە باهار بىخ ئۈرغىلى،
چىچىگىك يۇلتۇز بولۇپ نۇرلۇق چىمىرلاپ تۇرغىلى،
مەن بۇگۈن ياد ئەيلىدىم، تارىخ سېنى پاك ئەيلىدى،
بارچە ئىنسان تۇتتى ماتەم ياقىسىن چاك ئەيلىدى.
1980 ـ يىل يانۋار.

ئابلىمىت مۇھەممىدى

سەھەر لىرىكىسى

سەھەر تۇرۇپ چىققان ئىدىم تالاغا،
تاڭ پەرىسى چۈمبىلىنى قايرىدى.
مەپتۇن بولۇپ نەزەر سالدىم دالاغا،
كۆڭلۈم گۈزەل مەنزىرىدىن يايرىدى.

مەيىن شامال يۈزلىرىمنى سىپىدى،
چىن ۋاپادار مەشۇغۇمدەك ئەركىلەپ.
مەجنۇنتاللار لىكشىتىشتى بېشىنى،
سالام قىلغان چېغى مېنى پەتىلەپ.

خىرە-شىرە جىمىرلىشار يۇلتۇزلار،
هوجرىسىغا يانغانمىكىن بوشلۇقتىن؟
نۇرلانماقتا شەرقىي ئۇپۇق قىزىرىپ،
سەھەر قىزى كۆلگەنمىكىن خوشلۇقتىن؟

زۇمرەت ئاسمان زەپمۇ تىنىق، زەپ ئوچۇق،
زەپمۇ ھوزۇر چاڭ-توزاڭسىز ساپ ھاۋا.
ئاربلىدىم ئېتىزلارنى، خامانلىق،
"كېلىك" دەيتتى ھەر دان ئاشلىق، ھەر گىيا.

قايتا كەلمەي تەشنا كۆڭۈل ئۇنامدۇ؟
گۈزەل سەھرا قىلسا شۇنچە مەھلىيا.
گۈل-چېچەكلەر ئارىسىدا سەكرىشىپ،
تۇمۇچۇقلار قىلىشماقتا شوخ ناۋا.

گويا گۈزەل بىر سۈرەتكە ئوخشايتتى
زەرباپ لىباس يېپىنىشقان ۋادىلار.
ئويناقلىشىپ يايلاق تامان يول ساپتۇ،
ئۈيۈر-ئۈيۈر سېمىز يىلقا-پادىلار.

دولقۇنلىنار مول-ھوسۇللۇق ئېكىنزار،
كۆتىرەلمەي تولۇق دانلىق بېشىنى.
شوخ تەبەسسۇم قىلىشماقتا پاختىزار،
كۆرسىتىشىپ ئاپپاق سەدەپ چىشىنى.

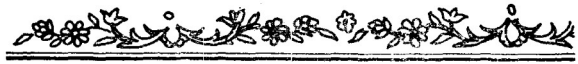
تارتىنىشىپ ماراشماقتا ئالمىلار،
ھەر ساپاقتا مەي باغلىغان يەل-يېمىش.

بار گۈزەللىك، مەمۇرچىلىق مۇجەسسەم،
جەزىم قىلدىم يېزىدىكەن دەپ بەھىش.

ئايرىلىشقا قىيماي ياندىم ئارقامغا،
خەيرلىشىپ قالدى سەھەر ساياسى.
بولدى تەڭكەش قەدىمگە يول بويى
جاراڭلىغان خوشال مېھنەت سادالىرى.

1983 - يىل سېنتەبىر.

شېئىرلار

ياشلىغىنى بەردى ئۇ ماڭا

گۈزەك چېغىم، ئاتام بىر چىنار،
يۈگۈمەچتەك چىرماشتىم ئاڭا.
ئۆتتى يىللار...مۇكچەيدى ئاتام،
چىنار قامەت پۈتۈلدى ماڭا.

ھەر قاردىسام ئاق چاچ ئاتامغا،
دەيمەن "ئەبەت قەرزدارمەن ساڭا".
چۈنكى، كېچىپ چىنار قامەتتىن،
ياشلىغىنى بەردى ئۇ ماڭا.

يىپ ۋە رىشتە

ئىستانوك ئايلىنار، يىپلار ئالمىشار،
بىر تالدىن-بىر تالدىن قوشۇلار توپقا.

قىزلارنىڭ قەددىگە ياراشقان رەختىنىڭ
جىلۋىسى پۈتۈلگەن ھەر دانە يىپقا.

ئىستانوك ئايلىنار، كۈن-تۈنلەر ئۆتەر،
توقۇيدۇ تىنىمسىز توقۇمچى قىز.
قوشۇلغان يىپلاردەك رەڭدار شايىغا
توقۇلار ئېلىگە مېھرىمۇ چەكسىز...

شېئىر ھەققىدە

چۆپكە يۆگەپ غورىنى باققال
ئۇلگۈرتىدۇ چاققان بازارغا.
نە تەم بولسۇن ئۇنداق ئۇرۇكتە،
ساتقان بىلەن قىممەت باھادا.

شائىرلىقتا بەزىلەر شۇنداق،
توڭ غورىنى ئورايدۇ چۆپكە.
داڭلىسىمۇ "گۈل كەلتۈردۇم" دەپ،
ھېچبىر يېرى تېتىماس كۆپكە.

1983 - يىل فېۋرال.

هىكمەت سىرى

ئوتتۇز يىل بۇ جاھاندا ياشاپتىمەن،
بۇلاققا ئون مىڭ قېتىم بارغاندىمەن.
سوغۇلماي كېلەر ھامان سۇيى ئۇنىڭ،
مېنىڭدەك كۆرمىگى سۇ ئالغان بىلەن.

بىلەمسىز سەۋىۋىنى بۇ ھىكمەتنىڭ،
بۇلاقنىڭ تومۇرىدا نىمە كۈچ بار؟
يۇرىگى تۆتاشقاندۇر يەر تەكتىگە،
ئۆكسىمەي سۇيى شۇڭا ئۇرغۇپ تۇرار.

ياشايمەن ئەتىنىڭ ئىشقىدا

قۇياشنىڭ ئورنىنى ئالسا ئاي ساقى،
بىر كۈنلۈك ئۆمرۈمدىن ياسايمەن يەكۈن.
تۈزىمەن ئەتىگە مۇپەسسەل پىلان،
ساقلىنار بۇ ئادەت مېنىڭدە ھەر كۈن.

ياشاشنىڭ ئۆزىمۇ سەنئەت جاھاندا،
ئۆمۈرنىڭ قىزىغى ئارزۇ ۋە ئارمان.
ئويلىسام ئەتەمنى يورۇق بۇ ئالەم،
ئەتىگە ئىنتىلىپ بارىمەن ھامان.

1983 ـ يىل ئىيۇل.

هەجەر قادىر

ئىلى دەرياسى

"ئۆكەلەپ" چۈشكىنىمدە يورۇق دۇنياغا،
مېنى يۈيۈندۇرغان ئىلى سۈيىدە.
ئاقاتتى جان ئانامنىڭ ئاھ-پىغانلىرى،
شۇ دەريانىڭ مۇڭلۇق ئەللەي-كۈيىدە...

شۇ دەريا بويلىرىدا ئۆستۈم چوڭ بولۇپ،
ئاڭلاپ ئۇنىڭ زارىنى، تالاي-تالاي رەت.
مەن ئۇچۇن ئۇ چاغلار گويا سىر ئىدى،
ھەسرەتلىك ناخشا-كۈيلەر، ئەلەم بىلەن دەرت...

يادىمدا: كۆكلەم كۈنى "چىچەك سۈيى" دەپ،
ئاتالغان ۋەھىمىلىك قىيان سۇ كەلدى.
يەرۇ-كۆكنى ياڭرىتىپ پاتماي قىنغا،
يۈرەكلەرنى مۇجمغان زار-پىغان كەلدى.

قورقمىسىدىن تەنلىرىم تىترەپ ياپراقتەك،
ھۆكۈرەپ يىغلاپ، زارلىدىم قىلالمايى تاقەت.
ئىككى قىرغاق ئايلاندى بىر قىيامەتكە،
دەريادىكى مەنزىرە شۇنچىلىك دەھشەت.

كېلەتتى گاھى چۆكۈپ، گاھىدا لەيلەپ،
بۆشۈكلەرگە تېگىلغان ئەزىز بوۋاقلار.
كېلەتتى بىر كۆرۈنۈپ، بىر كۆرۈنمەستىن
ئۆيلەرنىڭ ياغاچلىرى، جابدۇق ـ تۇۋاقلار.

كېلەتتى ئاق چاچلىرى چۈۋۈلغان ئانا،
كېلەتتى دولقۇنلارنى قۇچاقلاپ جەسەت.
كېلەتتى ئاھ، كېلەتتى "قۇتقاز" دېگەندەك،
ئاغزىنى يوغان ئېچىپ قىز ـ ئوغۇل پەرزەنت...

يۇگەنسىز، ئىلى سۈيى، قىلغانتىڭ ئەلنى
زار ـ زار قاخشىتىپ، شۇنچىلىك بوزەك!
تاشقان چېغى ھەر يىلى بەكتۇاش تاشقىنىڭ،
بولدى خازان سېنىڭدە قانچە گۈل ـ چېچەك!

كېلىپ قالدىم يەنە يېنىپ ئىلى بويىغا،
ئارىدىن ئۆتۈپ بۇگۈن ئوتتۇز نەچچە يىل.

تۇرمەن سۇغا قاراپ، دەريا سۈيمدە
چاقنايتتى قۇياش نۇرى سۆيۈندۈرۈپ دىل.

كەڭرى كەتكەن سالا ئېتىز ئىكىكى قىرغىغى،
باغلارنى گۈل ـ چىچەكلەر قاپلىغان تامام.
سايرايدۇ خەندان ئۇرۇپ غەزەلخان بۇلبۇل،
بولغاندەك گۈل پەسلىدە ئىشقىغا بايرام.

تىكشىغىن، شۇنچىلىك جۇشقۇنلۇق ناخشا
ياڭرايدۇ ھېچ توختماي يېشىل شاللىقتىن.
ئاڭلىنىدۇ قىز ـ يىگىت خوشال كۈلكىسى
بۇككىدە كۆكلەپ كەتكەن يېشىل تاللىقتىن.

ئاققىن، ئىلى دەريا سى،
خوشال ناخشىدەك،
كۈن ۋە تۇن ياڭراپ ئانا يۇرتىڭ كۆكسىدە!
بولدۇڭ بۇگۈن خەلقىڭ بەخت دەريا سى،
ساھىللىرىڭ گۈللەرگە تولدى بۇككىدە.

1984 ـ يىل مارت.

مۇھەممەت تۇرسۇن باھاۋىدىن

ئۈچ شېئىر

نورۇز

كېلىپ نورۇز چىچەك پۇركۈپ باھارنى ئېچىدا قىلدى،
قۇياش نۇرى ۋەتەننىڭ ئۈستىدە چاقناپ جۇلا قىلدى،
يېشىل كىمخاپ يېپىپ باغلارغا گۈلشەنلەر بىنا قىلدى،
گۈلستانلاردا بۇلبۇللار خوشال سايراپ ناۋا قىلدى،
تەبىئەت ئاقساقاللىق قىش بوۋايغا ئەلۋىدا قىلدى،
ئېلىم نورۇزنى قۇتلۇقلاپ، باھارغا مەرھەبا قىلدى.

ئېسىمپ تاڭنىڭ ساباسى يەلپۈپ ئۆتتى قانچە باغلارنى،
مۇئەتتەر ئەيلىدى گۈللەر ھىدى بىرلە دىماغلارنى،
باھارنىڭ ئاپتۇڭى ئېرىتتى مۇزلۇق بارچە تاغلارنى،
تولۇپ ئۆركەشلىدى دەريا-ئېرىقلار يۈدى داغلارنى،
كېلىپ نورۇز چىچەك پۇركۈپ باھارنى ئېچىدا قىلدى،
ئېلىم نورۇزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

تويۇنغان قۇش-قاناتلار شوخ قانات قاقتى ساماللاردا،
ئۇسۇلغا چۈشتى ئاز-ئۆدەك ئۇزۇپ ئابى-ھاۋالاردا،
كىيىكلەر بىمالال قىيغىتىشار تاغۇ-دالالاردا،
قۇلۇنلاپ مال-ۋارانلار ئوتلىشار يايلاق-جىرالاردا،
كېلىپ نوروز چىچەك پۈركۈپ باھارنى ئىپتىدا قىلدى،
ئېلىم نوروزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

ۋىجىرلاپ كەلدى قالغاچلار ساراي-ئايۋانىنى تاپتى،
ئۇزاقتىن قىچقىرىپ كاككۇكمۇ ئۆز زەينەۋىنى تاپتى،
بۈگۈن ئاشق باھار بويلۇق گۈزەل جانانىنى تاپتى،
چىراق ياندى گويا كى ئاشىغى پەرۋانىنى تاپتى،
كېلىپ نوروز چىچەك باھارنى ئىپتىدا قىلدى،
ئېلىم نوروزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

ئەنە ئاشق يىگىت گۈلدىن چىمەن تىزدى گۈلستاندا،
ياراشتى خوپ چىرايلىق گۈل-چىچەكنى يارى قىسقاندا،
كېزىپ دەريا بويىنى سەيلە قىلدى بۇك-باراقسانداا،
يېتىشتى بىر بىرىنىڭ ۋەسلىگە نوروزدا-بوستاندا،
كېلىپ نوروز چىچەك پۈركۈپ باھارنى ئىپتىدا قىلدى.
ئېلىم نوروزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

ھېيتگاھ ئۇستىدە شادىيانىغا نەققارە يانگرايدۇ،
يىگىت-قىزلار بولۇپ يالقۇن ساما رەقسىگە ئويناىدۇ،

خوشاللق تاشقىنى دەريا كەبى دىللاردا يامرايدۇ،
بۇ نوروز كەيپىگە تولغان قەدەھلەر تەڭ جارانلايدۇ،
كېلىپ نوروز چىچەك پۇركۈپ باھارنى ئېپتىدا قىلدى،
ئېلىم نوروزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

زىمىستاندىن قورۇنغان تەن باھارغا ئاشىنا شۇنداق،
ئۇنىڭغا ھەممە جانلىق ئېيتىدۇ ھەمدۇ-سانا شۇنداق،
باھارغا مەڭگۈ ھەمرا بۇ ئەزىز تۇپراق — ئانا شۇنداق،
ۋەتەننىڭ گۈلباھارى بىز ئۈچۈن قىممەت باھا شۇنداق،
كېلىپ نوروز چىچەك پۇركۈپ باھارنى ئېپتىدا قىلدى،
ئېلىم نوروزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

بۇ نوروز كەلدى بوستانىنى زىمىستاندىن جۇدا ئەيلەپ،
بوشاتتى قىش بوۋاي ئورنىنى ئاخىر ئىستىپا ئەيلەپ،
گۈزەل كۆكلەم چىراي ئاچتى ئۆزىنى دىلرەبا ئەيلەپ،
بۇ خۇشتارنى قىلىپ مەپتۇن ئەبەتكە ئاشىنا ئەيلەپ،
كېلىپ نوروز چىچەك پۇركۈپ باھارنى ئېپتىدا قىلدى،
ئېلىم نوروزنى قۇتلۇقلاپ باھارغا مەرھەبا قىلدى.

ئۆمۈرۋايەت ئىگارىمسەن

(غەزەل)

ئانامسەن مېھرىۋانىم، مېھرى يالقۇنلۇق دىيارىمسەن،
ئەزىز سەن، تەختىگاھىمسەن، بېشىمغا تاجدارىمسەن.

بايان ئەيلەشكە ۋەسپىنى سېنىڭ ئالدىڭدا تىل ئاجىز،
مۇقەددەسسەن، ئەزىمسەن ھەم قەدىمسەن، بىغۇبارىمسەن.

ھاياتقا كۆز ئېچىپ سەندە، تونۇپ يەتتىم سېنى ئاخىر،
بۇيۇك شان ـ شەۋكىتىم، بەختىم، غۇرۇرۇم، ئىپتىخارىمسەن.

بېقىپ سەن نازۇ ـ نېمەتلەر بىلەن جىسمىمغا جان بەردىڭ،
چىچەك ئاتتى ھايات غۇنچەم، قۇياشلىق نەۋ باھارىمسەن.

ئەقىل، ۋىجدان تېپىپ، ئىنسان بولۇپ، قوينۇڭدا ئۆلغايدىم،
يېتىلدۇردۇڭ قوشۇپ ئەلگە، ھەقىقى غەمگۇزارىمسەن.

ۋەتەن! دەپ تىلغا ئالسام ئەي ئانا نامىڭنى ھەر نۆۋەت،
تولار جىسمىمغا كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئىشەنچىمسەن، مادارىمسەن.

ئاقار قەلبىمدە شاتلىق دولقۇنى باققاندا ھۆسنۈڭگە،
گۈزەللىك بابىدا تەنها قۇۋانچىمسەن، خۇمارىمسەن.

سېنىڭمەن، سەن مېنىڭسەن، سەندىن ئۆزگە ھېچ پاناھىم يوق،
ھاياتىمسەن، مۇرادىمسەن، جېنىمسەن بەختيارىمسەن.

يولۇڭدا گۈل ھاياتىمنى نىسار ئەتمەككە مەن خۇشتار،
ۋاپادار ئاشىغىڭمەن، سەن ئۆمۈرۋايەت نىگارىمسەن.

خوتەن

(غەزەل)

ئەي قەدىم يۇرت ــ شانۇ ـ شەۋكەتلىك ئىسىل داڭدار خوتەن،
بۈك ـ باراقسان، باغۇ ـ بوستانلىق يېشىل رەڭدار خوتەن.

تۈپرىغىڭ زەر، سۈلىرىڭ كەۋسەر ۋە مەرمەر تاشلىرىڭ،
لالە ـ رەيھانۇ چىمەنلىك خۇددى گۈلرۇخسار خوتەن.

سايرىشار بۈلبۈللىرىڭ، خۇش ھىد چاچار سۈمبۈللىرىڭ،
يايرىشار ئاھۇلىرىڭ تاغلاردا بىئازار، خوتەن.

سەنئىتىڭنىڭ شاھدى مەشۇت، گىلەم، ئەتلەسلىرىڭ
ئەل ئارا مەشھۇر، جاھان بازاردا نامدار خوتەن.

ئۆتتى نۇرغۇنلاپ ناۋايى، نۆبىتى كۆيلەپ سېنى،
"خەمسە"، "دىۋان"لار ئىچىدە تەرىپىڭ بىسيار، خوتەن.

بىر زامان باغرىڭنى زۇلمەت، جۇت-زىمىستان قاپلىدى،
باغلىرىڭ تۆكتى غازاڭ، تاپتى دىلىڭ ئازار، خوتەن.

تىندى بۇلبۇلنىڭ ئۈنى، باغرىڭدا قۇزغۇن يايرىدى،
شۇم جاھالەتتىن ئەجەپ بولغان ئىدىڭ بىزار، خوتەن.

ئاسمىنىڭدا پارلىغاچ ئىقبال قۇياشى قايتىدىن،
گۈللىدى بوستانلىرىڭ، بولدۇڭ يەنە گۈلزار، خوتەن.

ئەمدى دىل مەمنۇن ۋەشات، گۈللەندى سەندە ھۆر ھايات،
سەندە ھەر ئان كەشپىيات، قاياقى دىيار، بازار خوتەن.

ھۆسنى رۇخسارىڭ گۈزەلدۇر، كەلگۈسىڭ ئاندىن گۈزەل،
مەن شۇ پارلاق كەلگۈسىڭگە ئىنتىزار، خۇشتار، خوتەن.

ئابدۇللا ياقۇپ

شېئىرلار

دەرەخ بىلەن ياپراق

دەرەخلەردە تاۋلىنار ياپراق
زۇمرەت كەبى تولۇپ ھۆسنىگە.
ئەخلەتلەرگە ئايلىنار شاختىن —
چۈشسە ئاجراپ يەرنىڭ ئۈستىگە.

ۋەتەن دەرەخ، مەن بىر ياپرىغى،
شۇڭا كۆركەم ھۆسنۈم — زىننىتىم.
مەن ئايرىلسام ئۇنىڭدىن، خەستەك
قالماس ھېچبىر قەدىر — قىممىتىم.

ئۇنچە

چوققىلاردىن چۈشەر تاغ سۈيى
شاۋقۇن سېلىپ ئۇرۇلۇپ تاشقا.

چېچىلىغاندەك سانسىز مەرۋايىت،
ئۇنچىسىنى چاچرىتىپ قاشقا.

شۇ ئۇنچىلەر ياشىنىتار بىزەپ
قىرغاقتىكى چىمەننى يۇيۇپ.
قوشار يەنە چىرايلىق ھۆسۈن
لاللەرنىڭ لەۋگە قونۇپ.

خوشال ئىدىم: ئەجرىمۇ مېنىڭ
تاغ سۈيىنىڭ بولسا ئۇنچىسى،
ئۇنىڭ بىلەن يۇيۇلۇپ ياشناپ،
كۆلسە ئىدى ئۆمرۈم غۇنچىسى.
1982 - يىل ئىيۇن.

گۈل

گۈل خۇمارمەن، گۈلگە ئامراق مەن،
گۈلگە مەھكەم چېگىلگەن ىشتىم.
گۈل ئېچىلسا شاتلىغىم قاينىپ،
خۇددى گۈلدەك رەڭ ئالار شېئىرىم.

گۈل ئېچىلسا قوشۇلار ھۆسۈن
تەبىئەتنىڭ قۇچاقلىرىغا.
قىزلار كۈلۈپ ئويناشار ئۈسۈل،
قىسسپ گۈلنى قۇلاقلىرىغا.

گۈل ئېچىلسا، زوقلىنىپ شۇ دەم،
كۈيچى بۈلبۈل چالار سازىنى.
گۈل ئېچىلسا، قۇچىدۇ شائىر
ياشناۋاتقان ھايات يازىنى.

دوستلار، بۈگۈن يېڭى دەۋردە،
گۈلدەك ياشناپ ئېچىلدى بەختىم.
شائىرلىناتتىم تاقسا زىننەت،
ۋەتىنىمگە گۈل بولۇپ ئەجرىم.

يامغۇردىن كېيىن

سىم-سىم يامغۇر كەڭ دالىغا ياغدى شارقىراپ،
گۈل لېۋىدىن كۈمۈش ئۈنچە تامدى پارقىراپ.
يامغۇر توختاپ، كىردى ئاسمان زۇمرەتتەك رەڭگە،
زىلال سۈلار ئاقتى سايدا چاچرىتىپ تەڭگە.
قەلبىڭ تولار خوشاللىققا، قارىساڭ باققا،
ھەسەن-ھۈسەن قونسا ئەگىپ كۈمۈش رەڭ تاققا.

قۇچار زىننەت شۇنچە گۆركەم دالا قايتىدىن،
ھەممە يەرنى قاپلاپ سالقىن ھاۋا قايتىدىن.

تاغ ئىتىگى

تاغ ئىتىگى زەپ چىرايلىق گۈللىرى سەرخىل،
چېچەپ خۇش بۇي ئىپار ھىدنى ئېچىلار ھەر خىل.
بۇغا، كىيىك ئوتلاپ يۈرەر جىلغا-جىرادا،
بۇركۇتلەرنىڭ ئۇۋىسى بار ئىگىز قىيادا.
چۈشەر مىڭ گەز تاغ ئۈستىدىن شارقىراتمىسى،
قاماشتۇرار كۆزلىرىڭنى پارقىراتمىسى.
توپ-توپ بولۇپ سۇ بويىدا كەكلىك سايرايدۇ،
سەيلە قىلساڭ سەنمۇ ئۇنىدا جېنىڭ ياير ايدۇ.

خادا تاش

مەن دەريانا سالسام نەزەر كەلگەندە يېقىن،
ئۇرۇلاركەن خادا تاشقا شىددەتلىك ئېقىن.
ئىتتەرسىمۇ دولقۇن ئۇنى چاچرىتىپ ئۇنچە،
تۇرار ئىكەن مەزمۇت، مەغرۇر خادا تاش شۇنچە.
خادا تاشتىن شۇ دەم بىر ئىز قالدى قەلبىمدە،
ئۆچمەيدىغان ئاتەش مېنىڭ ياندى قەلبىمدە.
1984 - يىل فېۋرال.

قاسم سدىق

غايه

كائناتتىن كاتتىسەن غايه،
ئالماستىنمۇ قابىل - مۇستەھكەم،
قۇياشتىنمۇ يورۇق، ئۇلۇغۋار.
باھاردىنمۇ ئىللىق ۋە كۆركەم.

قايسى گۈلنىڭ سەندەك ھىدى بار؟
قايسى قىزنىڭ سەندەك جىلۋىسى؟
قايسى ئەينەك سېنىڭدەك سۈزۈك؟
قۇللۇق قىلسۇن ساڭا ھەممىسى!

دەم - دەم مېڭمپ سېنى ئەگىشىپ،
ئۆتەڭ ئاتلاپ كەلدۇق شۇڭغىچە.
ئالدىراتتىڭ بىزنى سەپەرگە،
بىر ئۆتەڭدە بىر كۈن قونغىچە.

كۆپ ئۇتۇقنى يار قىلدىڭ بىزگە،
يىمىگەننى يىدۈق قولۇڭدىن.
شۇكرى دىسەڭ شۇنچە نېمەتكە،
توختىمىدىڭ يەنە يولۇڭدىن.

داۋان ئاتلاپ ماڭدىڭ تىنىمسىز،
بىزنى ئېلىپ يەنە يىراققا؛
بۇگۈنكى باغ گۈزەل بولسىمۇ،
ئاندىن گۈزەل يەنە بىر باققا.

سىغمايدىكەن زىندانغا بەستىڭ،
بولمايدىكەن ئوق يەپ شىكەستە.
بىزەيسەنكەن تارىخنى قانداق،
ئۇلۇغ روھقا، قاياقى ھەۋەستە.

بارمىكىن تاڭ غايىدىن قايىل،
سائادەتنىڭ جەسۇر جەڭچىسى.
بەختىم ئىدى، پەخرىم شۇ ئىدى،
بولسام مەڭگۈ ئۇنىڭ كۈيچىسى.

قادىر ئەكبەر

ئىككى شېئىر

قەلەم

يەككە - يالغۇز مۇڭدۇشۇم بولدۇڭ،
زەڭ باسمىغان پولات قەلەم.
سەپەرلەردە يولدۇشۇم بولدۇڭ،
ئۆرلىگەندە — قانات قەلەم.

ئەقىل بەردىڭ قېيىن دەملەردە،
غەم - غۇسسەمگە بېرىپ تەسەللى.
شۇرغانلىق قارا تۈنلەردە،
ماڭا بولدۇڭ نۇرلۇق تەجەللى.

پىكرىم تېلىپ ئۇچقىدەك باستاندا،
غاپىللىقتىن ئويغاتتىڭ مېنى.
بىخۇد بولۇپ تېڭىرقىغاندا،
سەگەكلىككە ئۈگەتتىڭ مېنى.

تېنىڭىزنده تۆتۈپ قولۇمدىن
داغدام يوغا باشلىدىڭ راۋان.
كۆپ ئەگمدۇق لېكىن هارمىدۇق،
بىللە ئاشتۇق قانچە تاغ ـ داۋان...

يېتىپ كەلدۇق يېڭى مەنزىلگە،
يېڭىپ سەپەر مۇشكۈللىگىنى.
هەمدەم بولۇپ بىر بىرىمىزگە،
تەڭ كۆتۈرۈپ يىللار يۈكىنى!...

چوڭ سەپەرگە ئاتلاندۇق يەنە،
ئىلهامىڭنى ئويغات قەلبىمگە.
زەر قازغۇچى پەرهاتتەك مانا،
بازغانىڭنى ئويناتقەلبىمگە.

سۈرىتىمنى كۆرگەندە

سۈرىتىمنى تارتقاندا بىر فوتوگراف،
ئەپتىم خۇنۇك، ئەجەپلەندىم بىر قاراپ،
مەنىۋى جۈشقۇنلۇغىمدىن يوق ئەسەر،
(بۇ قىياپەت دەستىدىن ئەيلەپ هەزەر)
چەكتى روهىم قانچىلىك كۈلپەت ـ ئازاپ!

قارايمەنكى، ۋۇجۇدۇمنىڭ تېڭى يوق،
پىشانەمدە نەۋ باھارنىڭ رېڭى يوق!
قانچە باقسام شۇنچە مەيۈس ھالىتىم،
(مۇكچىيىپ قالغان ئىدى قەد-قامىتىم)
تۆيۈلاتتى شۇندىمۇ كۆڭلۈم يورۇق...

يەنە بىر چۈشتۇم سۇرەتكە ھېرىس بىلەن،
بۇندا مەن گويا كى ساغلام ھەم تىمەن.
باشلىرىم خۇددى كۈمۈشتەك ئاق، بىراق،
خۇش تەبەسسۇم، دىلدا ياشلىق ئىشتىياق،
ئەڭ ئۇزاقتا كۆز تىكىپ تۇرۇپتىمەن!...

كۆپ ئەمەس، چۈشتۇم سۇرەتكە ئىككى رەت،
ئاۋالقىسى شۇنداق خۇنۈك، شۇنداقمۇ سەت!
بىر كۆرۈپ قىلدىم ھەۋەس ئاخىرقىنى،
بايقىدىم چېھرىمدە ئىللىق كۈلكىنى،
چۈنكى رەڭ بەرگەچكە دەۋران ئاقىۋەت.

ئەزىز ساۋۇت

ئەتكەن چاي

ئاپقۇرلاردا قايماق بىلەن ئەتكەن چاي،
قاياناپ-پىشىپ مۇرادىغا يەتكەن چاي،
"گۈزەل ئىلى ۋادىسىنىڭ كۆركى" دەپ،
يۇرتمۇ-يۇرتقا نامىڭ بېرىپ يەتكەن چاي.

نادىر بوۋاي قۇچاق ئاچتى "بالام" دەپ،
مېھمان بولۇپ تۆرگە ئۆتتۈم "سالام" دەپ،
ساھىپخانىنىڭ كۆڭلى بولۇپ سۈنۈلدى،
ئارىمىزغا بىر ئىللىقلىق سەپكەن چاي.

بوۋاي دېدى: "ئوتلا، ئوغلۇم، شادىمان،
تەشۋىشلەنمە، تۇرمۇشىمىز پاراۋان!"
گۈڭا بولۇپ مەرت دېخانىنىڭ سۆزىگە،
ئىلھاممىغا ئىلھام بەخش ئەتكەن چاي.

ئۆي ـ ئۆيلەردە مولچىلىقكەن سۈت ـ قايماق،
كانى ئىكەن سۈت ـ قايماقنىڭ بۇ ئايماق.
ھوزۇر بىلەن ھەر ئوتلىغان چېغىمدا،
تومۇرۇمدا ئۆركەش ياساپ كەتكەن چاي.

سەندە كۆردۈم گۈزەل ئىلى چېھرىنى،
يۈرت ئەھلىنىڭ ئاق كۆڭلىنى، مېھرىنى.
مۇجەسسەمدۇر بارچە لەززەت سېنىڭدە،
ۋۇجۇدۇمغا شۇ لەززەتنى تۆككەن چاي.

1982 ـ يىل ئۆكتەبىر.

ئىككى شېئىر

يامغۇردىن كېيىنكى يايلاق

گۈلدۈرلەپ كۆك، چېقىلىدى چاقماق،
سىم-سىم يامغۇر سەل يېغىپ ئۆتتى.
سېخى تەبىئەت بۇلۇت قىزىنىڭ،
كۆكرىگىدىن سۈت سېغىپ ئۆتتى.

تويى بولغان قىزدەك ياسىنىپ،
كۈلدى يايلاق رەڭمۇ-رەڭ تۈستە.
قىيا باققان كۈن شولىسىدا
كۈمۈش ئېقىن يالتىرار پەستە.

يېشىل ئوتلار چېچىنى تارار،
سالقىن شامال سوقىدۇ مەيىن.
چايقىلىدۇ گۈللەر دېگىزى،
بولۇپ گويا دولقۇنلۇق ئېقىن.

كۆزۈم تىكسەم يىراقتىن - يىراق،
يېشىل يايلاق ئەجەپ تازا، كەڭ.
ئەگمە كۆۋرۈك سېلىپ ئاسمانغا
ھەسەن - ھۈسەن چىقتى رەڭمۇ - رەڭ.

گۈزەلدۇر يەر، گۈزەلدۇر ئاسمان،
قۇياش كۈلۈپ تاغ تامان ئاغدى.
شۇ ئان مېنىڭ ئوتلۇق قەلبىمنىڭ
شېئىر يامغۇرى باشقىدىن ياغدى.

بوغدا كۆلى

يازنىڭ سېخى خاسىيەتلىك ئالتۇن پەسلىدە،
سەيىر قىلدىم بوغدا كۆلىن كېمە ئۈستىدە،
باقسام ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق گۈل جامالىغا،
جىلۋە قىلار بار گۈزەللىك كۆلىنىڭ ھۆسنىدە.

مىسلى باھار ئاسمىنىدەك تىنىقتۇر سۈيى،
ئەجەپ سۈزۈك، ئەجەپ چوڭقۇر، كۆرۈنمەس تۈۋى.
چايقىلىدۇ بۇدرە چاچلىق زەڭگەر دولقۇنلار،
شوخ ئويناقشىپ شامالنىڭ تەككەندە لېۋى.

ئورالغاندۇر يېشىللىقتا گۈل قۇچاقلىرى،
تولغان چەكسىز ئورمان بىلەن كەڭ قىرغاقلىرى.
ھەيۋەت تاغلار قورشاپ تۇرار زۇمرەت قوينىنى،
يان باغرىدا ئىتەك يايغان خۇش يايلاقلىرى.

گۈزەل بوغدا تەبىئەتكە ياراشقان ئەينەك،
ئەكس ئېتەر تاغ-ئورمانلار رەڭدار سۈرەتتەك.
كۆرۈنىدۇ سۇ يۈزىدە بوغدا چوققىسى،
يالتىراپ كۆك بوشلۇغدا مىسلى سەدەپتەك.

بوغدا كۆلى ــ ۋەتىنىمنىڭ چىرايلىق كۆلى،
ئەجەپ سۈزۈك، ئەجەپ تىنىق، زۇمرەتتەك سۈيى.
كۆرۈپ ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق گۈل جامالىنى،
تاشتى ئۇرغۇپ يۈرىگىمنىڭ يالقۇنلۇق كۈيى.

1981 ـ يىل ئۆكتەبىر.

تۇرسۇن مەخسۇت

ھاياتقا مۇھەببەت

ھاياتنىڭ جۇشقۇن بىر تەلپۈنۈشى بار
تاڭ بىلەن ئېچىلغان گۈللەر ھۆسنىدە.
يالتىراپ تۇرىدۇ مەرۋايىت شەبنەم،
رەڭمۇ-رەڭ تاۋلانغان يۈمران بەرگىدە.

بوستانلار كۈيچىسى خۇش ئاۋاز بۇلبۇل،
چاڭىلداپ سايرايدۇ ئۇرىدۇ خەندان.
شۇ تاپتا ئۇنىڭمۇ قەلبىدە قاينار،
ھاياتقا مۇھەببەت مىسالى فونتان.

ئىشىمغا ماڭمەن مەنمۇ تاڭ بىلەن،
ئىشخانام، ئۇستىلىم چىللايدۇ مېنى.
جۇش ئۇرۇپ ئاقىدۇ تومۇرلىرىمدا
زامانغا مۇھەببەت، ھاياتنىڭ قېنى.

مۇناسىپ قەدىنى تاپتى مېھنىتىم،
مېھنەت ــ پەن گۈلزارى چاچتى خۇش پۇراق.
پارتىيەم باشلىدى يۈكسەك پەللىگە.
كېلىچەك چولپاندەك چاقنايدۇ پارلاق.
1981 ـ يىل ئىيۇل.

هوشۇر ئىبراھىم

پامىر

(چاتما)

مويىسپت پامىرنىڭ چاچلىرى ئاپپاق،
زەڭگەر رەڭ دۇخاۋا دوپپىسى باشتا.
يۇلتۇزلار شۇ دوپپا ئۈستىدىكى گۈل،
كۈمۈش نۇر ئۇينايدۇ ھەر سۇزۇڭ تاشتا.

كۈنگەيگە زەرلىگەن چاچقاندا شولا،
تەسكەينى قاپلايدۇ قوڭۇر رەڭ سايە،
چوققىلار جۇلالىق شەمشەردەڭ گۈزەل،
قىيالار چوققىغا سىلىنغان پايە.

تارامليق جىرالار چىمەنلىك بىر باغ،
نە باغكى، ئىپارەڭ جەننەتنىڭ ئۆزى،
شاۋقۇنلۇق تىنىمسىز ئۇرغىغان قوشاق،
باغرىدا جىمىرلار بۇلاقنىڭ كۆزى.

ئېخ! پامىر ھاياتلىق تومۇرىغا سەن
قىزىل قان بەرگۈچى بىر ئوتلۇق يۇرەك.
قارا كۆز، ئانار يۇز مەرت قىز ـ يىگىتنىڭ
قەلبىدە سەن ئۇچۇن مۇھەببەت يۇكسەك.

گۈزەل يايلاق

گۈزەللىك ـــ ئادەم ۋە نەرسىگە سۈپەت،
پەرقلىق ھەر نەرسە ئاشۇ جەھەتتىن.
ئويلايمەن، مەن كۆرگەن پامىر يايلىغى
گۈزەللىك شاھدۇر ھەممە تەرەپتىن.

چەت ـ چېتى ئۇيۇققا تۇتاشقان ئۇنىڭ،
ئۇيۇقكى ـــ پامىرنىڭ قامەت بويلىرى.
تاراملار كۆك ئۆزرە چۈشكەن ئاق يىپەك،
رەڭ بېرەر بۇلۇتقا بۇزغۇن ھورلىرى.

يىراقتىن قارىساڭ، ياپ ـ يېشىل دېڭىز
ئۇستىدە جىمىرلار قۇياش شولىسى.
يېقىنلاپ كەلگەندە ياپ ـ يېشىل چىمەن،
ئوتلىغان مالالارنىڭ كېلەر ھەۋىسى.

مىتىس قوي گويا‌كى ئاپپاق توپ بۇلۇت،
ھەسەل قوي يۇڭلىرى تاۋلانغان شەپەق.
ئاق ـ چىپار كالـلار يۇلتۇزلۇق ئاسـمان،
تولۇن ئاي سۈمرۈغدىن قېلىشماس پەقەت.

بۇلاقلار لىپمۇ ـ لىپ مەي تولغان قەدەھ،
ئىككى يان زىلال سۇ ـ ئۆركەشلىك ئېقىن،
ئاق ئۆيلەر چاقنىغان كۈمۈش رەڭ مۇنار،
يىگىت ـ قىز كۆزلىرى بەئەينى چېقىن!

ئەگەر سەن ئۆزەڭنى تاشلىساڭ چۆپكە
ياتقاندەك بولسەن گۈلدار گىلەمدە.
قىمىزدىن قانغىچە ئىچىپ يايرىساڭ،
سېزىسەن ئۆزەڭنى باغۇ ـ ئېرەمدە.

پادىچى يىگىت

بوز تورۇق ئارغىماق ئۈستىدە يىگىت،
گويا‌كى زەبەردەست يېشىل قارىغاي.
سۆڭەك نەي تۆشۈگى بېسىلغان لەۋگە،
ساداسى يايلاقنى قوچاقتا، ئايھاي...

مىڭ تۆمەن قۇشلارمۇ ئۇن ئالار نەيدىن،
ئاشىدۇ دەريالار، تاغلار ھەيۋىسى.
ئۇسۇلغا چۈشىدۇ قىسما-قىسما گۈل،
كۈلىدۇ مۇز تاغدا ئاق قار لەيلىسى.

پادىچى يىگىت ئۇ ياياق بۇركۈتى،
قاشلىرى ئاستىدا ئويناپدۇ چەشمە.
تېڭىمنىڭ ئاستىدا ئۆزۈن سالىمسى،
قامچىسى قېيىچتىن ياسالغان ئەشمە.

ھەر يىلى باھاردا كېلىدۇ يىگىت،
ياياققا تۆمەنلەپ چارۋا باققىلى،
بىرنى ئون، ئوننى يۈز قىلىپ تۆل ئېلىپ،
ئەجرىدىن ۋەتەنگە تۆھپە قاتقىلى.

تۆگىلەر لوككىسى خۇددى تىك چوققا،
موزاينىڭ ساغرىدا توختايدۇ تۇخۇم،
قۇيرۇقلۇق قويلارنىڭ تامچىيدۇ يېغى،
قۇلۇنلار تۈلپارنى باسىدۇ چوقۇم.

شۇ يىگىت بىھىساپ چارۋا-پادىنىڭ
مېھرىۋان ئاتىسى، قەيسەر ئىگىسى.

قەلبىدە گۈلخاندۇر بىر ئۇلۇغ ئارزۇ،
شۇ ئارزۇ ـ ھەۋەستىن ياشنار كەلگۈسى.

سېغىنچى قىز

ئۇرچۇقتىن موكىلار يىپ سۈغارغاندەك
سۈت ساغار چىلەكلەپ سېغىنچى قىزچاق،
ئەۋرىشىم بارماقلار ئاجايىپ ئەپلىك،
ھەركىتى بەك چاققان، ھەر كۈن ئىككى ۋاق.

سۈت قايماق، سېرىقياغ ئاشۇ قىزچاقنىڭ
ئەجرىدىن ھەمىشە بولىدۇ پەيدا.
شۇ قىزچاق قولىدىن سۈت ئىچكەن يىگىت
ئۆزىنى قىلىدۇ ئۆمۈرلۈك شەيدا.

خوش!

خوش، مېنىڭ قەلبىمدە سۆيگۈ ياندۇرغان
قېرىندىاش تاجىكىنىڭ سۆيۈملۈك يۇرتى.
پىكىر ـ خىياللىرىم قالدى سېنىڭدە،
يۈرەكتە چوغلانغاچ ئىشقىڭنىڭ ئوتى!

گویاکی باهارنىڭ سۈيىمدەك ئويناپ،
كېلەرمەن قايتىلاپ سېنى كۆرگىلى.
ۋەتەنگە ئەجرىدىن شەرەپ ياغدۇرغان
يېگىت-قىز مەڭزىدىن قېنىپ سۆيگىلى.
1982 - يىل ئىيۇل.

یاسن مەخسۇت

ئۇچ شېئىر

ياشاق دېگەندە

نەزمىلەر يېزىشقان مىڭلىغان شائىر
ئوخشىتىپ ياشلىقنى باھارغا-گۈلگە.
كەتسىمۇ پەسىللەر كېلىدۇ، بىراق
بولالماس گۈل-باھار ياشلىققا ئۈلگە،
ئوتتۇزدىن ھالقىغان چېغىدا ئادەم،
شۇ ئوتلۇق تەسىرات كېلەر كۆڭلگە.

ئادەمنىڭ ھاياتى مىسالى بىر يول،
ياشلىق بىر يولۇچى شۇ يولدىن ئۆتەر.
گاھى ياش نى ئېغىر يۈك بىلەن مېڭىپ،
تاريختا ئۆچمەس ئىز-نامىنى پۈتەر؛
گاھى ياش غادىيىپ، لاغايلاپ يۈرۈپ،
تەقدىردىن ھالاۋەت-بەختىنى كۈتەر.

زوقلىنار بەزىلەر ياشلىق دىگەندە،
ياشلىققا بېرىدۇ تۇغمەس مەنا.
ئىزدەيدۇ بەختىنى مېھنەت، ئىجاتتىن،
تەر تۆكۈپ ئۆستۈرەر رەيھان ۋە رەنا.
كۆيىدۇ ۋەتەن ـ ئەل ئىشقىدا دائىم،
ئەجرىگە قىلچمۇ قويماس تەمەننا.

مۇشەققەت لەشكىرى تۇرسمۇ قورشاپ،
ئىجات ۋە مېھنەتتىن ئۈزۈلمەس مېھرى.
ياش تۇرۇپ چېچىغا قونسمۇ قىرو،
شاتلىقتىن نۇرلىنىپ تۇرىدۇ چېھرى.
ۋاقىتنى قەدىرلەپ ئۆتكەچكە هامان،
ئالدۇ ئەجرىدىن بىباها بەهرى.

شۇ گۈزەل ياشلىقتا ئۆتكەن تالايلار،
جەڭلەردە ئەل ئۈچۈن كېچىپ جېنىدىن.
يارالدى بۇگۈنكى بەختىيار زامان،
شۇلارنىڭ تۆكۈلگەن ئىسسىق قېنىدىن.
مەڭگۈلۈك ئىز قالدى ئانا تۈپراقتا،
شۇ باتۇر ئەۋلاتنىڭ ياشلىق چېغىدىن.

ئۆتسه گەر ئىنسانلىق ئالتۇن مەزگىلى،
ئالتۇندىن قىممەتلىك ئىش قىلىپ ئەلگە؛
كەتسىمۇ ئالەمدىن، قىلماس پۇشايمان،
قالغاچقا شۇ هايات يولىدىن بەلگە.
ياشلىقتا ياراشقان شۇ ياخشى خىسلەت،
بولىدۇ كېلىچەك ئۇچۇن بىر ئۇلگە.

ياشلىقتا ياخشىلىق بولغاچقا زىننەت،
ئەل ئۇنى ساقلايىدۇ مەڭگۇگە ئەستە.
ئەجرىسىز كۆمۈلگەن ئىنسان ئۇنتۇلار،
قويىسمۇ قەۋرىگە ياساپ گۇلدەستە.
هەۋەسكە بېرىلىپ قويمىسۇن هىچكىم،
خار ئەيلەپ ياشلىقنى پەگادا ـ پەستە.

1983 ـ يىل نويابىر.

ساز چالسام...

ساز چالسام، كۆز ئۇزمەي قاراپ كېتىسەن،
قولۇمدىن بىر ئەيىپ سېزىپ قالغاندەك؛
گاهىدا بوينۇڭنى تولغاپ قويىسەن،
گويا كى ئەقلىڭدىن ئېزىپ قالغاندەك.

چۈشەندىم. غەلىتە ئاڭلاندى چوقۇم
ۋەتەن دەپ چالغان ساز، ناخشام سەن ئۇچۈن.
لەززەتلىك بىلىنەر، بەلكىم مۇھەببەت
كۆيلىرى ياڭرىغان ئاخشام سەن ئۇچۈن.

تامچىدەك كۆرۈنەر دەريانىڭ سۈيى
بىپايان دېڭىزنىڭ سۈيى ئالدىدا.
نىمگە ئەرزىيدۇ ئىشقى-مۇھەببەت
كۆيلىرى ۋەتەننىڭ كۆيى ئالدىدا؟

ساز چالسام، سازىمدا كۆيلىنەر ۋەتەن،
كۆيلىرىم ۋەتەننىڭ مېھرىدىن پۈتكەن.
سەن مېنى سۆيگەندە، مەنمۇ سېنىڭدىن
ۋەتەننى سۆيىدۇ دەپ ئۇمىت كۆتكەن.

چۈنكى بىز ۋەتەننىڭ قوينىدا ئۆستۈق،
ۋەتەننىڭ مېھرىدىن قېتىلدۇق سەپكە؛
ۋەتەنگە ئاتالغان ئوتلۇق كۆيلىرىم
شۇڭلاشقا ئۇزۇلمەي ياڭرار ئەبەتكە.

سەن مېنى سۆيگەندەك، ئانا ۋەتەننى
قەدىرلەپ يالقۇنلۇق يۈرەكتىن سۆيگىن.

ۋەتەننى گۈيلسەم سازىمدا، سەنمۇ
جۇر بولغىن، شۇ كۈينىڭ ئىشقىدا كۆيگىن.
1981 ـ يىل نويابىر.

بىر يۇرەكتە ئىككى ئۇت

ئانامدىن تۇغۇلۇپ كۆز ئاچقىنىمدا،
مەن بىلەن ئىككى نەرسە تەڭ يېتىلدى:
مۇھەببەت ئوتى يانغان يۇرىگىمگە
نەپرەتتىن ھاسىل بولغان ئوت قېتىلدى.

ۋەتەنگە باغلىغان چىن مۇھەببەتنىڭ
ئوتلىرى يۇرىگىمدە ئېشىپ باردى.
ئالتۇندەك دىيارىمغا قەست ئەيلىگەن
ياۋلارغا غەزەپ ـ قەھرىم تېشىپ باردى.

ھېچكىشى ئىنسان دېمەس، ۋەتىنگە
مېھرىسىز ـ مۇھەببەتسىز تۇغۇلغانىنى.
نەپرەتسىز كىشى چىدار، ئانىسىنى
كۆرسىمۇ ياۋ قولىدا بوغۇلغانىنى.

مۇھەببەت بىلەن نەپرەت قوشكېزەكتۇر،
لېكىن ئۇ ئەسلىدە بىر تۇققان ئەمەس.

ئىككى ئوت بەردى ۋەتەن مۇھەببىتى،
بۇ ئوتنى باشقا بىرسى ياقمىغان ئەمەس،

كۈلمەئلەر، بىر يۈرەككە ئىككى ئوتنى
قانداقمۇ سىغدۇرغىلى بولىدۇ دەپ.
بولمىسا ياۋۇغا يانغان نەپرەتلىرىڭ،
ۋەتەنگە مۇھەببىتىڭ يوق دېگەن گەپ.

1980 ـ يىل سېنتەبىر.

ئابلىكىم باقى

ئىككى مەسەل

ئىبرەتلىك جازا

(مەسەل)

بۇك ـ باراقسان ئورماندا
ئۇچار قۇشلار دوست ئىكەن.
بولغاچ ئىناق، سەمىمى،
بىر بىرىدىن خۇش ئىكەن.
بىر كۈنىسى سېغىزخان
ئېلىپ كېپتۇ شۇم خەۋەر.
يىغىلىپتۇ هەممە قۇش
كەڭ سورۇنغا تاڭ سەھەر.
سېغىزخاننىڭ سۆزىچە،
چوڭ پالاكەت كەلگەنمىش.
ئۇچار قۇشلار سىرىنى
تۆلكە تامام بىلگەنمىش.

بۇ چارىنى تۇلكىگە
تۆمۈر تۇمشۇق دىگەنمىش،
تۇندە كېلىپ تۇلكىمۇ
تالاي قۇشنى يىگەنمىش.
تۇن ـ كېچىدە تۇلكىلەر
كەلمەك بوپتۇ جاڭگالغا،
ئۇخلاۋاتقان قۇشلارنى
چۈشۈرمەك بوپ چاڭگالغا
ئاڭلاپ قۇشلار بۇ سۆزنى
هودۇقۇپتۇ كارامەت.
قوغلاپ تۆمۈر تۇمشۇقىنى،
ياغدۇرۇپتۇ مالامەت.
ئايرىلىپتۇ جاڭگالدىن
تۆمۈر تۇمشۇق ئامالسىز.
پىلان تۈزۈپ كۆڭلىدە،
ئىش باشلاپتۇ هايالسىز.
كەچقۇرۇن ئۇ ئورماندا
پەيدا بوپتۇ تۈيۇقسىز؛
سېغىزخاننى يوشۇرۇن
كۈزىتىپتۇ ئىزمۇ ـ ئىز.
يۇرەر ئىكەن سېغىزخان
كەڭ ئورماننى ئارىلاپ.

يوشۇرۇنغان قۇشلارنى
ئوغرىلاردەك مارىلاپ.
يول ئاپتۇ ئۇ بىر چاغدا،
تاغ تەرەپكە يۈگۈرۈپ،
تۆمۈرتۇمشۇق مېگىپتۇ
ئارقىسىدىن ئۇلگۈرۈپ.
يېتىپ كېپتۇ سېغىزخان
تۇلكىلەرنىڭ يېنىغا،
سۆزلەپتۇ ئۆز قەستىنى،
پاتماي قىنى-قىنىغا.
خوش بولۇشۇپ تۇلكىلەر
چاۋاك چاپتۇ سەكرىشىپ،
مۇنداق دەپتۇ ھەممىسى
سېغىزخانىنى ماختىشىپ:
"بولدۇڭ بىزگە ساداقەت،
قىلماستىن ھېچ دۇشمەنلىك،
ھەم ساقلىدىڭ ئېچىڭدە
ئۆز پۇشتۇڭغا ئۆچمەنلىك.
ئۇمىدىڭنى ئاقلايمىز،
تەلۈڭگە يارىشا.
ھەممە قۇشنى يوقاتساق،
سەن بولىسەن پادىشا..."

تۆمۈرتۈمشۇق بۇ سۆزنى
ئاڭلاپ دەرھال ئۇچۇپتۇ.
ئورماندىكى قۇشلارغا
ھەممە ئىشنى ئېيتىپتۇ.
جىدى جەڭگە راسلىنىپ،
تەييار بوپتۇ پالۋانلار.
بۈركۈت، ئۈكە، قارغۇجا،
لاچىن، قۇرغۇي، شۇڭقارلار.
يېتىپ كېپتۇ بىر چاغدا
بىر توپ ئاچكۆز تۈلكىلەر.
ئورمانلىقنى بىر ئاپتۇ
چىقىرىغان كۈلكىلەر.
تاڭغا يېقىن ئورماندا
باشلىنىپتۇ چوڭ ئۇرۇش.
ھۇجۇم قىپتۇ ھەر يانىدىن
تۈلكىلەرگە بارچە قۇش.
قاچقان تۈلكە قۇتۇلۇپ،
قالغانلىرى ئۆلۈپتۇ.
بۇ غەلبىدىن شاتلىنىپ،
ھەممە قۇشلار كۈلۈپتۇ.
تۆمۈرتۇمشۇق غەزەپتە
ئورمانلىقنى ئاختۇرۇپ،

سېغىزخانىنى ئېپكېپتۇ،
كىكىرتەكتىن چىڭ بوغۇپ.
ئاھ ئۇرۇپتۇ سېغىزخان،
تۆمۈر تىرناق زەربىدىن.
كېچىككىنە بىر تۆشۈك
ئېچىلىپتۇ گېلىدىن.
بۇ جازانى ھەممە قۇش
ئاڭا لايىق كۆرۈپتۇ.
ۋاپاسىزلىق ئۇنىڭغا
شۇ تامغىنى ئۇرۇپتۇ.
شۇندىن بۇيان سېغىزخان
زارلار ئىمىش جېنىدىن،
تومۇز كۈنلەر سۇ ئىچسە،
تۆكۈلەرمىش گېلىدىن.

بۆرى بىلەن بۇغا

ئىككى بۇغا ئورمانىدا
ئوتلاپ يۈرسە ئارىلاپ،
كېلىپ قېپتۇ تۈيۈقسىز
بىر ئاچ بۆرە ھارىلاپ.
ئىككى بۇغا ياساپتۇ

بىر قوغدىنىش تورىنى.
ئۆتكۈر نەيزە، مۇڭگۈزلەر
بوپتۇ ئەجەل بورىنى.
ئىككى ياقتا ئىككىسى
قېچىپتۇ تېز قۇيۇندەك،
ئاچ بۆرىنىڭ ھەيۋىسى
تۇيۇلۇپتۇ ئويۇندەك.
ئارىسالدا بوپ بۆرە
تۇتالماپتۇ بىرىنى.
ئاچچىغىدا قوغلاپتۇ
يوقاتماستىن ئىزىنى.
ئىككى بۇغا بىر چاغدا
چىمەنلىكتە ئوتلاپتۇ.
بولۇق ئوت-چۆپلەر بىلەن
قوسىغىنى توقلاپتۇ.
شوقلۇق چىقىپ توقلۇقتىن
باشلىنىپتۇ ئاداۋەت.
چىمەنلىكنى تالىشىپ
بوپتۇ گويا قىيامەت.
دەپتۇ بىرى:
— چىمەنلىك
مېنىڭ تاپقان ئوزۇغۇم.

ھەممىسىنى يەپ كەتسەك،
ئاچ قالمامدۇ قۇسۇغۇم؟
دەپتۇ بىرى:
ــ بۇ يەرگە
باشلاپ كەلدىم مەن سېنى.
بۇنداق ياخشى ئوتلاقنى
تېپىپ باققىن سەن قېنى!
ــ نېمە ئانچە قارايسەن،
قورقاتتىممۇ سېنىڭدىن؟
ــ ھملى بىكار جاجاڭنى
يەيسەن تازا مېنىڭدىن.
شۇنداق قىلىپ بۇغىلار
ئۇسۇشۇشكە باشلاپتۇ،
مۆڭگۈزلىرى كىرىشىپ،
گويا كى ئوت چاقناپتۇ.
تارتىشىپتۇ بۇغىلار
جانلىرىدىن تويغانىدەك.
ئايرىلماپتۇ مۆڭگۈزلەر
مەھكەم باغلاپ قويغاندەك.
مۆكۈپ ياتقان بېرىدىن
چىقىپ بۆرى شۇ پەيتتە،
غۇچۇرلىتىپ چىشىنى

گېپتۇ دەرھال ھەرگەتگە،
"ئىست" دەپتۇ بۇغىلار
ئاھ ئۇرۇشقا باشلاپتۇ.
بۆرى كېلىپ ئۇلارنى
دەرھال يېرىپ تاشلاپتۇ.

1984 ـ يىل، ماي.

مۇھەممەت ئىمىن

ئۈمىت يۇلتۇزلىرى

(غەزەللەر)

1

قانائەت پاتقىغى چوڭقۇر، قىيىن چىقماق پېتىپ قالسا،
"كامالەت" ياستۇغىن قىرلاپ خۇدۇڭ بىلمەي يېتىپ قالسا.

بارار دولقۇن يېرىپ ئۆرلەپ بۇيۇك ئارزۇدا ھەمرايىڭ،
كېلەمدۇ شان يەنە قولغا يېرىم يولدا ھېرىپ قالسا!

ئۇتۇق، تۆھپەڭ ئەمەس پەللە چېكى ھەرگىز ئىجادىڭنىڭ،
ئەمەسمۇ سەت كىبىر تونى يېيىنجاقلاپ چېنىپ قالسا.

ئېچىنغاي ئەل، بويۇن تولغاپ سۆنۈپلا تۇنجى جامىڭنى،
ئەمەل. شۆھرەت، پاراغەتكە تاما بىرلە بېقىپ قالسا.

پەقەتلا شۇمدى سەندىن ۋەتەنىڭ كۆتكىنى، ئويلان،
كۆرەرسەن كۆپ يۇكۈڭ شۇنچە، ئۈمىت ئىشىگىن ئېچىپ
قالساڭ.

سېنى باققان نى ئارماندا بېرىپ ۋەتەن ــ ئانا ئاق سۈت،
قىلالمايسەن ئادا پەرزىڭ مەگەر پىستان چېقىپ قالساڭ.

ئىرادەڭنى كامان ئەيلەپ، ساداقەتنى قىلىپ گاڭ ئوق،
ھۈجۇمغا ئۆت، سېنىڭ قورغان، يۈلەك خەلقىڭ قېرىپ
قالساڭ.

قانائەتنى يىراق قوغلاپ، شجائەتتىن كەمەر باغلاپ،
تىرىش، ئىنتىل، ۋەتەنگە سۈن تېرىكىدىن دۈر تېپىپ قالساڭ.

ئالار پەخرى بىلەن تىلغا ئەبەت نامىڭنى ئەۋلاتلار،
ئەگەر ئەجرىڭ بىلەن خەلقىڭ يۈرەگىگە يېقىپ قالساڭ.

2

تەكەببۇر بولمىغىن ئەسلا! شەھەر ــ قەلئەنى ئالساڭمۇ،
سېلىپ لەرزىگە دۇنيانى زەپەر سازىنى چالساڭمۇ.

ئەمەس يول تـۈز، غادايغانـچە كۆزۈڭ كـۆرمەس ئـگـز-
پەسـنى،
ئاتارسەن ئاخرى موللاق گويا رۇستەم سانالساڭمۇ.

ئۆزەڭنى قويمغن ئۇستۈن، ئۇلۇغ خەلقم، شپا مەھرى،
تاپارسەن چىن هايات قايتا كويمقاپقا قامالساڭمۇ.

ئسسل خسسلەت چاچار ئاپـتاپ، دسـسەڭ: "ئاددىلا خـش
قويدۇم..."
ئىجات، ئەجرىڭدە ئالتۈندىن تالاي ئوردىنى سالساڭمۇ.

قاچار ئابروي يىراق شۇنچە، ئۇنى قانچىكى قوغلاشساڭ،
كېلەر ئەلگە چاكار بولساڭ. تۆۋەن پەگادا قالـساڭمۇ.

جامائەت ئەقلى زور ئوكيان، سېنىڭ تاەچە نمايەت، بىل،
يىگانە قاي ئىشىڭ ئاققاي، جاپا چەكسەڭمۇ-تالـساڭمۇ.

ئامال قىلساڭ بېشىڭ كۆككە يېتەر بەلكى، بىراق زىنهار
قۇياش تەپتى بېرەلمەيسـەن بولۇپ زەر-نۇر تارالساڭمۇ.

خۇدۇڭ بىلمەي قۇياشمەن دەپ كېرىلسەڭ گەر خاقانلاردەڭ،
بولارسەن كۈل ئاخىر بىر كۈن، ئۇيۇل گاڭدىن يارالساڭمۇ.

شۇڭا ئەۋۋەل ئۆزەڭنى بىل، رولۇڭنى توغرا مۆلچەرلە،
ئۈيات، قىلساڭ تەمەننانى، بولۇپ بىر گۈل تاقالساڭمۇ.

كۆرەڭلىكتىن كېچىپ، ئەل دەپ ئۈلۈغ قاينامغا تاشلانساڭ،
تاپارسەن قەدرى-قىممەتنى، پەقەت تامچە ئاتالساڭمۇ.

3

كۈنۈڭ ئۆتسە ئۇرا كولاپ، كەچۈرمەيدۇ جاھان زادى،
كۆمۈلگەنلەر بوغۇپ گالدىن قويۇپ بەرمەس ئاسان زادى.

ئەزىز تۈپراق يارالمىشتۇر تىرىشقا دان، تىكىشكە گۈل،
بىراق قىلدىڭ ئۇنى سەن ھاڭ، ئېلىنماسقا خامان زادى.

قىلارسەن تەخ بوسۇغا، يول، ئېكىنزارغا يېپىق گوداڭ،
مەگەر كىمكى چۈشەر بولسا، قىيىن چىقماق ئامان زادى.

بۇڭا يانداش قاداق تەخسەڭ، غادايغانغا قىلىپ تازىم،
ئەمەل، نەپ دەپ يالايسەنكى دىمەي بەتبۇي تاپان زادى.

گۈناسىز گەۋدىگە دەسسەپ ئىگىز بالداقتا ئۆرلەيسەن،
بىراق توسماسمۇ ئەل قەھرى بولۇپ تىك تاغ-داۋان زادى؟!

ئۆتەر قانداق گېلىكدىن كۆز يېشىنى مەي قىلىپ ئىچسەك،
ھارام ئاشتىن زەھەر ئەلا، قوشالماس جانغا-جان زادى.

ئىناقسىزلىق، توپان ئىچرە روناق تاپقان قاچان خەلقىم،
تۆتۈشساق ئۆزئارا، قانداق يىمەي ياتقاي قاۋان زادى.

ئۇنتۇدۇڭمۇ، بۇۋاڭ سادىر ئادالەت جېكىدە زاھىر
بولۇپ، ئەلگە جېنىن تىككەن دىمەي تارتتىم زىيان زادى.

ئۇنىڭ ئەۋلادىسەن، بىلسەڭ، ئۇيات نەپسىڭنىلا دىمەي،
كۆيۈپ پۈتكەنمۇ شۇ چوغدا نومۇس، ۋىجدان، ئىمان زادى.

سېنى كىممۇ دېگەي ئادەم، بولالمساڭ ھاشارەتچە،
ئېزىپ قوۋمىنى چاقمايدۇ يىلان، ھەتتا چايان زادى.

بىراق سەن بىر ئۆزەڭنى دەپ ئۇرارسەن مىڭغا نەشتەرنى،
شۇڭا ئۆلسەڭ زىمىن بەرمەس تېخى يەرلىك ماكان زادى.

كىمكى ئوردىنى قازسا چۇشەر ئاخىر ئۆزى تەھقىق،
ياغار ئەل نەپرىتى تاشتەك ئۈنىڭغا بىگۇمان زادى.

مۇبادا يانمىساڭ بالدۇر خۇيۇڭدىن، توۋا-دات ئەيلەپ،
چۆكۈپ لەنەت قىيانىغا بولۇرسەن غەرق شۇ ئان زادى.

4

پەلەككە تەلمۇرۇپ باقما، خۇراپاتتىن نىجاتلىق يوق،
نادانلىق سۈيىدە ئاقما، ساڭا ئۈندىن كۈشاتلىق يوق.

جاھالەت قاپلىسا ئەلنى، دىدۇق "توۋا!" پۈكۈپ بەلنى،
بىراق قانچە ئەسىر ئۆتتى يەنە ھۆرلۈك-ئازاتلىق يوق.

نىمە كەلدى ئاداۋەتتىن، قوتۇلدۇقمۇ ئاسارەتتىن؟!
چېكىپ كەلدۇق ئازاپ-كۈلپەت ۋەتەندە ھېچ ئاۋاتلىق يوق.

سائادەت نۇرلىرى ئاخىر قىلىچنىڭ بىسىدىن ھازىر
بولۇپ ئەلگە تارالغاندا دىدىڭ: "بۇسىز مۇراتلىق يوق..."

ئېچىلدى كۆك كەبى كۆڭلۈڭ، مېڭىپ پەن كانىغا ئوغلۇڭ،
ئۈزاتتىڭ دەپ: "گۆھەر قازساڭ ئۆتەرسەن پەندىياتلىق
يوق..."

يېتىلدى ئۇ بولۇپ ئالىم، رىيازەتتىن يىمەي ۋايىم،
دىلىدىن دۇر تۆكەر پەسلى بالا ياغدى، ھىماتلىق يوق.

بۇزۇقلار خارلىدى چەيلەپ، قارا چاپلاپ نوپۇزلۇق دەپ،
قارا تاپتى ئەلەم بىرلە يېگى تۆھپە، ئىجاتلىق يوق.

چۈشەنمەي قايمۇقۇپ شۇ دەم، يەنە "شۇكرى، دىدىڭ يەپ غەم،
ئوقۇشسىز قالدى پەرزەنتىڭ پەلەكتىن ھېچ نىجاتلىق يوق.

سىيىت نوچى قېنى چاچراپ، نادانلىققا كېپەن راسلاپ،
قويۇپ كەتكەن ساۋاق ئاچچىق، يېنىدا بىر ساۋاتلىق يوق.

بۇنى مەڭگۇ تۇتۇپ ئەستە، گاراڭلىقنى قويۇپ پەستە،
پۈتۈن ئالەمگە كۆز سالساڭ، يېشىلمەس تىلسىماتلىق يوق.

سەبى نەۋرەڭ ئوقۇپ ئۆسسۇن، دىلىغا پەن نۇرى تولسۇن،
ئىلىمسىز ئەل قارا جاڭگال، گۈزەل-پارلاق ھاياتلىق يوق.

ئەمەس بىز كەم ئەقىل ھەرگىز، سېلىپ مارسقا زەپەردىن ئىز،
ياسايمىز توي، بولۇپ غالىپ، ھامان بىزگە ماماتلىق يوق!

5

كۆزۈڭنى ئاچ، گۈزەل، پارلاق يېڭى دەۋرانغا باق ئەمدى،
كېلىچەك چىللىغان جەڭگە كىرىپ كۆكرەكنى ياق ئەمدى.

ئۆتۈپ كەتتى بولۇپ چۈشتەك قارا باسقان قاباھەت تۈن،
نۇرانە تاڭدا رەنادەك كۆلۈپ چاچقىن پۇراق ئەمدى.

قارا، غەيرەتتە ئۇچماقتا زەپەر تۇلپاردا مەرتلەر،
يۈرۈشكە ئۇندىسە دوستۇڭ پەقەت بولما قاچاق ئەمدى.

بىر اۋنىڭ ئەجرىدىن سەمەرىپ ياشاشتىنمۇ نومۇس ئىش يوق،
ئۆزۈڭ ئىشلەپ ھالال تۆككەن تەرىڭ قەنتىنى چاق ئەمدى.

يىسە ھورۇن ناۋات، ئىشچان كاچات، "توۋا" دىدىڭ، ياتتىڭ،
قوپۇپ ئۆرلە بولۇپ لاچىن، يولۇڭدا يوق توساق ئەمدى.

چېقىلدى داش قازان، قىلما تاما ئوپچى ئۇماچ بار دەپ،
سۈيۈق ئاداپ، قۇرۇق لاپقا بولامدو گول قوساق ئەمدى.

ھورۇنلۇقتىن نىمە كەلدى؟ بولۇپ سۈسىز ئېرىق، ئۆتتۈڭ،
ئەجىر، مېھرىڭنى ئاققۇزغىن بولۇپ ئەلگە بۇلاق ئەمدى.

ئىشىڭنى ۋايىغا يەتكۈز، بېلىڭنى ئەرچە چىڭ باغلاپ،
ناۋا قىل باغ ياساپ، دەشتتە چېكىپ يۇرمەي پىراق ئەمدى.

ئەزىز ئوغلان دىگەي خەلقىم سىلاپ باشىڭنى ھۆرمەتتە،
ئۆتەر بولساڭ ئەگەر كەلسە خەتەر، مۇشكۈل سىناق ئەمدى.

كۆتەر تەشنا يورۇق ئىقبال، ئېچىپ قوينىنى جانانەڭ،
يېتەرسەن ۋەسلىگە، ئۇچساڭ، ئەمەس مەنزىل يىراق ئەمدى.
1981 ـ يىل ئۆكتەبىر.

ئابلەت ئىسمائىل

ۋىجدان نەزمىلىرى

ئالدىدا

(غەزەل)

زەر ئىرۇرسەن، بولمىغىن خەس رەزگى تۆھمەت ئالدىدا،
ئەيلىمە زىنھار تەمەننا ناز، خوشامەت ئالدىدا.

ھەر سۆزۈڭدە ھەقنى ھەق، ناھەقنى ناھەق ئەيلىگىن،
بولمىغىن يالغانچى سەن ئەھلى جامائەت ئالدىدا.

ھەرقاچاندا ئىشلىگىن ئەل خىزمىتىنى جان تىكىپ،
يەشمىگىن بەلنى پەقەت جەۋرۇ-مۇشەققەت ئالدىدا.

تاۋلىنار يالقۇندا ئالتۇن، جەڭ چېلىشتا مەرت يىگىت،
تاغ-داۋان باش ئەككۈسى غەيرەت-شجائەت ئالدىدا.

مەڭگۈ ئۆچمەس تۆھپە قالدۇر كەلگۈسى ئەۋلات ئۈچۈن،
تۇرما مەكتەپ ئازغىنا تۆھپە-كامالەت ئالدىدا.

ئاغرىتىپ ئېيتاركى دوستۇڭ، شۇم رەقىبىڭ كۈلدۈرۈپ،
توغرا بول تەنقىت ۋە ھەتتا تىل-ئاھانەت ئالدىدا.

ئاقلىغىن ۋىجدان بىلەن ئانا ۋەتەن ئۈمىدىنى،
ئەس-ھۇشۇڭ، نەپسىڭنى يىغ راھەت-پاراغەت ئالدىدا.

جانجان خەلقىم باھاسى ئەڭ بۈيۈك ئادىل باھا،
كۈل بۇلار تۆھمەت دېگەن دانا ھەقىقەت ئالدىدا.

بولمىسام

(غەزەل)

جان ئانا، ئوغلۇم دىمە، جەڭلەردە پەلۋان بولمىسام،
گەر بالا-مۇشكۈلنى مەن يەڭگۈچى مەردان بولمىسام.

پەپىلەپ، ئاق سۈت بېرىپ قوينۇڭدا ئۆستۈردۇڭ مېنى،
بولمىغاي قەرزىم ئادا كۆكسۈڭگە قالقان بولمىسام.

تەرۇ-ئەجرىمدىن ۋەتەننى گۈللىمەك بەختىم مېنىڭ،
نە يىگىتمەن، شان قۇچۇپ تىللاردا داستان بولمىسام.

بەختى بەختىم ئەل-ۋەتەننىڭ، قايغۇسى قايغۇم مېنىڭ،
نە ھاياتمەن ئەل بىلەن بىر تەنۇ-بىر جان بولمىسام.

ئەي ئانا، خىسلەت غۇرۇرۇڭ تا ئەبەت ئۆرنەك ماڭا،
مەن بولاي تۇز كور، ساڭا چىن سادىق ئوغلان بولمىسام.

كۆرمىدىم

(غەزەل)

جاھان كەزدىم سەن كەبى ئۇز دىلرەبانى كۆرمىدىم،
مېھرى ئىللىق، ھۆسنى گۈل، بويى زىبانى كۆرمىدىم،

بىر ئۆمۈر ئىشقىم بىلەن سۆيگەن ۋاپادارىم ئۆزەڭ،
سەندىن ئۆزگە غەيرى دىلبەردىن ۋاپانى كۆرمىدىم.

سەن ئۇچۇن جەۋرى-جاپا چەكمەكلىگىم راھەت ماڭا،
گەر "جاپا چەكتىڭ" دىسەڭ، دەيمەن "جاپانى كۆرمىدىم".

ئەي ۋەتەن، جاندىن ئەزىزدۇر سەندىكى ھەر بىر گىيا،
ھەچ قەيەردە زەر توپاڭدەك توتىيانى كۆرمىدىم.

لاپ ئەمەس گۈلباغلىرىڭنى مىسلى بىر جەننەت دىسەم،
جانغا راھەت ساپ ھاۋايىڭدەك ھاۋانى كۆرمىدىم.

ئارمىنىم يوق، سېنى قوغداپ جان تەسەددۇق ئەيلىسەم،
دىسە خەلقىم: "ئەلگە سەندەك جان پىدانى كۆرمىدىم".
1982 - يىل ئاپرىل.

سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت

ئاتىغا، ئانىغا ئوغۇلمۇ، قىزمۇ،
ئوخشاشلا قەدىرلىك، ئوخشاشلا پەرزەنت.
ئوغۇلنى ئارزۇلاپ، قىزنى خارلىغان،
بەرھەقكى، بىز ئۇچۇن يات رەزىل ئادەت.
يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

كۆز ئاچتىڭ دۇنياغا - تۇغۇلدۇڭ تىمەن،
ئارزۇلاپ ئانا يەر، ئۇتلىدى چىمەن.
سۆيدۇق تاڭ نۇرىدەك مەڭزىڭگە قانماي،

قىزىم، دەپ شاتلىنىپ ئاناڭ بىلەن مەن.
يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

يۈزلىرىڭ تولۇن ئاي، كۆزلىرىڭ بۇلاق،
ۋىلىقلاپ كۈلسەن شۇ قەدەر ئوماق.
دولقۇنلار قەلبىمدە ئاتىلىق مېھرى،
تىكىلسەم ھۆسنۈڭگە ئۇزاقتىن-ئۇزاق.
يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

ھەر ئاخشام ئۇيقۇغا كەتكىچە كۆزۈم،
چۆگىلەيمەن قېشىڭدا پەرۋانەڭ بولۇپ؛
يۆلۈنۈپ بۆشۈككە ئىمىتەر ئاناڭ،
تاكى تاڭ ئاتقىچە غەمخانەڭ بولۇپ.
يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

كۈن ئۆتۈپ، ئاي ئۆتۈپ، تولغاندا يىللار،
تىلىڭمۇ چىقىدۇ، ماڭسەن، قىزىم.
بوينۇڭغا چىرايلىق جىلىتەڭنى ئېسىپ،
ئوقۇشقا-مەكتەپكە بارىسەن، قىزىم.

يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

ئۇستازلار ئەجرىدىن بىلىم بېغىدا
كۆكلەيسەن، چىچەكلەر ئاچسەن قىزىم.
ئەل ئۈچۈن لەززەتلىك مۇلەر بېرىپ،
ئىپارەڭ خۇش پۇراق چاچسەن قىزىم.
يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

پۈتتۈرۈپ سەن ئالى بىلىم يۇرتىنى،
بولسەن ئاگرونوم ۋە ياكى دوختۇر...
كۆرگەندە سېنى شۇ ئىقبال كۆكىدە،
داداڭ ھەم ئاناڭنىڭ ئارمىنى يوقتۇر.
يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

بولسەن كەشتىچى، گىلەم ئۇستىسى،
يا سەنئەت بېغىنىڭ كۆيچى بۇلبۇلى،
بولسەن ۋە ياكى ئۇزۇن سەپەرنىڭ
مەنزىلگە يەتكۈچى ئۇچقۇر دۆلدۈلى.

يار بولدى، ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت،
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.

كۆز ئاچتىڭ دۇنياغا تۇغۇلدۇڭ تىمەن،
مۇبارەك ئىسىمىڭنى قويدۇق "گۈلچىمەن".
ئۆسكىنە ئومغىم، ئۆسكىن سەن تېزرەك،
ئۇمتتە تىكىلەر ساڭا ئەل-ۋەتەن.
يار بولدى ئەي قىزىم، ساڭا بۇگۈن بەخت.
سەن ئىقبال ئىگىسى، سەن ئەزىز پەرزەنت.
1984 - يىل ئاپرىل.

نەيىم يۇسۇپ

غەزەلخان بىز

سائادەت بېغىدا كۆلگەن دىلى ئوتلۇق غەزەلخان بىز،
غەزەلنىڭ غەزنىسى ـ كانى تيانشاندا تۇغۇلغان بىز.

ئەسىرلەر تارىخى شاھىت، غەزەلخانلىق ئۇدۇم بىزگە،
جاھان باشتىنلا قايىلدۇر غەزەل بىرلە تونۇلغان بىز.

غەزەلنىڭ شاھى خاس ھاجىپ، ناۋايى، قەشقەرى، لۇتفى...
ياراتقان كۆيـ ـغەزەل دەريالىدا سۈغىرىلغان بىز.

جاھان شىرىنلىرى ئاشق ئىدى بىزنىڭ غەزەللەرگە،
قەلەم بىرلە قېزىپ بىستون* بولۇپ پەرھات قوشۇلغان بىز.

ئەزەلدىن ئىنتىزار بولغان ئىدۇق بىز ھۆر باھار ـ يازغا،
لېكىن ھىجران ئازاۋىدا ۋىسال ئىزدەپ پۇچۇلغان بىز.

---

* بىستون قېزىش ـ ئاجايىپ مۆجىزە يارىتىش مەنىسىدە.

يۇرەكلەردىكى زەردىاپ سۇ ئۆرۈلگەن چاغدا قانىلارغا،
غەزەپ ئوكيانىدا ئۆركەش ياساپ قاشقا ئۇرۇلغان بىز.

تۆكۈلگەن ساپ قىزىل قانلار ئېلىپ كەلگەچكە ھۆر تاڭنى،
ئۇمىت يۇلتۇزلىرى چاقناپ ئازات ئەل بوپ قوزغىلغان بىز.

يارالغاچ كەڭتاشا ئىمكان غەزەلنى ئەۋجىگە باشلاپ،
جاھان سەيناسىدا مەغرۇر، ئەجەپ مەردان تونۇلغان بىز.

لېكىن بىر چاغدا ئاسماننى بالاخور جۇت بۇلۇت قاپلاپ،
قەپەز ئىچرە گويا بۇلبۇل بولۇپ دەرتتە بوغۇلغان بىز.

بۇلۇتلار كۆكسىنى ياردى قىساسنىڭ چاقمىغى ئاخىر،
ئۇلۇغ نەدىبر كۆچى بىرلە يېڭىۋاشتىن تۇغۇلغان بىز.

غەزەلنىڭ كانىدىن گۆھەر قازارمىز بىز يېڭى روھتا،
غەزەلخان ھەمدە تۇلپار بىز يېتىلگەن، تاڭشۇرۇلغان بىز.

يېڭى شانلىق سەپەر بىرلە ۋەتەن ئىقبالى كۆلمەكتە،
تەسەددۇق ئەسلى-ۋەسلىمىز، ۋەتەنگە تاپشۇرۇلغان بىز.
1979 - يىل ئۆكتەبىر.

نەجمىدىن سىدىق

دىلبەر

—— ناخشىچى قىز دىلبەر يۇنۇسقا بېغىشلايمەن.

"ئۇسۇل ـ ناخشا ماكانى"نىڭ جۇلالىق ئەختىرى دىلبەر،
دىسەم ئەرزىر سېنى رەڭدار جاۋاھىر جەۋھىرى دىلبەر.

"مانا ئەزىز دىيارىمدىن ناۋا ياڭراتقىلى كەلدىم"
دىدىڭ، ناخشاڭغا تاڭ قالدى جاھانىڭ مۇنبىرى، دىلبەر.

"قۇچۇپ سەنئەت باھارىنى مۇقامىم ئالدى جان تەڭگە،
ياشارتقاچ سۇغىرىپ بىلىم ـ ئىجاتكار كەۋسىرى" دىلبەر.

دىدىڭ شۇنداق، يېڭى دەۋران نامايان بولدى ئالەمگە،
ئۆزەڭ شاھىت بولۇپ سەنئەت بېغىمنىڭ ئەنبىرى دىلبەر.

قانات قاقتى سۆيۈنگەن دىل قۇشى گۈلدەستە يوللاشقا،
بۇلاقتەك قاينىغان ئىلھام گۈلى كۆلگەنسېرى دىلبەر.

سېنى ئۆرنەك قىلىپ ئالغا ئېتىلدى قانچە ياش ئەۋلات،
قانائەتسىنىڭ بولۇپ سەنىدەك ئەجەللىك شەمشىرى دىلىمدا.

دىمەكتە چېگىردا جەڭچى ۋۇجۇت-باغرىنى قىپ قالقان،
يېقىملىق خۇش ئاۋازىڭغا پۈتۈن خەلق مۇشتىرى دىلىمدا.

ھەدەڭ پاشايۇ-پاتەم...لەر قۇۋاندى سايرىشىڭ ئاڭلاپ،
يېتىلگەچ سەن غەزەلخانلار ئارا بوپ سەرۋەرى دىلىمدا.

ئەزىزانە دىيارىمغا ھۆسۈن قوشتۇڭ بولۇپ بىر خال،
ياشاپ كەتسۇن سېنى تۇققان ئىلىمنىڭ قەشقىرى، دىلىمدا.
1984 - يىل دېكابىر.

ھەسەن تىلۋالدى

ئۇچ شېئىر

مەرتاسك قەسدىسى

سەپەر دۇلدۇلى چارچىغان چاغدا،
مەنزىلگە ھەرگىز يېتىمەن دېمە.
ساڭا يار بولار چۆلدە مۇقەررەر
ئۆتەڭ ئۆيلىرى يەلكەنلىك كېمە.

مەن ئېيتقان يوللار ــ رېئايەتتىكى
تىلسىماتلارنىڭ بەئەينى ئۆزى.
بۇندا تۆت پەسىل ھۆۋلايدۇ تىنماي،
دەھشەتلىك بوران كېچە ـ كۈندۈزى.

ئەتراپى سايلىق، دەشتى ـ باياۋان،
بۇ يەردە يوقتۇر يېشىل گۈل ـ گىيا.
يەرلەر قاغجىراپ يېرىلغان چاك ـ چاك،
ئۆسىملىكسىز ھەتتا يانتاق ھەم بۇيا.

تونۇردەك ئىسسىق بۇ يەر تومۇزدا،
نەملىكتىن قىلچە يوق بۇندا ئەسەر.
ئەگەر ھەپتىلەپ ياغسىمۇ يامغۇر،
بىر دەمدە يالماپ يۇتۇپ كېتەر يەر.

قىشتا شۇرغان سالىدۇ دەھشەت،
سوغاق زەربىسى ئۇرۇلار يۈزگە.
سۇرلۇك چىقىراپ ئۇچۇرۇپ قارنى،
تاغلاردىن ھەيدەپ كېلىدۇ تۇزگە.

جۇدۇن لەشكىرى بولۇپ ھۆكۈمران،
ئەتىياز، كۈزدە ئېپكىلەر بوران.
قۇم بارخانلىرى بولىدۇ ھاسىل،
پەسىل ئۆزگەرسە ئۆزگىرەر ھەر يان.

بۇ يەردە يوقتۇر ئۇچار قاناتلار،
كەلمەس بۇ جايغا بۇغا ۋە تۈلكە.
كۆرۈنمەس بۇندا قۇرۇت يا قوڭغۇز،
چىدالماس ھەتتا بۇ جايغا تۆگە.

بىراق بۇ جايدا ياشايدۇ ئىنسان،
قۇم-بوران بىلەن ئېلىشىپ جەسۇر.

مۇشۇ پىنھانە خىلۋەت ماكانغا
ئۇلارنىڭ مېھرى باغلانغان چوڭقۇر.

ئۇلاردۇر قەيسەر تاشيول ئىشچىسى،
تىنىم تاپماستىن يولنى ئاسرايدۇ.
بوراندا پەرۋاز قىلغان لاچىندەك،
مۇشكۇلنى يېڭىپ ئۇندا ياشايدۇ.

ئۆتەر بۇ يولدىن ئۇزۇلمەي كارۋان،
قالدۇرۇپ ئارتتا تالاي يوللارنى.
ھەيران ـ ھەس قالار كۆرگەندە ئۇلار،
بۇندا ياشغان ئىشچى دوستلارنى.

يۈك ـ تاق بېسىلغان ماشىنلارنىڭ
ئۆچسىمۇ يولدا قالماستىن ئىزى،
بىراق شۇ قەيسەر تاش يولچىلارنىڭ،
پايانسىز چۆلدىن يۈتمەيدۇ ئىزى.

ئۇلار كۆرمەيدۇ كىنو ـ تىياتىر،
ھەمرا ئۇلارغا كەچتە جىن چىراق.
كىتاپ كۆرىدۇ ئاستىدا ئۇنىڭ،
قىلچە زېرىكىش سەزمەيدۇ بىراق.

تاڭ سەھەر بىلەن باشلايدۇ ئىشنى،
تاشيولنى بويلاپ قىلىدۇ ھەركەت.
كەچكى شەپەقتىڭ قىزىللىغىنى
بەزىدە بۇلار سەزمەيدۇ پەقەت.

بۇنداق تەبىئەت سالىدۇ جاپا،
كۆزلەر بەزىدە تولىدۇ ياشقا.
ئاشۇ چۆل قۇشى قەيسەر ئىشچىلار،
ئوخشار بەئەينى گىرانت تاشقا.

يۈكسەك چوققىغا ئۆرلەپ چىقىشقا،
تاغدەك مۇستەھكەم ئىرادە كېرەك.
تاشيول ئىشچىسى باسماقتا ئالغا،
مەردانىلارچە كېرىپ گاڭ كۆكرەك.

ئۆچمەس ئىز

ئايدىڭ كېچە، كۆكتە تولۇن ئاي،
جىمجىرلىتار كۆزنى ئويىنتىپ.
دەل ـ دەرەخلەر تاشلايدۇ سايە،
يۈرەكلەردە ھوزۇر ئويغىتىپ.

مەيىن شامال گۈزەل باغلاردىن
ئېلىپ كېلەر يېقىملىق پۇراق.
مەن تۇرمەن دەريا بويىدا،
قەلبىم خوشال، ئىلھامىم بۇلاق.

ئۇستىدە ھۆكەر تەبەسسۇم بىلەن،
نازلىنىپ ماڭا باقىدۇ كۆلۈپ.
غەزەلخان قۇشلار ئۇرىدۇ خەندە،
ئايدىڭ كېچىنى قالغاندەك سۆيۈپ.

ئەتراپىم گۈزەل بەئەينى جەننەت،
تاغلار يىراقتىن كۆرۈنەر ھەيۋەت.
مەيىن يەلپۈنۈپ ئۈيناپدۇ گۈللەر،
دەريا قىرغاقتا چاچىدۇ زۇمرەت.

ئايدىڭ كېچىدە سۇرمەن لەززەت،
مەھلىيا قىلار مېنى گۈل-چىچەك.
بارچە گۈزەللىك بولۇپ مۇجەسسەم،
مۇشۇ كېچىگە بولغانمۇ بىزەك.

شۇ قەدەر كۆركەم چەكسىز بۇ ۋادە،
گويا نازنىن ساھىپجامال قىز.

ئانا توپراقنىڭ ئايدىڭ كېچىسى،
سالدى كۆڭلۈمگە مەڭگۈ ئۆچمەس ئىز.

قوڭۇر تاش

سايدىكى شۇ زۇمرەت ئېقىن ئىچىدە،
قوڭۇر رەڭلىك بىر تاش تۇرار چوخچيىپ.
تۆت پەسىل ئىزىدىن مىدىرلىماس ھېچ،
مەيلى سۇ ھەرقانچە كەتسە ئۇلغيىپ.

بەزىدە شۇ سايغا كېلىپ قالسام مەن،
ئۆتمەن شۇ تاشنى دەسسەپ ئۇ قاشقا.
زوقلىنىپ قارايمەن ئۆتكۈنچىلەرگە،
بىر ئاددى كۆڭۈلۈك بوپ ياتقان شۇ تاشقا.

بەزىدە ئۆزەمگە قويۇپ مەن سوئال،
نەپ بەردىم خەلقىمغە دەيمەن قانچىلىك؟
مىڭ مەرتە رازىدىم ئەجرىمدىن ئەلگە
يەتكۈزسەم مەنپەئەت قوڭۇر تاشچىلىك.

1984 ـ يىل نويابىر.

مۇتللا ئىبراھىم

ئانا ۋە شېئىر

چىققانتى باشتىلا تىلىم "ئانا" دەپ،
مەكتەپمۇ "ئانا" دەپ بەردى خەت-ساۋات.
"ئانا" دەپ مەن يازدىم تۇنجى شېئىرىمنى،
باللىق بۇرچۇمدىن ئېچىپ ھىساۋات.

سېنىڭ شۇ يېقىملىق ئەللىيىڭ، ئانا،
تۇغمەس كۈي بولۇپ قالدى تىلىمغا.
ئورنىدى ئاق سۈتۈڭ بولۇپ شېئىرىي سۆز،
ئانا دەپ تەلپۈنگەن قەلب-دىلىمغا.

قالمىدى يەردە گۈل، كۆكتە ھېچ يۇلتۇز،
سەن ماڭا كۆرسەتمە قىلدۇرمىغان ھېس.
ئۇگەتتىڭ بۇركۈتتەك قىلىشنى پەرۋاز،
ئۆستۈردۈڭ بۇلبۇلدەك كۆيگە قىلىپ ھېرىس.

ئاقىدۇ ۋۇجۇدۇم، قان تومۇرۇمدا
مېھرىڭنىڭ ئېقىنى ئۆكسىمەي شىر-شىر.
ئۆركەشلەپ دىلىمدا سۆيگۈ دېڭىزى،
ياڭرايدۇ شاۋقۇنى بولۇپ كۈي-شېئىر.

ئەمەستۇر بۇ شېئىرىم مىسرالىرى ھېچ
ئاق قەغەز بېتىگە چۈشكەن كۆك سىيا.
ئېچ ئانا، ماڭا بۇ مىسرالار ئارا
نۇر چاچار ساڭا خاس ئۇلۇغۋار سىما.

شەنىڭنى ئۇلۇغلاپ يازسام قانچە شېئىر،
تۈيۈلار بىرسىدىن بىرسى يېڭىدەك.
تارقىتىپ كۆڭلۈمنىڭ تۇمانلىرىنى،
يۇز ئاچار گويا كى باھار تېڭىدەك.

مەن ئۇچۇن ئەزىز سەن، بۇيۇك سەن ئانا،
كېلىسەن كۆڭلۈمدە تۇتۇپ يۇكسەك جاي.
ھۆرمىتىڭ چاقنايدۇ ئىقبالىم ئۇچۇن،
شېئىرىم كۆكسىدە بولۇپ كۇن ۋە ئاي.

ئەقىدەم گۈلشىنى ياشنار ياز ۋە قىش،
ۋاپا تۈپرىغىمنى قۇچقاچ نۇر-زىيا.

ئېخ، ئۇندا ئەگىتىپ بەختىم قۇشىنى،
ئېخ ئانا، قىلمايسەن كۆڭلۈمنى سىيا.
1983 ـ يىل سېنتەبىر.

روزی نیاز

ئىككى شېئىر

مايسا

چۈەر قوللار بۆشۈك قىلىپ ئېتىزنى،
ئۆستۈرۈپتۇ مايسىلارنى ئەللەيلەپ.
بىر تالنىمۇ خەستىلىكتە قويماپتۇ،
كەلسىمۇ جۇت، قۇم-بوراڭلار دېۋەيلەپ.

سېپاپ ئۆتسە شامال يېپەك قولىدا،
ئىغاڭشىيدۇ ھەر بىر تۈپى قىلىپ ناز.
مەھسۇلاتتىن بېرىپ قۇتلۇق بىشارەت،
كۆڭۈلدىكى قۇشلار ئايىغىدا چىلىپ ساز.

ئالتۇن چەشكە چۈشسە دېخان نىگاھى،
قەھ-قەھ ئۇرۇپ يېتەر ئاغزى قۇلاقتا.
ماكان تۇتۇپ گۈلھەر ئاشلىق ئامبارىدىن
دەستۇرخانلار تولار مايلىق توغاچتا...

يېشىل بـەلباغ

يۆگىشىپتۇ قىرغا ئوقا تارتقاندەك،
كۆك مەردىشپ ئۆسكەن ئورمان بەلبېغى.
پەرزەنتىگە كۆيۈنگەندەك كۆيۈنەر
ئاڭا مېھرى بۇلاق دېخان-ئامرىغى.

خىيابانلىق يېشىل سېپىل كۆچىدىن
سۈنۈپتۇ زەپ قۇم-بورانلار ھەيۋىسى.
سايە تاشلاپ گۈلشەن ئېتىز بويىغا
كۆز يېغىنى يەيدۇ گۈزەل جىلۋىسى.

ھەبىبۇللا روزى

قايتىدىن

(غەزەل)

كۆلدى بەختىم، بولدى ئاي يۈرتۇم سىماسى قايتىدىن،
تارتتى دىللار مەيلىنى ياشناپ گىياسى قايتىدىن.

ۋەتىنىم ئاسمانى كۆندەك پارلىدى تارقاپ تۇتەك،
ئالدى زۇمرەت رەڭگىنى ئاتموسفېراسى قايتىدىن.

لالىلەر پىنچەك ئېچىپ تارقاتتى ھەر يان خۇش پۇراق،
بەردى دىللارغا ھوزۇر تاڭنىڭ ساباسى قايتىدىن.

قىلدى جەۋلان، كۆكتە كۆكلەم قالغىچى ئويناپ ئۈسۈل،
باغنى چاڭ كەلتۈردى بۇلبۇللار ناۋاسى قايتىدىن.

يەتتى يار ۋەسلىگە كاككۇك تاپتى ئۆز زەينەبىنى،
بولدى ھەل غەمكىن كۆڭۈللەر ئىلتىجاسى قايتىدىن.

تۆنده ئۆرتەنگەن يۇرەكلەر يايرىدى زوققا تولۇپ،
پۈتتى ئاغرىغى شپا تاپقاچ يارامى قايتىدىن.

تەنده كۆچ-دەرمان تۇگەپ، كەتكەنده خەلقىم هالىدىن،
جانغا-جان قوشتى ئىلهمنىڭ باش پاناسى قايتىدىن.

دىل سېغىنغان بەختيار كۈنلەرگە خەلقىم بولدى يار،
تاجغا ئالماشتى ئېغىر قالپاق-كۆلامى قايتىدىن.

چوڭ يۇرۇشنىڭ دۇمبىغى گۈمبىرلىدى هەيۋەت بىلەن،
ياردى كۆكنىڭ قەهرىنى مەركەز جاكامى قايتىدىن.

نەرە تارتىپ خەلقىمز سالدى يېڭى جەڭلەرگە ئات،
لەرزىگە كەلدى ۋەتەن تاغۇ-دالامى قايتىدىن.

ئورنىغاچ ئادىل تۈزۈم، ئەل بولدى جۈشقۇن، تېچ، ئىناق،
هەممە سەپتىن ياڭرىدى غەلبە سادامى قايتىدىن.

ۋەتىنىم ئىقبال كۆكىده پارلىدى چولپان بولۇپ،
چاقنىدى پەن-مەرىپەتنىڭ نۇر-زىيامى قايتىدىن.

چاچلىرى قارەڭ ئاقارغان قانچىلاپ پەن ئەهلىنىڭ
قەلبىده ياندى ئىجات-مېهنەت لاۋامى قايتىدىن.

گۈل ئېچىپ ئارزۇ-ئۈمىت كۆلدى رىيالىق باغدا،
مۇھە بەردى قانچە ئالىملار قىياسى قايتىدىن.

قوشسا تۆھپە ئەلگە كىم شۇ چىقتى ھۆرمەت تەختىگە،
ئۆستى مەرتلەر ئەجرىنىڭ قەدرى-باھاسى قايتىدىن.

ئى، ھەبىبۇل، سەنمۇ ئۆمرۈم مەنىلىك ئۆتسۇن دىسەڭ،
يۈرت-ۋەتەن پەرمانىنىڭ بولغىن پىداسى قايتىدىن.
1981 - يىل ئىيۇل.

هېيتەم هۈسەيىن

قارامـاي ئىلـھاملىرى

(چاتما)

نېفىتچى قىز

ئۈستىدە ئاددى ئىشچى كىيىمى،
كۆكسىدە چاقنار "نېفىت" دېگەن خەت.
ئاشۇ قىزچاقتا قاراپ قالمەن،
تاڭ سەھەر پەيتى ئۆتسە ھەر نۆۋەت.

"كەپتەر" مارىكلىق ۋەلسپىتى
غۇيۇلداپ ئۇچار، شۇنچە پارقىراق.
ساغلام، سۈمباتلىق قەددى ـ قامىتى،
يۈزى نۇرانە، كۆزلىرى ئويناق.

قوللىرى رولدا، كۆزلىرى يولدا،
ئىشقا بالدۇرراق باراي دەمدىكىن؟

ياكى بەسلەشكەن يىگىتنى ئارتتا
قالدۇرۇپ، ئۆزەم ئۇتاي دەمدىكىن؟

ئويلىدىم: "ئەجەپ چەبدەس قىز ئىكەن،
باغلاپتۇ ئىشقا شۇنچە ئىشتىياق.
نى-نى يىگىتنى قايسىل قىلمامدۇ،
ئەگەر ھەممە قىز بولسا مۇشۇنداق؟!"

كۆلۈپ ئىچىدە

قۇچىغدا سەن شۇ تاپ داداڭنىڭ،
ئويۇن كۆرسەن سوزۇپ بوينۇڭنى.
كۆپ بولسا سەككىز ياشقا كىرگەنسەن،
مۆلچەرلەپ كۆرسەم سېنىڭ بويۇڭنى.

شۇنچە شاتلىنىپ كۆلدۇ داداڭ،
سەھىنگە قاراپ گاھى قاقاقلاپ.
شىلدىرلاپ ئاققان سۇزۇك بۇلاقتەك
سەنمۇ كۆلسەن دەم-دەم ۋىلقىلاپ.

ئون يىللار ئۆتۈپ، ئويۇن قويغىلى
يەنە بىر كەلسەم تونۇرسەنمىكىن؟

شۇ چاغ چوڭ بولۇپ سەنمۇ داداڭدەك،
داڭدار نېمتچى بولارسەنمىكىن؟

يۈرەك سۆزۈم

نېمتچىلارنىڭ شەنىگە ئاتاپ،
دىل دەپتىرىمگە قوشاق يازمەن.
تىنىم تاپمايدۇ زېھنىم بۇرغىسى،
قەلبىم تەكتىدىن شېئىر قازمەن.

دىلىم پىچىرلاپ دەيدۇ: ھۇسەيىن،
قەلبى پاك، گۈزەل يارانلارنى ياز.
قۇتلۇق شەنىنى ئاڭلىسۇن خەلقىڭ،
ئۇتلۇق قەلبىڭدىن داستانلارنى ياز!

كەزدىم گۈزەللىك ئالمىنى مەن،
ئىشچىنىڭ قەلبى ئىكەن بەك گۈزەل.
شۇڭا ئىلھامىم قاينىاپ يۈرەكتىن
شەنىگە ئۇنىڭ ياڭراتتىم غەزەل.

1983 ـ يىل سېنتەبىر.

ئىمىن راشىدىن

ئاق كەپتىرىم

ئاق كەپتىرىم، ئاپپاق كەپتىرىم،
ئۇنلەپ بېرىسەن شۇنچە چىرايلىق.
خۇش ناۋا ئەيلەپ تال باراڭلىقتا،
بولۇپ قالدىڭسەن ماڭا خۇمارلىق.

قىزىل تۇمشۇغىڭ ياقۇت مىسالى،
سەكرەپ ئوينىشىڭ بۆلەكچە ئوماق.
بەزەن بېشىمغا قونۇپ ئالسەن،
ئۆتىمىز شۇنداق مېھرىۋان ئىناق.

يوريسا ئاسمان مىسلى زۇمرەتتەك،
سەلتەنەت بىلەن قىلىسەن پەرۋاز.
بوينوڭغا ئاسقان ئالتۇن قوڭغۇراق —
جاراڭلاپ كېتەر شۇنچە خۇش ئاۋاز.

ئاق كەپتىرىم، ئاپپاق كەپتىرىم،
پەزىلىتىڭنى قىلاي مەن ئۇلگە.
كۆيلەپ ئەلدىكى تېچ-ئىناقلىقنى،
گۈلشەنلەر ئارا ئۇچۇپ يۈرگىن.

مۇكەررەم ئەبەيدۇللا

غەزەللەر

سوراق

—— بىر دىخان ئاغزىدىن.

شاتلىغىمنى كۆزدىكى كۆلگەن قىياپەتتىن سوراق،
كۆلكىنى كومپارتىيەم بەرگەن سائادەتتىن سوراق.

مەن كەبى مىليون يۈرەك شادىيانىغا ئوينار ئۇسۇل،
ۋەجنى سىز دەۋرىمىز تۆككەن شاراپەتتىن سوراق.

قىش-زىمىستان زەھرى ئۆتكەن تەلمۈرەر ياز ۋەسلىگە،
قەدرىنى گۈلشەن باھارىنىڭ شۇ ھىكايەتتىن سوراق.

بىر زامان باستى تۇمان، بەختىم گۈلى بولدى خازان،
چەيلىنىپ خەس بولغىنىمنى شۇ پالاكەتتىن سوراق.

سۆزىدى "سەن يېڭى باي" دەپ ساقلىمدىن نەچچىسى،
ساپ تەرىم مەھسۇلىغا قىلغان ھاقارەتتىن سوراڭ.

بىگۈنا قالپاق بىلەن قەددىم ئېگىلدى "يا" سۆيەت،
يار-بۇرادەر ئالدىدا تارتقان خىجالەتتىن سوراڭ.

كېچىلەر كۆز يۇمۇدۇم "ئاھ! پارتىيەم سەن نەدە؟" دەپ،
كۆز ئوڭۇمدا مۆڭدۈشۈپ، قىلغان شكايەتتىن سوراڭ.

سۇر بۇلۇتلار باغرىنى تىلدى غەزەپنىڭ خەنجىرى،
مېھرى-شەپقەت يامغۇرى يۇغان جاراھەتتىن سوراڭ.

ياشىرىپ بولدۇم يىگىت، كارۋانغا ھەمدەم يار-يۆلەك،
ئىچ-ئىچىمدىن قاينىغان غەيرەت-جاسارەتتىن سوراڭ.

ئەمگىكىمدىن قامىتىم بولدى گويا كى بىر چىنار،
كۆلگىنىنى تەلىيىمنىڭ بۇ پاراغەتتىن سوراڭ.

گۈللىنىشنى سۆزلىگەن، پارلاق نىشانىنى كۆزلىگەن،
قەد كۆتەر، باي بول، دىگەن روشەن سىياسەتتىن سوراڭ.

1983 - يىل ئاپرىل.

قەلبىڭىز

نۇرلىنىپ تاڭ بەھرىدىن گۈل ئاچتى خەندان قەلبىڭىز،
ھۆسنىگە قوشتى ھۆسۈن گۈلشەنگە جەۋلان قەلبىڭىز.

تەلمۈرۈپ كۈتكەن باھار كەلگەندە چىللاپ بەزمىگە.
بەرگىدىن چاچتى زىمىنغا ئەترە رەيھان قەلبىڭىز.

ئەيلىسە بۈلبۈل ناۋا، ئويناپ ئۈسۈل شات قالىغاچ،
مىسلى كۆركەم پەيزىدىن ئەيلەپ خىرامان قەلبىڭىز.

بىر زامان كەزگەندە جۈت، مۇدھىش قارا تۈن ئىلكىدە،
ئۈشۈگەن ياش نوتىدەك، سۈلغانتى نىمجان قەلبىڭىز.

چىن ۋاپا، پاك سۆيگۈ ھىسسى بۈلغىنىپ چاڭ دەستىدىن،
نائۈمىت ئاھ-زار بىلەن چەككەنتى ھىجران قەلبىڭىز.

نۇر چېچىپ چىقىقاندا كۈن، پۈتتى جۈدۈن چاقماق ئارا،
ياندى ئاڭا جۇر بولۇپ كۆكلەردە چولپان قەلبىڭىز.

ئۇچقىلى سۈمرۇغ بىلەن چىللايدۇ دەۋران تاھىرى،
بەسلىشىپ تاپقاي مۇرات مەڭگۈ بىئارمان قەلبىڭىز.

ئىختىيارىمچە

ئۇزاتتىم قەن-ناۋات چاپناپ يىلمىنى ئىختىيارىمچە،
ئۇمىت ئىلھامىدا تۆككەچ تېرىمنى ئىختىيارىمچە.

بىلىپ ئەجرىمنى بىمىننەت، ھالال ئەمگەكنى ئۆز بەختىم،
كۆكەرتتىم تەر تۆكۈپ تىنماي يېرىمنى ئىختىيارىمچە.

كۆچەت قويدۇم قىلىپ پەرۋىش، ئۇزۇپ ئالما، ئانارلاردىن،
بىزەپ رەڭدار چېچەكلەرگە بېغىمنى ئىختىيارىمچە.

ئېتىم كىشنەيدۇ تۇلپاردەك، سىيرىتوپاقلىرىم بەردەم،
كۆپەيتتىم قوي بىلەن ئۆشكە، مىلىمنى ئىختىيارىمچە.

سىلىپ تۆرگە گىلەم-زىلچە، تىكىپ خاڭدەن تاۋار كۆرپە،
بىزەتتىم رەڭمۇ-رەڭ گۈلدە ئويۇمنى ئىختىيارىمچە.

ئىلىپ مەن ھەسسىلەپ بۇغداي، كوزامدا ئېرىگەن قوي ماي،
يىغدىم سۈت-قايماغىم بىرلە نېنىمنى ئىختىيارىمچە.

چىرايىم ئالمىدەك كۆركەم، يۈرەكتە كۈچ-جاسارەت ھەم،
بېيىشقا باغلىدىم مەھكەم بىلىمنى ئىختىيارىمچە.

ئېلىپ ئىلغارلىدىن ئۇلگە، ئانا يۇرتۇمنى گۈللەشكە،
جاراڭلىق ناخشىغا قوشتۇم ئېلىمنى ئىختىيارىمچە.

ساقايدى بىداۋا دەردىم، بولۇپ ئىنسان سۈيىت قەدرىم،
كى ياشناتتى يېڭى دەۋرىم دىلىمنى ئىختىيارىمچە.
1984 - يىل مارت.

رىشت مەخسۇت

رۇبائى ۋە پارچىلار

1

ئىچكىنى زىننەتلە تېشكىدىن كۆرە،
قەلبىگە قەلەم چەك قېشكىدىن كۆرە.
مەنىۋى ئۆزۈڭنىڭ مەزىلىك بولسۇن
كۆندىلىك يەيدىغان ئېشكىدىن كۆرە.

2

كەمچىلىك تەندىكى كىرگە ئوخشايدۇ،
قارىساڭ تەن ۋە كىر بىرگە ئوخشايدۇ.
ئەسلى تەن پاك نەرسە، كىر كېيىن قونغان،
كىرنى يۇغان مەرت شىرغا ئوخشايدۇ.

3

گە كىبىسەك بېشىڭغا رەھبەر دېگەن تاج،
خەلقنىڭ ئىشىنى تاپتۇرغىن راۋاج.

تۆۋەنگە ـ ئاممىغا يۈزلەنگەن دائىم،
كۆزۈڭنى ئاۋال ئاچ، كېيىن ئېغىز ئاچ.

4

خەلقنىڭ دوستلىرى دوستۇمدۇر مېنىڭ،
پەرزەنتتىم پەرزەنتىم ـــ پۈشتۇمدۇر مېنىڭ.
دۈشمىنى چېقىلسا، ئوقيارىم ـــ قەلەم،
قالقىنىم پولاتتەك كۆكسۈمدۇر مېنىڭ.

5

ئادەمسەن، ئەخلاقلىق ھەم غايىلىك بول،
دەرەخسەن، مۇزلىماق ھەم سايىلىك بول.
مەرىپەت بازىرى قىزىدى قايناپ،
قۇرۇق قول يۈرمىگەن، دەسمايىلىك بول.

6

قىلغىلى بۇگۈندىن ئەتىنى ياخشى،
قەدىرلە ھەر ئىشنىڭ پەيتىنى ياخشى،
بۇگۈن سەن جاپالىق ئىشلىسەڭ، ئەتە ـــ
چاقسەن ئەجرىڭنىڭ قەنتىنى ياخشى.

7

قۇرۇق گەپ قۇلاققا ياقمايدۇ ئەمدى،
بۇگۈنكى بازاردا ئاقمايدۇ ئەمدى.
بىر سلىپ، جاپالىق ئىشلىمىگەننىڭ
رايىغا زامانمۇ باقمايدۇ ئەمدى.

8

ئىلغارلار خۇش پۇراق گۈلگە ئوخشايدۇ،
كەڭ ئاممىا يىلتىز ۋە غولغا ئوخشايدۇ.
ئېچىلغان گۈلى يوق يىلتىز بىلەن غول،
پەنجىسى بولمىغان قولغا ئوخشايدۇ.

9

ئەل مېنى ئۆستۈردى ساغلام ئەر قىلىپ،
ئەخلاقلىق، بىلىملىك، مەرت قەيسەر قىلىپ.
زىممەمدە قەرزىمدۇر ئەلنىڭ ھۆسنىنى —
كەشتىدەك بىزىمەك ئۈنچە-زەر قىلىپ.

10

كىشىكى يېڭىلمەس توغرا يول تۇتسا،
ھەر قاچان ئەل بىلەن قولغا قول تۇتسا.

كېممىز مەنزىلگە يېتەر تېچ ئامان،
كېمىدە ئاشۇنداق ئادەم رول تۇتسا.

11

ناگھان قۇتراسا بىر تەتۇر قۇيۇن،
شىر، تۈلكە، مايمۇنلار كۆرسىتەر ئويۇن.
مەيداندا سىنىلار كىم مەرت، كىم نامەرت،
تاقابىل تۇرار كىم، كىم ئىگەر بويۇن!

12

بەزىلەر كىتابنى ۋاراقلاپ ئاتلاپ،
ئىش پۈتتى دەپ بىرئاز چۈشەنمەي ياتلاپ.
بۇ قىلمىش ئەسلىتەر پۈتى قىچشسا،
يۈرگەننى ئۆتۈكنىڭ سىرتىدىن تاتلاپ.

13

كىشىلەر ئىسسىقتا ئىزدەيدۇ سايە،
كۆيۈشتىن شۇ سايە قىلار ھمايە.
گەر كۆچەت تىكمىسەڭ قاقاس چۆللەرگە،
كۆيەرسەن تومۇزدا بولۇپ بىچارە.

1983 ـ يىل.

قەدىم تـۇرپان

بىزەكلىك

بولۇپ قېپتۇ ئون توققۇز ئەسىر
تارىخىڭغا سېپىلىڭ، بىزەكلىك(*).
سەن ئاجايىپ سەنئەتلىك قەسىر،
جۇلا چاچار سەندە گۈزەللىك.

بىر جۇپ ئەمەس، مىڭ جۇپ كۆز بىلەن
قاراپ ـ قاراپ تويمايمەن سائا!
كۆزلىرىمنى قىلسام ئاپارات،
كەملىك قىلار كۆزلىرىم سائا.

گۈلناجى بوپ سەن مەرىپەتنىڭ،
نۇر ئىلكىدە تۇرىسەن چاقناپ.

(*) بىزەكلىك ـ تۇرپاندىكى "مىڭ ئۆي" كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

نادىر، گۈزەل هۈنەر ـ سەنئەتنىڭ
بولالمايمەن تۈرىنى ساناپ.

هاياجاندىن شاتلىنىپ قەلبىم،
تەنتەندە قىلدى نامايىش.
مىڭ ئاپىرىن، سەنئەتكار خەلقىم،
قىلغىنىڭغا تالاي ئىسسل ئىش.

ياپىرىدىممەن سەنئەت بېغىدا،
يۈرىگىمگە نەقىش چېكىلىپ.
قايتقاندىمۇ كۆزۈم ئارقىدا،
توپا غارغا قالدىم تىكىلىپ.

بوران ئۇرۇپ، جىنلار چىقىراپ،
تالان ـ تاراج قىلسىمۇ شۇنچە؛
سەن تۇرۇپسەن يەنە پارقىراپ،
نۇرغا چۆمۈپ، بولۇپ گۈل ـ غۇنچە.

سەنئەت پىرى ئىز سالغان ماكان،
ياشاپ كەلدىڭ سەنئىتىڭ بىلەن؛
ئىشچان خەلقىم پاراسىتىنى
نامايان قىپ قۇدرىتىڭ بىلەن.

ياشلىغىغا قايتىشىڭ يېڭىدىن
سەنئەت سۆيەر دەۋر نۇرىدا.
سائادەتنىڭ ئالتۇن تېڭىدىن
نۇرغا قاندىڭ هايات يولىدا.

ئۇزۇمزار لىقتا

كەلدىم چاڭقاپ يېشىل سەيلىگاه،
گۈلزار ماكان بۇيلۇققا شۇ تاپ.
تاڭ قالدىم مەن شۇ تاپ ئۆزگىچە،
كەتتى كۆزۈم شاتلىقتىن چاقناپ.

خيال - پىكرىم تولدى گۈللەرگە،
كەلمەكتىمەن كۆرۈپ ئۇزۇمنى.
پارقىرايدۇ يوغان - يوغان ساپ،
جىلۋىلىرى چېقىپ كۆزۈمنى.

ياقۇتمۇ يا، كەھرىۋامۇ هە؟!
ياكى زۇمرەت قاش تېشىمۇ بۇ؟!
هە، بۇ ئىسىل ئاق، قىزىل سەيۋا،
هەم بىجاقى... كىشمىش ئىكەن ئۇ!

پۈتۈن زېمىن ئەجەپ ئۈزۈمزار،
ئامىتىمۇ ياكى بۇ يەرنىڭ؟!
ئۈزۈم دېدى:
"ئامىتى، بىلسەڭ،
ماڭلايلاردىن ئاققان ساپ تەرنىڭ."
1983 - يىل ئىيۇن.

جەڭچى ناخشىلىرى

ئىز

جەزىرىدە كۆرۈپ ئىزىمنى،
پىشانىسى تەتۈركەن دىمە.
كېچىلەرنى ئويغاق ئۆتكۈزسەم،
ھەيران بولۇپ مەندىن غەم يىمە.

دالىدىكى يۇلغۇنلىق رەڭگى
ئورۇن ئالغان قەلبىم قېتىدىن.
بىلسەڭ، ئاشۇ يۇلغۇنلار ئۈنگەن
ئەجداتلارنىڭ ئىسسىق قېنىدىن.

بۇ ماڭغىنىم ئەجداتلار ئىزى،
يەنە تالاي ئەۋلاتلار ماڭار.
تارىخ ئېچىپ ئالتۇن بەتلەرنى،
ھەر بىر ئىزنى قالدۇرماي يازار.

ئۆچـمەيدىـغان شانلىق ئىزلار بۇ،
ئاڭا ئايات باسالماس دۇشمەن.
ئەجداتلار ۋە ئەۋلات ئىزىدىن
چىچەك ئېچىپ كۈلمەكتە گۈلشەن.
1980 ـ يىل ئىيۇن.

تاغ بىلەن بىر يىلتىزىم

چارلاش بىلەن كېزىپ تاغنى، جىلغىنى،
ئىز قالدۇردۇم پىچاق بىسلىق قىيادا.
يۇرىگىمدىن شات ناخشىلار ئېيتىلار،
شوخ بۇلاقنى كۆرۈپ ھەر بىر جىرادا.

شۇ ناخشامنىڭ ساداسىدىن ئويـغىنىپ
تاغ قۇشـلىرى زوق ـ شوخ بىلەن سايـرايدۇ.
قۇرام تاشلار، سۇ، گىياالر ئۇن قېتىپ،
ئۆڭكۈرلەردە ناخشا كۈيلەر ياڭرايدۇ.

ئاڭلانغاندا ئاۋۇللارغا شات ناخشام،
چارۋىچىلار تەڭكەش قىلار يىراقتا.
ۋەتەن ـ خەلقىم مېنى جەڭچى بالام دەر،
كۈيلىنىدۇ تۆھپەم ئوتلۇق قوشاقتا.

پۈتمەس قۇۋۇەت، جاسارەتكە تولدۇمەن
ئانا يۇرتنىڭ پاك كۆكسىدىن نۇر ئىمپ.
شۇ نۇر بىلەن تاغ ئۆرلىدى، مەن ئۆستۈم،
تۇرماقتىمىز ئۇستىمىزگە يۇك ئېلىپ.

ئۇيۇلتاش

سولاشماي قىشتىمۇ قارىغاي پەقەت،
تۇرىدۇ ياپ-يېشىل تاغلار كۆكسىدە.
چاڭ-توزاڭ ياغسىمۇ قوندۇرماي غۇبار،
گۈزەللىك قەيسەرلىك چاقنار ھۆسنىدە.

شۇ تاغنىڭ باغرىدا ياشايدۇ ئىناق
ھەر مىللەت جەڭچىسى بىر تەن، ئۇيۇلتاش،
ئۇلار بىر تۇپراقتا ئۆسكەن قارىغاي،
يىلتىزى چىرماشقان، ئايرىلماس تۇتاش.

1982 - يىل نويابىر.

غۇپۇر رەھىم

گۈزەل شوتا يايلىغى

كۆك بىلەن بوي تالاشقان گۈزەل شوتا،
ئەتراپىڭ قويۇق ئورمان، تاغ، بەل، يوتا.
پەرىزات يۈزىدىكى قارا خالدەك
ھۆسنىگگە زەپ ياراشقان مەغرۇر چوققا.

بۇ چوققا ــ خانتەڭرىدۇر، نامى مەشھۇر،
بۇلاق كۆز يايلاقلىرى شۇنچە پۈزۈر.
ئۇچقۇر ئات مىنىپ كەزسەڭ ساي ـ جىرانى،
ئالىسەن باغدىن ئارتۇق لەززەت ـ ھوزۇر.

نەقەدەر سۈزۈك، خۇش بۇي تازا ھاۋا،
ھىد چاچار مېھرىگىيا تەنگە داۋا.
تاڭ سەھەر مەيدان شامال ئۇچسا ئەركىن،
ئاڭلىنار كەڭ ئورماندىن نەغمە ـ ناۋا.

ئۇ ناۋا، بىرلا دۇتار كۈيى ئەمەس،
ئۇ ياكى ياڭراق بۇلبۇل ئۈنى ئەمەس،
شاۋقۇنلاپ ئاققان دەريا دولقۇنىغا
جۇر بولۇپ ئۇچقان ئورمان نەغمىسى، بەس.

ئويلايمەن، بۇ نەغمىنى تىڭشاپ كۆندە،
ئاجايىپ ھىسسىياتلار ئۇرغۇپ مەندە؛
سازەندە ئالغانمىكىن مەپتۇن بولۇپ،
"ئەجەم" دەك داڭدار كۈينى ئاشۇ دەمدە...

بۇ شوتا، گۈزەللىكتە جەمئى جاننى
ئەسىر قىلىپ، ئۇرغۇتىدۇ قىزىل قاننى.
قاپ-قارا چىلان تۇپراق، مۇنبەت يېرى،
بېرىدۇ تونۇنا-تونۇنا ئالتۇن دانىنى.

ئورمانلار تاغدىن-تاققا تۇتىشىدۇ،
بۇلاقلار بىر بىرىدىن ئۆتۈشىدۇ.
مەجنۇنتال سۆيۈپ تۇرغان تاش ئۈستىدە
چوپانلار مەشۇغىنى كۈتۈشىدۇ.

دەريانى ئالتۇن چايقاپ تۇزگە ئاقار،
شۇ تۇزگە ئالتۇن باشاق زۇمرەت تاقار.

تۇرنىلار توي تارتىشىپ ئۆتۈشكەندە،
زوق بىلەن گۈل ھۆسنىگە تويماي باقار.

بار ئۇندا گۈزەل ئارشاڭ، گۈزەل ئورمان،
ئورمانلار ئەتراپىنى ئوراپ تۇرغان،
باغرىدا بۇلاق سۈيى ــ كۈمۈش لېنتا،
ئەتراپتا قۇشلار ئۈيناپ، سايراپ تۇرغان.

بۇ ئارشاڭ "خان يايلاق"قا تۇتاشقاندۇر،
غەربىگە "تۆمۈر چوققا" ئۇلاشقاندۇر،
ئىز سىلىپ بۇندا قەيسەر ئەجدادىمىز
تاشلارغا خەت، بەلگىلەر ئويۇشقاندۇر...

ئورماندا ئالا ـ چىپار بۇغا ـ مارال،
يامرىشپ كېزەر ئەركىن گۈللۈك ئارال.
جاھاندا بۇنداق ماكان بارمۇ دەيسەن،
ھەيرانلىق ئىچرە شۇنداق قويۇپ سوئال.

قوتازلار تۇزگە پاتماي سايدا ئوتلار،
نەسىللىك قوڭۇر سېپىر سازدا ئوتلار،
مەرىشپ تۇرى بىلەن قوي ـ قوزىلار،
ياپ ـ يېشىل چىمەنزارلىق بوزدا ئوتلار.

بىر ھوزۇر ئالسەن تاغ سەيلىسىدىن،
ئۆزگەندە چوققىدا قار لەيلىسىدىن.
سېزىسەن يەنە تېخى يەرگە قاراپ
چىققاندەك گويا ئاسمان ھويلىسىدىن.

تۇمانلىق تاغ ئۇستىنى كەزگىنىڭدە،
ئارىلاپ غاردىن-غارغا يۇرگىنىڭدە.
قۇچىدۇ ۋۇجۇدۇڭنى بىر ئېتىخار،
بۇككىدە قارىغايلىقنى كۆرگىنىڭدە.

* * *

تۇغۇلدۇم شۇنداق ئىگىز تاغلاردا مەن،
تېگىشمەي ئۇنى شەھەر-باغلارغا مەن.
خالىساڭ، تەكلىپ قىلاي سېنى دوستۇم،
يايلاقتا گۈل ئېچىلغان چاغلاردا مەن.

1984 - يىل يانۋار.

ئابدۇقادىر ھەسەن

باھار قوشاقلىرى

(چاتما)

مۇقەددىمە

سەھەر چىقسام سەيناغا
دالا-تۇزلەر كۆلۈپتۇ.
قىزىل، سېرىق ھەم يېشىل...
رەڭدار گۈلگە تولۇپتۇ.

گۈللەر ئارا بىر توپ قۇش
قاياق بەزمە تۈزۈپتۇ.
تۇرلۇك تىلدا سايرىشىپ
خوشال ناۋا قۇرۇپتۇ.

مېنى كۆرۈپ ئۇ قۇشلار
زوقى بىلەن قاراشتى.

"سالام، دوستۇم!" دىگەندەك
شادىيانە سايراشتى.

كاككۇك

كاككۇك شەرىن شاتلىنىپ،
سايراپ شاختا ئولتۇرار.
ھۆسنى ئوماق ھەم رەڭدار،
دىلى شات، كۆزى خۇمار.

دىدى كاككۇك: "كۆڭلۇم شات،
سايرايدىغان ئۇز قۇشمەن.
كېچە ـ كۈندۈز بۇ ئەلگە،
ئامەت ـ بەخت تىلەيمەن."

قالىغاچ

قالىغاچۇ ـ قالىغاچ،
قاناتلىرى ئالماچ.
ئاچا قۇيرۇق، ئاق مەيدە،
مەڭزى قىزىل، قارا قاش.

قالىغاچ سۆزلەر زوقلىنىپ:
"كۈيلەپ ئەلنى قانمايمەن.

زىباندا شنى قويمايمەن،
ئەلگە شاتلىق تىلەيمەن."

قارا قۇشقاچ

قارا قۇشقاچ قاپ-قارا،
بويۇنلىرى پارقىراق.
ھەممە قۇشلار تىلىدا
سۆزلەر، گويا كى چاقماق:

"كەسپىم مېنىڭ تەرجىمان،
دىلنى دىلغا چاتمەن.
دوستلىرىمنىڭ تىلىدىن
ناخشا-قوشاق قاتمەن."

سوپىياڭ

چېقىر كۆزلۈك سوپىياڭ،
ئالا-سىرىق چىرايلىق.
ئاسما ئۇۋا ياسايدۇ
ئىگىز شاخقا قولايلىق.

دىدى سۆزلەپ سوپىياڭ:
"ئۇچالايمەن يىراقتا،

شۇنچە ياخشراق ئاۋازىم،
ئاڭلىنىدۇ ئۇزاقتا."

سۇندۇك

ئۇزۇن پاچاق سۇندۇكجان،
يەرگە قونسا دىكىلدار.
زىلۋا ئىسسل ئۇيرۇغى
جىم تۇرماستىن لىكىلدار.

ئاپپاق، قارا ھەم سېرىق
كىيىملىرى ياراشقان.
شۇڭا دوستلار ئۇنىڭغا
زوقى بىلەن قاراشقان.

سۇندۇك دەيدۇ: "ۋۇجۇدۇم،
ۋەتەن ئۈچۈن يارالغان.
شۇڭا مەندىن ھەكاۋەت
ئەلگە كەڭرى تارالغان."

تومۇچۇق

تومۇچۇغۇم — تومۇچۇق،
جۇغى كىچىك يېقىملىق.

ئاۋازلىرى بەك ئوچۇق،
قىسقا تۇمشۇق، چىرايلىق،

ئۇچۇپ ئۇيناپ بوستاندا،
گۈلدىن ھوزۇر ئالىدۇ.
مەجنۇن نوتا-تاللارغا
ئەپچىل ئۇۋا سالىدۇ.

بۆدىنە

سېمىزگىنە بۆدۈنەم،
ھۆسنى ئوماق، دوغلاق.
ئىسسىق جايغا-تومۇزغا،
شۇنچە خۇشتار ئامراق.

ئالتۇن باشلىق بۇغدايزار
ئۇنىڭ ئىسسىل ماكانى.
قانچە ئىسسىق بولسا ئۇ
باشلار نەغمە-ناۋانى.

كۆكتالغا

سايراپ ھارماس كۆكتالغا،
كۆكۈش پەيلىك مۇلايىم.

ماموق پەيدىن ئازغانغا
ئۇۋا سالار ئۇ دائىم.

كۆكتالغدۇر قىممەتلىك،
كېسەللەرنىڭ دارىسى.
شپا تاپار ئۇنىڭدىن
كۆڭ يۆتەلنىڭ نالىسى.

ھۆپۈپ

ئۇزۇن تۇمشۇق ھۆپۈپنىڭ
شۇنچە كۆركەم تاجىسى.
ھاشارەتنى تۇتۇشتا
تۇمشۇغدۇر قايچىسى.

قاناتلىرى لىپىلداپ
ئۇچار ھەر يان شاتلىنىپ.
زىياندا شنى قويمايدۇ،
يېگى جەڭگە ئاتلىنىپ.

تورۇلغا

ھوزۇرلىنىپ تورۇلغا،
ياشار بىزدە ئۇزۇمە يەپ.

سايراپ خوشال تور - تور - تور:
"قوزغال ئىجات قىلغىن" دەپ.

خاتىمە

قۇشلار ئۇيچە خور قىلىپ
ئېيتتى مۇنداق نەزمىنى:
"شائىر بولساڭ ئال قەلەم،
داستان قىلىپ ياز بىزنى.

شۇڭغۇپ ئۇچۇپ هارمايمىز،
گاهى ئىگىز، گاهى پەس.
تاتلىق ئۆمۈر سۈرىمىز
ئىنسانغا بوپ هەمنەپەس.

نەدە بولسا هاشارەت
ئوقتەك بېرىپ تۇتىمىز.
قانداي ۋەتەن هۆسنىگە
سەيلە قىلىپ ئۇچىمىز."

مەنمۇ دىدىم: "قۇشلىرىم،
سايراپ كۆكتە ئۇچۇڭلار،

بىز ئاسرايمىز سىلەرنى،
شان ـ شەرەپلەر قوچۇلار."
1982 ـ يىل سېنتەبىر.

مەتتمن زىبىللا

ئىككى شېئىر

ئەمدى دېخان دەڭ مېنى

(غەزەل)

ئۆتتى تۆت كۆكلەم باھارىم، ئەمدى دېخان دەڭ مېنى،
ئاشتى تەندە كۈچ-مادارىم، ئەمدى دېخان دەڭ مېنى.

تەر تۆكۈپ ئىشلەپ يەنە قەرزىم ئادا بولماس ئىدى،
قەد كۆتەردىم، ئەي نىگارىم، ئەمدى دېخان دەڭ مېنى.

قانچە كۆپ ئالسام ھوسۇلنى ئاشتى شۇنچە غەيرىتىم،
ئىككى قاتلاشتۇر شوئارىم، ئەمدى دېخان دەڭ مېنى.

ئىشلىگەچ قەن چىشلىدىم، ئاشتى دارامەت يىلمۇ-يىل.
ئاش بىلەن تولدى تاغارىم، ئەمدى دېخان دەڭ مېنى.

باغ بىنا قىلغان ئىدىم، ئەجرىم بىكارغا كەتمىدى،
بار خېرىدار ھەم بازارىم، ئەمدى دېخان دەك مېنى.

بەختىيار، كەڭرى زامانىدىن كۆلدى ئىقبالىم مېنىك،
ياڭرىدى ياڭراق ساتارىم، ئەمدى دېخان دەك مېنى.

كەلدى ئامەت مەن ئۇچۇن، كەلدى پەقەت كۆز تەگمىسۇن،
چىن ھالاللىق تىل تۇمارىم، ئەمدى دېخان دەك مېنى.

بۇ بايلىقات كۆندە ئىشلەيمەن تۇرۇپ يەڭنى راسا،
چىن روناق تاپماق قارارىم، ئەمدى دېخان دەك مېنى.

ناخشا ئېيتسام

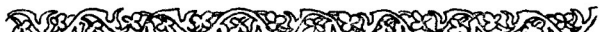
دولقۇنمەن، جىمجىتلىق تىنىق كېچىنى
تىنىمسىز شاۋقۇنلاپ ئويغىتىدىغان.
ھايا تىم ناخشا ـ كۈيى، دىلىمنىڭ قىرغاق،
خىسلىتىم چوققىغا ئۆرلەشتۇر ھامان.

تاك سەھەر ناخشامنى ئېيتسام ۋاقىرىپ،
سۆيىدۇ قىرغاقلار مېنى قۇچاقلاپ.
كەچقۇرۇن ناخشا ئېيتسىپ قايتسام ئېتىزدىن،
كۆلىشەر يۇلتۇزلار چىم ـ چىم چاراقلاپ.

بەزىدە ئايدىڭدا ئېيتسام ناخشىنى،
تولۇن ئاي ماڭا كەڭ قۇچاق ئاچىدۇ،
كۆيلىرىم تۆگىمەس كۈندۈز ۋە ئاخشام،
ھەر ناخشام زىمىنغا گۈھەر چاچىدۇ.

1983 - يىل نويابىر.

هوشۇر ئەخمەت

مەشئەل

باياۋان باغرىغا تۈس بېرىپ ھەيۋەت،
تۆمۈرىيول كۆمۈشتەك چاقناپ ياتاتتى.
ياز ئىدى، چىگتى چۈش، ئەتراپ تونۇردەك،
بىر يىگىت شۇ يولدا كېتىپ باراتتى.

ئۆشنىدە ئاق سومكا، قولىدا بولقا،
باردىۋ زەك سېلىپ يوللارنى چارلاپ.
ئارىدىن خېلى چاغ ئۆتۈپ، تېز بېسىپ،
بىر پويىز كېپ قالدى يىگىتنى قوغلاپ...

يەتكەندە بېكەتكە ياش يىگىت ئەمدى،
پويىزمۇ شۇ يەرگە كېلىپ توختىدى.
ئۇ پولات كارۋاننى چاپتۇرۇپ كەلگەن،
ئۆت يۈرەك بىر جۈپ قىز، قىزىلگۈل ئىدى.

يول يۇرۇپ چارچىغان. چاڭقىغان يىگىت
ئۇنتۇدى ئۆزىنى ئۇلارغا قاراپ،
ھارغۇنى چىققاندەك بولدى بىراقلا،
شاتلىقتىن ۋۇجۇدى كەتكەچكە يايراپ.

چۈنكى ئۇ ئۆزۈندىن ئىدى چىن شەيدا
شۇ قوشاق ئېچىلغان گۈلنىڭ بىرىگە.
ئەگىنىتتى يېنىدا، ئاچالمايتتى سۆز،
كەتمەيتتى يا ئۇمىت ئۈزۈپ نېرىگە.

ئۆزىنى ۋە قىزنى كۆرەتتى تارتىپ
تارتىنچاق كۆڭۈلنىڭ تارازىسىدا،
دەيتتى ئۇ "ئاشۇ قىز سالارمۇ نەزەر،
يۈرسەم مەن تىمسىقاپ يول ئارىسىدا؟..."

ئاھ، پويىز كەتمەكچى مانا ھازىرلا،
كەتمەكچى تەلمۈرگەن يىگىتنى تاشلاپ.
كەتمەكچى يىگىتنىڭ ئوتلۇق قەلبىگە
يالقۇنلۇق ئۆرلىگەن سۆيگۈنى باشلاپ...

كېتەي، دەپ يول چارلاپ كەلگەن ياش يىگىت،
قايرىلدى ئىش ئورنى تۆۋەن تەرەپكە.

ۋە لېكىن سۆيگۈگە تەشنا يۈرىگى
قالغاندەك تۇيۇلدى پويىز تەرەپتە.

كەتكۈسى كەلمىدى، توختىدى يىگىت،
تۇرماقچى بولدى ئۇ قىزلارنى كۈتۈپ.
قەلبىنى ئىگەللەپ ئالغان ياش قىزغا
دەيدىغان سۆزىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ.

ئارىدىن كۆپ ۋاقىت ئۆتمەي تۇرۇپلا،
دەل ئاشۇ گۈزەل قىز كۆرۈندى پەستە.
ئەجەپ ئىش، يىگىتنىڭ ۋۇجۇدى تىترەپ،
قىزغا سۆز قىلماقمۇ، چۈشتى بەك تەسكە.

يىگىتنى كۆرگەندە تۇنجى ئۇچراشقان
بىر كېچە شۇ قىزنىڭ كەلدى ئېسىگە،
شىددەتلىك بوران ۋە يامغۇر ئىچىدە،
خەۋپكە دۇچكەلگەن زۇلمەتلىك كېچە:

*　　*　　*

پويىزنىڭ چىرىغى كۆيگەن بىمەھەل،
پولات چاق سۇ چېچىپ ئاستا يۈرەتتى.

چملەكلەپ قۇيغاندەك ياغاتتى يامغۇر،
يول بويلاپ كەلكۈن سۇ شاۋقۇن سۈرەتتى.

قىز ئويلاپ: "قىيانلار قىلغانمۇ تەشكەك؟
ئالدىمدا چوڭ كۆۋرۈك قانداقتۇر؟" دەيتتى،
ئەمەسمۇ بۇ پويىز ئەلنىڭ قان-تەرى،
شوپۇرنىڭ مەسۇمە قەلبى كۆيەتتى.

شۇ چاغدا يېقىندىن كۆرۈندى مەشئەل،
قارا تۈن باغرىنى يارغان چولپاندەك.
كۆرۈندى قىز ئۈچۈن بولۇپ بىر قۇياش،
كۆكۈلگە يالقۇنلۇق شولا چاچقاندەك.

قىز مەشئەل ئالدىدا توختىدى ئاستا،
ئۇ يىگىت دەرھاللا چىقتى پويىزغا.
چىقتى-دە، ئەھۋالنىڭ ئېغىرلىغىنى
ئۇقتۇرماق بولدى ئۇ ۋاقىراپ قىزغا:

"يۇرۇشكە بولمايدۇ! كۆۋرۈك قىرغىغى
ھىلىلا كەلكۈندىن يار ئېلىپ كەتتى.

مەن باشلاپ كېلىمەن سەپداشلىرىمنى،
مەسلە قىرغاقنى ياساشقا يەتتى...“،

* * *

قىز كەلدى، ئويلاشقا قالمىدى ۋاقىت،
قاچسۇنمۇ ئۇ يىگىت ئۇنسىز يىراققا.
ياق! يىگىت كۆيەتتى ھىجران ئوتىدا،
شۇ جانان دەردىدە چۈشۈپ پىراققا.

كەلدى قىز، ئېتىلدى ئاڭا يىگىتمۇ،
ئۇچراشتى ئۇلارنىڭ نۇرلۇق كۆزلىرى.
چۈشەندى سۆزسىزلا قەلب سىرىنى
ئېيتىلماي تۇرۇپلا ئىشق سۆزلىرى.

قىز دىدى: ”سىز ئاسراپ يۈرگەن دېتالنى،
چىن دىلىدىن سۆيىمەن قەدىرلىگە يېتىپ.“
يىگىتنىڭ يۈرىگى يايراپ بۆلەكچە،
كۆلەتتى بۇ سۆزنىڭ تەكتىگە يېتىپ...

1982 ـ يىل مارت.

توختنى نەمتۇل

ئىككى شېئىر

گۈل يېزام

ئەسسالام، "سەھرايى چۆل" ئالتۇن دىيار،
تەرىپىڭ دىلدا زىكىر، تىلىمغا يار.

سېغىنىپ كەلدىم سېنى، كۆكسۈمدە قول،
قىل قويۇل ھۆرمىتىگە ئالەممۇ تار.

سۈلىرىڭ ئابىھايات، ئىپار ھاۋا،
ئۇزلىغىڭ گويا كى بىر جەننەتچە بار.

ئالتۇن رەڭ شولا بەخش ئەتتى زىننەت،
لەئلىدەڭ چاقنار ھۆسنۈڭ زەپ بىغۇبار.

چېكى يوق ئېتىز-باغلار بەردى نېمەت،
كەلسە گۈل پەسلى يازۇ-كۈز ۋە باھار.

يايلىغىڭ گويا نەپىس سەرخىل گىلەم،
يايرايدۇ ئۇندا سانسىز قوي، كالا، نار.

ئەي يېزام سەندە بۇگۈن كۆلدى ھايات،
ئۇرغىدى ئىل قەلبىدە زوق ـ ئىپتىخار.

بۇ يېڭى دەۋرىم ساڭا ياقتى ئەجەپ،
پارتىيەم تېخى يانا كەڭ يول ئاچار.

ئەي يېزام دىلبەر دىيار، بەختكە يار،
سەندە ھەر ئۆسكەن گىيا بولدى ئەفسار(*).

مەكگۈگە ياندى ئىشقىڭ يۇرىگىمدە،
ئارمىنىم: قىلماق شۇنى نەزمە ـ ئەشئار...

يالقۇنتاغ

يالقۇنتاغ، ياتسەن قىزىرىپ چوغدەك،
يۇرتۇمنىڭ قوينىغا قويغانچە سەن باش.
چېچىلار ھۇل ـ ھۇللەپ تەپتىڭ ياز بويى،
رەڭ ئالغان شۇنىڭدىن زەردەك تۇپراق ـ تاش.

(*) ئەفسار ـــ تاج.

تەڭرىتاغ ئاستىدا تۇرسەن مەغرۇر،
قامىتىڭ توق زەڭگەر ئاسمانىنى قۇچار.
قىيالار چوققىلار ئۇستىدە ئويناپ،
بۇركۈتلەر شوخ پەرۋاز ئەيلىشپ ئۇچار.

مۇبارەك تاڭ ئېتىپ چىققاندا قۇياش،
ھۆرمەتتە ئەڭ بالدۇر ئالسەن كۈتۈپ.
سەن خالىس ئەلچىسى يۇرتۇمغا تاڭنىڭ،
شۇ قىسمەت جىسمىڭغا قويۇلغان پۈتۈپ.

تەبىئەت دەھشتى ئۆتتى بېشىڭدىن،
تىغ ئۇرۇپ بوران ۋە جۇدۇنلار گاھى.
ۋۇجۇدۇڭ بولمىدى قىلچە زەخمىناك،
بولغاچ بىر چېكى يوق قۇدرەت پاناھى.

جاھانغا ياڭرىتىپ قىلمەن خىتاپ:
يالقۇنتاغ نىمانچە بۈيۈك خىسلىتىڭ؟!
ماختاش،
دوق،
غەپلەتكە ئېگىلمەس مەڭگۈ،
يالقۇنتاغ، بىلگىن شۇ يۇرىگىم مېنىڭ...

ئىبراھىم ئىزاق

ئىككى شېئىر

نوروز ھارپىسدا

دىدى دىلدارىم نوروز ھارپىسى:
"خالىساڭ ئەتە سەھەر باققا كىر."
ھەيران بولۇپ مەن، سورىدىم ئۇندىن:
"چىن مۇھەببەتتىن يېشىلەمدۇ سىر؟"

دىدى: "بىلەمسەن ئۇلۇغ ئەجداتلار،
قىش بىلەن كۆرەش قىلغان قان تۆكۈپ.
ئەپسۇس، يوق بۇگۈن ئۇلار ئارىدا،
ئالغان چاغدا بىز باھارنى كۆتۈپ.

شۇڭا گۈلشەنلەر ئارا گۈل تاللاپ،
تىزىمىز كۆركەم گۈللەردىن دەستە،
قەھرىمانلارنىڭ قەۋرىسىگە بىز
بىللە گۈل قويۇپ كېلىمىز ئەتە."

ئاپىردىن، سېنىڭ ئەقلى-پەمىڭگە،
كەلدى بۇ ئىشلار قانداق كۆڭلۈڭگە؟
پاك مۇھەببەتنىڭ بولدى تۈگۈنى
گۈلدەستە تىزىش ئەجدات قەۋرىگە.

1984 - يىل ئىيۇن.

كەچقۇرۇن

تۈس ئالار ھۆسنى يېزامنىڭ رەڭمۇ-رەڭلىك كەچقۇرۇن،
جەم بولار گويا ئاڭا جەمئى گۈزەللىك كەچقۇرۇن.

زەر تاۋاق تاغ ئۈستىدە تۇرسا چوغلۇقتەك يېنىپ،
تون كىيەر گويا شەپەق رەڭلىك چىمەنلىك، كەچقۇرۇن.

ئاچقىنىدا شوخ كۈلۈپ ئايقىز گۈزەل رۇخسارىنى،
نەچچە يۈلتۈز ئايلىنىپ، قىلغاي دىدەكسلىك، كەچقۇرۇن،

ئاسمىنى نۇرلۇق، سۈزۈكتۇر خۇددى ئەينەكنىڭ ئۆزى،
كەچكى شەپەق ئالدىدا بولماس تۇتەكلىك كەچقۇرۇن.

كۆكتە يۈلتۈزلار تارالماس كۆزنى زەپ چىمچقلىتىپ،
چاچسا بەخت نۇرىنى ئۆيگە رۇجەكلىك كەچقۇرۇن.

ياڭرىتىپ مېھنەت كۆيىنى يانسا ئېتىز-دالىدىن،
قىز-يىگىتكە سايىۋەن پىنھان تېرەكلىك كەچقۇرۇن.

كېتىدۇ سۆھبەت قىزىپ تاللىق-باراڭلار ئاستىدا،
بەرىكەتلىك داستىخاندا مول يىمەكلىك كەچقۇرۇن.

قېرىلار سۆزلەر ھىكايە بەھوزۇر سىنچاي ئىچىپ،
ئولتۇرۇپ كاڭدا گىلەم ئۈستىدە رەتلىك كەچقۇرۇن.

پەرقى يوق نۇرلۇق يېزامدا كۈندۈز بىلەن تۈن-كېچىنىڭ،
پارلىغاچ بەخت قۇياشى تائەبەتلىك، كەچقۇرۇن.
1984-يىل ئۆكتەبىر.

قۇربان ياسن

جەڭچى قەلبى

خىش

لىم ئاستىغا قويدى پەم بىلەن
تامچى ئۇستام ئاخىرقى خىشنى.
زىممىسىگە ئالدى شۇندا خىش،
ئېغىر يۈكنى — لىمنى تېرەشنى.

ئۆتتى يىللار، لىملىق شۇ ئۆيدە
نەچچە ئەۋلات سەپكە قوشۇلدى.
نى-نى ئەرباپ چىقىپ ئۇلاردىن،
ئەجرى بىلەن ئەلگە تونۇلدى.

ئۆتتى ئۇلار لىمنىڭ تەكتىگە —
ئەتىمالىم سالماي كۆزىنى.
خىش قىلمىدى ئەجرىگە مىننەت
ھەم كۆتمىدى ماختاش سۆزىنى.

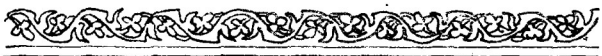
ئەل يۈكىنى مەنمۇ خىش كەبى
ئۆمرۈم بويى كۆتەرسەم دەيمەن.
جەڭچى دىگەن شانلىق نامىنى
تەمەننا سىز ئاقلىسام دەيمەن.
1980 - يىل فېۋرال.

شاپتۇلغا قاراپ

مەي باغلىغان بىر تۈپ شاپتۇلغا
كۆزۈم چۈشتى باغ ئارا يۈرۈپ.
قاچان تىككەن، دىسەم باغۋەندىن،
ئۇچ يىل بولدى، دىدى ئۇ كۈلۈپ.

ئۇچ يىلدىلا بىر يۈمران كۆچەت
دەرەخ بولۇپ سەپكە كىرىپتۇ.
ئەجىر قىلغان ئىگىسىگە ئۇ
شىرىن - شەرۇەت مېۋە بېرىپتۇ.

ۋەتەن — ئانام مېنى ئوتتۇز يىل
تەربىيىلىدى، قىلدى مۇنچىلىك.
ئەپسۇس، ۋەتەن ئەجرىگە لايىق
مېۋە بەردىم ئەلگە قانچىلىك؟
1980 - يىل ئۆكتەبىر.

باۋۇدۇن نياز

بەزىلەر

بەزىلەر ئۆزىنى "قەھەر" دەيدىكەن،
ماختىنىپ "قەلبىم كەڭ شەھەر" دەيدىكەن.
ھۇنىرى تارقاتماق پىتنە ۋە پاسات،
ئۆزىچە بۇنىمۇ "زەپەر" دەيدىكەن.

نام-ئاتاق، ئابرويغا بېرىلىپ شۇنچە،
ئەل بەرگەن مەنسەپتىن كېرىلىپ شۇنچە،
ئىچىگە سىغماستىن يېرىلىپ شۇنچە،
"ھەممىگە بىر ئۆزەم پەدەر" دەيدىكەن.

ئەل ماڭسا يۇرۇشكە تىرەجەپ تۇرۇپ،
راھەتتىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئۇرۇپ،
باشقىلار بەختىگە بەزمىلەر قۇرۇپ،
"باسقىنىم ئۇلۇغۋار سەپەر" دەيدىكەن.

ئاغزىدا ۋاقىراپ "ھەققانىيەت"نى،
ئەمەلدە كۆزلەيدۇ نەپسانىيەتنى،
بەرمەيدۇ قولىدىن ئىمكانىيەتنى،
"ھاياتنا بۇمۇ چوڭ ھۈنەر" دەيدىكەن.

راھەتتە ئالدىدا، جاپادا كېيىن،
جەڭ ـ غەۋغا باشلايدۇ كەتسە بىر تېيىن،
بۇنداقلار بولسىمۇ پارازىت چۈشىن،
ۋە لېكىن "مەن ئەجەپ چۈشەر" دەيدىكەن.

ئالدىدا ماختاركەن قىلىپ خوشامەت،
كەينىدىن ياغدۇرۇپ غەيۋەت ـ شىكايەت،
تۈغدۇرۇپ كۈنىگە نىزا ـ مالامەت،
"تىلىمدىن ياغدۇ شېكەر" دەيدىكەن.

ئەگەر سەن نەزەرگە ئىلىپ خىزمەتنى،
كۆرسەتسەڭ ئۈندىكى ناچار ئىللەتنى،
بىلدۈرسەڭ سەممى، خالىس نىيەتنى،
"مەن كىممەن، قىل مەندىن ھەزەر" دەيدىكەن.

تەكلۈم شۇ مېنىڭ: دەۋرىمىزگە باق،
پارتىيە كۆرسەتكەن نىشان بويلاپ ئاق،

ئۆتكەنكى ئىشكىدىن ئالمىساق ساۋاق،
بارچە ئەل "قەدىمىڭ خەتەر" دەيدىكەن.
1983 - يىل ئىيۇل.

نۇردۇن مۇسا

ئىككى شېئىر

كۆنلۈك ئاستىدا

هاۋا تۈتەپ چاقماقلار چېقىپ،
يامغۇر ياغدى كۆكتىن شارقىراپ.
مەن تۇراتتىم كىچىك بېكەتتە،
ئاپتوۇزۇغا تەلمۈرۈپ قاراپ.

بەدەنلىرىم شۇركەندى سوغدا،
چىلىق-چىلىق بولدى ئۇستى-باش.
قۇلىغىمدا يامغۇر ئاۋازى،
ئىچىم تىت-تىت بولۇپ قاتتى باش.

شۇ چاغ بىر قىز كەلدى يېنىمغا
تاشلاپ ئاستا سېپايە قەدەم.
چېھرىسىدە ئىللىق تەبەسسۇم،
ئاھۇ كۆزلۈك، قاشلىرى قەلەم.

"كېلىڭ يولداش، گىرىڭ گۈنلۈككە"
دىدى قىزچاق هممەت ياغدۇرۇپ.
كۈتتۈق بىر پەس كۈنلۈك ئاستىدا
ئاپتوۋۇزنى، يانمۇ-يان تۇرۇپ.

سەزدىم شۇ چاغ قەلبىمدە ئىللىق
بىر مېھىرنى، دوستلۇق-ئۆملۈكنىڭ.
باھاسىغا يەتتىم شۇندىلا،
ئاشۇ قىزچاق تۈتقان كۈنلۈكنىڭ.

1983 - يىل.

يۈسۈپ بوۋامغا

— «قۇتادغۇبىلىك»نىڭ نەشرگە تەييارلىقىنىڭ مۇناسىۋىتى بىلەن.

«قۇتادغۇبىلىك»دىن قۇتلۇق خۇش خەۋەر،
ئاڭلىدىم هىكمەتتىن، ئەقىلدىن جەۋهەر.
قۇيۇلغاچ دىلىمغا شاتلىقتىن كەۋسەر،
ئاپىرىن دىدىم مەن يۈسۈپ بوۋامغا!

«بىلىك»دۇر بىر دېڭىز پايانسىز كەتكەن،
هەم ئۆچمەس بىر يۇلتۇز بىزلەرگە يەتكەن،

خەلقىمىز ئالقىشلاپ باخاشلار ئەتكەن،
ئاپىرىن، ھەشقاللا يۈسۈپ بوۋامغا!

ئۇ ئىلىم-ئىپرىانىڭ شانلىق دەستۇرى،
ھەقىقەت قامۇسى چاقنايدۇ نۇرى،
خەلقىمنىڭ ئىپتىخار شانلىق غۇرۇرى،
ئاپىرىن، ھەشقاللا يۈسۈپ بوۋامغا!

بىزگە چىن تەۋەرۈك قالدۇرۇپ كەتكەن،
ئۇسسۇزغا سۇ بېرىپ، مۇراتقا يەتكەن،
مىڭ يىللىق تارىخنى بەكۈنلەپ ئۆتكەن،
ئاپىرىن، ھەشقاللا يۈسۈپ بوۋامغا!

يەتسەكسەن، ئەي دوستۇم، «بىلىك» قەدىرگە،
ياشايسەن كىرسەكمۇ ھەتتا قەبرىگە،
مال-دۇنيا يەتمەيدۇ ئۇنىڭ قەترىگە،
ئاپىرىن، ھەشقاللا يۈسۈپ بوۋامغا!

ئىچىپتۇ ئالىملار ئۇنىڭ سىرىنى،
سۆيۈندۇق ئاڭلاپ بىز مىكدىن بىرىنى.
كۆيلەيمىز بىر ئۆمۈر مېھنەت تېرىنى؛
ئاپىرىن، ھەشقاللا يۈسۈپ بوۋامغا!

1983 - يىل ئاۋغۇست.

نیاز مەھمۇت

يۇرتۇمغا مۇھەببەت

باھار كەلدى كۆچارىمغا يوقالغاچ قىش-زىمىستانى،
تولۇپ كەتتى نېمەتلەرگە بۇ يۇرتنىڭ باغى-بوستانى.

شۇ باغدا سايرىشار خەندان ئۇرۇپ شوخ كۆيچى بۇلبۇللار،
چېچەك ئاچقاچ ئىپاردەك خۇش پۇراقلار لاله-رەيھانى.

دىيارىم نامى مەشھۇردۇر "بۇلاغى ناخشا-سازنىڭ" دەپ،
بېغىشلار زوق يۇرەكلەرگە ئۇنىڭ كۈي، نەزمە، داستانى.

بۇ يۇرتنىڭ ئوغلى پەرھاتتەك ئىجات-ئەمگەكتە مەردانە،
گۈزەللىكتە گويا كى قىزلىرى شېرىن ۋە رىزۋانى.

ئاتالغان نام ئېلىپ دۆلەت "كۈسەن" دەپ ئۇ زامانلاردا،
ھىساپسىز يادىكارلىق ساقلىغان مىڭ ئۆيى ۋە مەۋلانى*.

---

* مەۋلانى—ئەرشىدىن مەۋلانى، بۇ جاي ئاساره-ئەتىقىلەرنى قوغداشتىكى نۇقتىلىق ئورۇن.

يىپەك يولى "بۇيۇك كارۋان" مۇشۇ يۇرتنى كېسىپ ئۆتكەن، ئاڭا خاستۇر "قەدىم شەھەر" دىگەن ئەلنىڭ بۇ ئۇنۇتۇلى.

ھۇنەر ھەم سەنئىتى پۈتكۈل جاھاننى مەھلىيا قىلغاچ، كېلىپ دوست، خوشنا ئەللەردىن قىلار بۇ يۇرتنى سەيلانى.

ئازادە ئۆيلىرى كەڭ، ئاسفالتلىق يوللىرى تۈپ-تۈز، ياسانغان خۇددى تاۋۇستەك بۇ يۇرتنىڭ قويىنى، ھەر يانى.

ئەجەپمۇ توقچىلىق بۇ يۇرت، بايلاشاتلىق بازارى بار، دىلى ساپ، شۇنچە مېھماندوست، سېخىدۇر ئىشچى-دېخانى.

نىنى ئاپپاق، ئەجەپ تەملىك، قېتىق قايماقلىرى ئاندىن، ئۇرۇق ھەم ئەنجۇرى داڭلىق، بېغىدۇر مۇنىڭ كانى.

خېرىداردۇر بۇ يۇرتنىڭ كۆپسىگە كەڭ جاھان-ئالەم، چىقار بۇندىن ئەنە شۇ كۆپنىڭ سەر خىلى، دۇردانى.

گويا كىمخاپ كەبى يايلاقلىرى مال چارۋىغا تولغان، كۆپەيمەكتە كالا، ئاتلار، نەسىللىك قوي ۋە پاخلانى.

ئېدىر ھەم تاغلىرى پۈتكۈل ئىسىل مەدەن بىلەن تولغان، قېزىپ تاغنى ئالۇر ئالتۇن چېلىشچان قىز ۋە ئوغلانى.

يېزامدا قاينىدى بۇگۈن ئۇتۇقلار شەنىگە چوڭ توي،
تولۇپ كەتتى دىخان ئەجرى بىلەن ئاشلىقتا خامانى.

بۇرۇنقى قول ھۈنەر ئەمدى ئۆزىنىڭ قەدرىنى تاپتى،
ياراتتى مۆجىزە ـ تۆھپە مانا كەلگەچكە ئىمكانى.

تېگىنى يەتتە قات يەرنىڭ تېشىپ ئۆتكەچ پولات بۇرغا،
ئېتىلدى ئۆشكىلىكتىن مايـ نېفتنىڭ قانچە فونتانى.

ئاقار زەمزەملىرى ھەيۋەت تولۇپ ئۆستەڭـ ئېرىقلارغا،
يۇگەنلەندى ئۇگەن دەريا، ياسالدى توسما ـ توغانى.

ئېلېكتىر نۇرلىرى چاقناپ يورۇتتى تۇننى كۈندۈزدەك،
جامالىدىن خجىلدۇر ئاي ـ گۈزەللىك شاھى ـ سۇلتانى.

تولۇپتۇ قوينى مەكتەپنىڭ بەختلىك ياش ـ بوغۇنلارغا،
تېپىپ ھىكمەت ئىلىم ـ پەندىن ئۇلارنىڭ قەلبى نۇرانى.

زەپەر ئاسمانىدا بۇ يۇرت قىلىپ پەرۋاز قانات قاقسا،
نىيازى كۈيلىمەس نېچۈن بولۇپ بۇلبۇل ـ غەزەلخانى.

1982 ـ يىل دېكابىر.

تۇراپ ھەسەن

باھار ئىلھاملىرى

مەيسىن شامال، ياقۇت شەپەق،
قۇياش ئالتۇن ئوق ئۇزەر؛
ئۆستەكدە سۇ، تۇزلەكدىچۇ،
ناخشا، ئەمگەك، زوق ئۇزەر.

يەرلەر بوشاپ ئۆپكىدىگەن،
قۇرۇت ـ قوڭغۇز ئۆمىلەر؛
تال تېرەكلەر پوتلا تاشلاپ،
يوپۇرماقتا كۆمۈلەر.

*　　*　　*

دېخان ئاكام كېچە قوپۇپ،
قوشنى سالدى بوزغا خوش،
باغار تويماي ئۇرۇق چۈشكەن
كەڭرى دالا ـ تۇزگە خوش.

هەپتە ئۆتمەي بىخلىنىدۇ
تەرگەن كېۋەز، قونافلار.
تارىلىدۇ ئېكىنزاردىن
خۇش بۇي ئەتىر پۇراقلار.

دىخان ئاكام شۇنچە خوشال،
شۇنچە جەسۇر شۇ تاپتا.
بىلەكلىرى تاۋلىنىدۇ
مېھنەت بىلەن ئاپتاپتا.

شۇنچە غەيرەت نەدىن كەلدى،
نەدىن كەلدى، بىلەمسەن؟!
پارتىيەمىز تۇزگەن توغرا
سىياسەتتىن، دېمەمسەن...

شۇڭا ئازات بۇ ئېلىمگە
باھار يەنە خوش كەلدى.
مەنمۇ يازدىم ناخشا ـ قوشاق،
ئىلھام قۇشۇم قوش كەلدى.

1983 ـ يىل ماي.

ئابدۇللا ئەبەيدۇللىن

ئىككى شېئىر

تاڭ سەھەر

تارقىدى ئاسماندا يۇلتۇز، مۆكتى نەلەرگە تاراپ،
سەپكىلى ئوت نۇرىنى چىقتى قۇياشمۇ پارقىراپ.

كەڭ دالا ــ بوستان ـ چىمەنلەر تاقىتى مارجان ـ ئۇنچىلەر،
گۈل يېزامنىڭ ھۆسنىگە مەن زوقلىنىپ قالدىم قاراپ.

تاۋلىنار ھۆسنى يېزامنىڭ خۇددى خان ئەتلەس بولۇپ،
بۇ گۈزەللىكتىن دىلىم مەس بولدى ئىچكەندەك شاراپ.

ياڭرىدى شۇ ئاندا جۇشقۇنلۇق ھاياتنىڭ ناخشىسى،
چېكىلەردىن تەرلىرىم ئاقتى سەدەپتەك يالتىراپ.

ئايدىڭ كېچە

ئايدىڭ كېچە ــ ئاق كېچە،
بۇگۈن سۈرئەت باشقىچە.

ئىشلىدۇق جانان بىلەن،
سۈزۈلۈپ تاڭ ئاتقىچە.

ئوخشىغان بۇغداي، قوناق،
يەلپۈتەر مەيىن شامال.
مەن ئورۇمەن ئومىنى،
باغنى باغلار ئايجامال.

ناخشىمىزغا جۆر بولۇپ،
سايرار تورغاي توختىماي.
چىراق بولۇپ بىز ئۇچۇن،
كۆلەر كۆكتە تولۇن ئاي.

ئېلى زايىت

يۇرتۇم

توپ-توپ بولۇپ ئۆزەر كۆكتە رەڭدار بۇلۇت،
ئاستىدىكى مەنزىرىگە زوقمەن بولۇپ،
كۆكنى تىرەپ تۇرار تاغلار ھەيۋەت بىلەن،
جىلغىلىرى تۇر لۇك-تۇمەن گۈلگە تولۇپ.

شۇ تاغلارنىڭ باشلىرىدا ئاق سەللىسى،
ئېچىلىدۇ بىرىپ زىننەت قار لەيلىسى.
ئورمانلىرى خۇددى يېشىل سېپىل-قورغان،
كۆكتىن ئاڭا باقار تۇنده ئاي پەرىسى.

خۇددى ھۆرمەت قاراۋۇلى قارىغايلىرى،
كەڭ يايلاقتا ياڭرار چوپان ئاي-ھايلىرى.
تىنىق قىيادا تۇرسا پوستا قىران بۇركۇت،
كۆكتە پەرۋاز قىلىپ سايرار تورغايلىرى.

تاشتىن ـ تاشقا سەكرەپ ئويناپ تاغ سۇلىرى،
شلدىرلىشى ئەينى نازلىق مەشۇق سۆزى.
سۆزۈكلۈكتە يوق تەڭدىشى، خۇددى زۇمرەت،
ئىچىسەڭ گويا تېمىپ تۇرغان بالىنىڭ ئۆزى.

دەريا بولۇپ چايقىلىدۇ قوي، يىلقىلار،
بۇغا، ئارقار ماكانى بۇ ساي ـ جىلغىلار.
جىرا بويلاپ ماڭساڭ ئەگەر مىنىپ تۇلپار،
سىلاپ سېنى سالاملىشار تېۋىلغىلار.

ھەممە خەقنىڭ قىمىز، قېتىق، قايمىغى بار،
مولچىلىققا پاتقان ئاۋۇل ـ ئايمىغى بار.
كىمكى كەلسە غېرىپسىنماس، ئۆز ئۆيىدەك،
مېھمانلارغا كەڭ ئىچىقلىق داستىنى بار.

ئاشۇ تاغلار ئاستى تۇزلەڭ ئالتۇن دىيار،
ئۆتەر ئۇندا ھايات ھەر دەم شات ـ بەختيار.
"قۇمۇل" دىگەن قۇتلۇق نامى ئەلگە مەشھۇر،
خەلقى ئىشچان، قەلبى گۈزەل، پاك ـ بىغۇبار.

1983 ـ يىل ماي.

سيتتسا لوقمان

ئىككى مۇخەممەس

سەندىدۇر

ئەي ئەزىز خەلقىم مېنىڭ ئىقبالۇ-بەختىم سەندىدۇر،
ھۆرمىتىم، ئىشقىم-ئىقتىدارىم، تاجۇ-تەختىم سەندىدۇر،
سەن تېنىمدە جانۇ-قان، ھەر جايدا قەلبىم سەندىدۇر،
چىن ھەقىقەت ھەم پەزىلەت سۆيگۈ-پەخرىم سەندىدۇر،
كۆز نۇرۇم، دىل جەۋھىرىم، ئىدراك ۋە ئەقلىم سەندىدۇر.

تىنمايىن كۈيلەپ سېنى دىلدىن ناۋا ئەيلەي دىدىم،
تەرىتۆكۈپ بوز تۇپراقنىڭغا گۈل بىلەن پۈركەي دىدىم،
تاشلىرىنى سۈرمە ئەيلەپ كۆزىمە سۈرتەي دىدىم،
ساڭا قەست قىلغان رەقىبنىڭ بېشىنى چەيلەي دىدىم،
بىھىساپ مەرتلىككە تولغان زاتۇ-نەسلىم سەندىدۇر.

ئورنىغاچ قەلبىمگە مېھرىڭ، سەندىن ئۇمىت ئۈزمەس كۆڭۈل،
بىر سېنىڭ ئىشقىڭدا يانماي نەزىلەر تۈزمەس كۆڭۈل.

بىر سېنى سۆيدۈم دىگەن چىن ئەھدىنى بۇزماس كۆڭۈل،
بارلىغىم سەنچۈن تەسەددۇق، يولىدىن ئازماس كۆڭۈل،
باغلىدىم ئوتلۇق مۇھەببەت، چۈنكى مېھرىم سەندىدۇر.

سەن ئەقىلىنىڭ كۆكىدە بولغاچ قۇياش، چولپانۇ-ئاي،
چىقتى سەندىن قانچىلاپ ئالىم، ئەدىپ ھىكمەتكە باي،
غەيرىتىڭ، ئەجرىڭ بىلەن بولغاچقا بوستان دەشتۇ-سای،
پەھلىۋانلىق خىسلىتىڭ دىللاردا چوڭقۇر ئالدى جاي،
قەددى شەمشات جەڭگىۋار مەردانە ئەسلىم سەندىدۇر.

"جان دىلىدىن خەلقىچۈن غەم يىمىگەن ئادەم ئەمەس"،
دەپتىكەن ناۋايى ھەم "ئەل سۆيمىگەن ئادەم ئەمەس."
قەدىرى-قىممەتلىك ئېلىنى بىلمىگەن ئادەم ئەمەس،
ھەم ئۇنىڭ ئىقبالىچۈن نەپ بەرمىگەن ئادەم ئەمەس،
تەقدىرىم بىر سەن بىلەن، شۇڭلاشقا قەدرىم سەندىدۇر.

ئارزۇيۇم شۇدۇر مېنىڭ ئۆتسەم ساڭا سىرداش بولۇپ،
سەن چىراق، پەرۋانىمەن، ئۆتسەم يەنە دىلداش بولۇپ،
سەن بىلەن سوقسا يۈرەك دەيمەن ئەبەت قانداش بولۇپ
بولمىسام سەندىن جۇدا يۈرسەم ھامان يولداش بولۇپ،
گۈللىگەي ئۆمرۈم باھارى، مەڭگۈ پەخرىم سەندىدۇر.

ئىچ-ئىچىمدىن شاتلىنارمەن زوقلىنىپ خەلقىم دىسەم،
سەن ئۇچۇن بىر جان ئەمەس مىڭ جانىمنى تەقدىم دىسەم،
ساڭا چىن بولماق ۋاپادار شەرتىم، قەرزىم دىسەم،
سەن ئۇچۇن چەكسەم رىيازەت، بۇ مېنىڭ بەختىم دىسەم،
سەن ئانامدەك غەمگۇزار بولغاچقا ئىشقىم سەندىدۇر.

ئۇمىدىم: پەسلى باھارىڭ گۈللىنىپ تاپقاي كامال،
شۇ باھاردا نۇرلىنىپ ئاچقاي چىرايىڭ گۈل جامال،
گەر رەقىپ چىقسا يەنە قوزغاپ قۇيۇن-تەتۈر شامال،
بولغۇسى يەر بىرلا يەكسان، قان يۇتۇپ تاپقاي زاۋال،
گۈللىگەن مەڭگۈ ھامان، پارلاق ئۇمىدىم سەندىدۇر.

ئۆزەڭسەن

دىلىمدۇر گۈل خۇمارى، گۈلدىن نىشان ئۆزەڭسەن،
جېنىمنىڭ تىل تۇمارى، نۇرغا ماكان ئۆزەڭسەن،
يۇرىگىمنىڭ مادارى، تەڭگە دەرمان ئۆزەڭسەن،
ھاياتىمنىڭ باھارى، تومۇردا قان ئۆزەڭسەن،
شۇدۇر كۆڭۈل ئىزھارى، بىرلا جانان ئۆزەڭسەن.

باھار كۈلسە چىمەنده، لاله چېھرىن ئاچمامدۇ؟
بۇلبۇل كېلىپ گۈلشەنگە گۈلنى كۆيگە قاتمامدۇ؟

ۋاپا ئەھلى ھەر دەمدە شىرىن ۋىسال تاپمامدۇ؟
ئىشقىڭدا چىن كۆيگەنده دىل ئارزۇغا قانمامدۇ؟
سەن قەلبىمنىڭ يۇلتۇزى، ئەزىز غەمخان ئۆزەڭسەن.

تاپالماسمەن سەندەكنى، كەزسەمۇ گەر جاھاننى،
كۆلمەس كۆڭۈل كۆرسىمۇ ئۆزگە ماھى تابانىنى،
ئىزىڭ باردۇر گۈل چەككەن كۆرسەمسەمۇ گەر قايانىنى،
سەندىن ئېلىپ كۈچ پەۋەس، يۆتكەرمەن تاغ-داۋاننى،
ۋۇجۇدۇمنىڭ قارارى، بارچە ئىمكان ئۆزەڭسەن.

بېسىپ مېنى باغرىڭغا بەخش ئەتكەچ ھۆر ھايات،
ئۇچتۇم ئىقبال كۆكىده، بەرگەچ سۇنماس گاڭ قانات،
سۆيۈنگەچ مەن سەن بىلەن ئۆمۈر بويى كۆڭلۈم شات،
يەتتىم بۇگۈن مۇراتقا، قەلبىم ببغى بوپ ئاۋات،
بەختىمنىڭ ئىپتىخارى، چىن مېھرىۋان ئۆزەڭسەن.

ئاققاي كۆزۈم قارىسى، سەندىن ئۆزگە يار تۇتسام،
بولغۇم ئۆزەم خارۇ-زار، تاشلاپ سېنى ئۇنتۇسام،
ساڭا بولغان ساداقەت، سۆيگۈ ئەھدىمنى بۇزسام،
لەنەت ئۇقار ئەل ماڭا، شەنىڭگە داغ قوندۇرسام،
تۇرماسمەن ئەل قاتارى، مېھرى گۈلخان ئۆزەڭسەن.

بولغاچقا مەن مەھلىيا تولۇن ئايدەك يۇزۈڭگە،
جان تەسەددۇق ئەيلىدىم بالدەك شىرىن سۆزۈڭگە،
چىچەكلىدى مۇرادىم، باقسام ئوتلۇق كۆزۈڭگە،
شۇڭا سېنى شاھ قىلدىم، مەڭگۈ كۆڭۈل ئۆيۈمگە،
ئۆمرۈمنىڭ غەمگۈزارى ئارامجان ئۆزەڭسەن.

يادلاپ يارقىن نامىڭنى تىنماي شامۇ-شەھەردە،
ئۇيمىدىكنى ئاقلاشچۇن ئاتلاندىم مەن سەپەرگە،
راھەت ماڭا يولۇڭدا كەلسەممۇ دۇچ خەتەرگە،
تىلىگىمدۇر پۈركىسەم ھۆسنۈڭنى شان-زەپەرگە،
ۋەتىنىم ئەي گۈلىيارىم، چىن جانىجان ئۆزەڭسەن.

1984 - يىل ئاپرىل.

مۇھەممەت ئەيسا قۇربان

كېرىيە دەريـاسى

مۇھەببەت ئەلچىسى ئېپكەلدى مېنى،
يىراقتىن، ئەي دەريا، بويۇڭغا سېـنىڭ.
ئېپكەلدى چاڭىلداپ بۇلبۇل سايرىغان
باراقسان لالىزار قوينۇڭغا سېنىڭ.

كۆكسۈمنى ياقتىممەن دولقۇنلىرىڭغا
بىلىقتەك بەھوزۇر ئۈيناپ چۆمۈلۈپ.
تېنىمگە كۈچ-قۇۋۋەت ۋە ھوزۇر ئالدىم،
ساھىلىڭ سەيناسى قۇمغا كۆمۈلۈپ.

ھۆرمەتتە ئولتۇرۇپ سۇرتتۇم كۆزۈمگە
زەلىلى* دەسسىگەن تاشلىرىڭنى مەن.
ئايلاندىم مەرھۇمدەك غەزەللەر توقۇپ،
كۆپىدەك قومۇشلۇق قاشلىرىڭغا مەن.

---

* زەلىلى—ئۇيغۇر شائىرى مۇھەممەت سىدىق زەلىلى.

تەڭشىدىم شۇنىڭدىن
ئۇنىڭ غەم-قايغۇغا تولغان كۆيىنى.
ۋە كۆردۈم شائىرنى مەھلىيا قىلغان
قارلۇقلۇق قەلەمقاش جۇڭان بويىنى.

ئەي دەريا! ئىلھامىم تاشتى سۆيىگدەك،
ئەجدادىم بويۇڭدا باسقان قەدەمدىن.
زەللىلى ئىزىنى بېسىپ مەن بۈگۈن،
شېئىرىمنى دۇر قىلىپ تۆكەي قەلەمدىن.

*　　*　　*

ئۇركىشپ كەكلىكلەر ئۇچار چوققىغا،
قارلىق تاغ ئىچىدە كۆتەرسەڭ شاۋقۇن.
سۇپ-سۈزۈك سۇلىرىڭ يۈيار قاشتېشى،
قايىنىمىڭ غەلۋىرى تاسقايدۇ ئالتۇن.

ئاچىدۇ ھاڭلارنى تاغلار كۆكسىدىن
قاتمۇ-قات دولقۇنلاپ ئۆركىشىڭ سېنىڭ.
كۈلدۈرەر چاڭقىغان خادا تاشلارنى
بۇزغۇنلار چاچرىتىپ ئۆرلىشىڭ سېنىڭ.

كېلىسەن بەختىدىن ناخشىلار توۋلاپ،
يارىلار يولۇڭدا جىلغا، كېچىكلەر.

تەۋرەنمەس دامبدىن باغلايدۇ پەردە،
يۇرەكنىڭ تومۇرىدەك سانسىز ئېچىقلار.

ئېقمىنىڭ زىننىتى شارقىراتمىلار
تۇغدۇ ھەر كەچتە مىڭلىغان چولپان.
بويۇڭدا قاينايدۇ جەڭگىۋار ھايات،
نۇر بىلەن سۆيۈشەر زىمىن ۋە ئاسمان.

ئۇخلىماس گۈكرەپ سېخلار، زاۋۇتلار،
سۇۋارکا نۇرلىرى چاقنىتار كۆزنى.
تىراكتور، سىيالكا چىقار رېمونتتىن،
ئېتىزدا خۇش قىلار مەرت يىگىت-قىزنى.

* * *

بارسەن سوزۇلۇپ كۆمۈش لېنتىدەك،
چۆللەرنى ئېكىنزار كەنتىگە ئۇلاپ.
توقايلار ئەگىشىپ قىلدۇرار سەيلە،
كۆك سۆيگەن بۇكلۇكلەر قوينىغا سولاپ.

سۆيۈشەر كۆلۈشۈپ توغراق شاخلىرى،
گۈل ئاچار رەڭمۇ-رەڭ يۇلغۇن، يانتاقلار.
چىچەكلەر بەس-بەستە ياۋا جىگدىلەر،
زىمىنغا ئىپارەدەك چېچىپ پۇراقلار.

قاتمۇ ـ قات ياپراقلار يۆپ ـ يېشىل كۆنلۈك،
قوي ـ ئۆشكە سالقىنداپ ئالدۇ ھوزۇر.
سېمىزلىك ئېتىدىن تېشىپ قوشقارلار
جاڭگىلداپ سوقۇشۇپ كۆرسىتەر كوزۇر.

ئۇماچتەك پىلىقلاپ قاينايدۇ شورپا،
زاماننىڭ ئەزىزى قويچى ئۆيىدە.
ئاقىدۇ دەۋرگە ئوتلۇق مۇھەببەت،
ئاخشىمى قاينىغان مەشرەپ كۆيىدە.

*　　*　　*

ئېقىمىڭ ئۇزۇلمەي خۇددى تارىمدەك،
شوخلىنىپ ئاقسەن كېرىيە دەريا سى.
سېنىڭسىز ياشىرىپ ئاچالماس چېچەك،
يۇرتۇمنىڭ باغلىرى، ھەر تۈپ گىياسى.

سېنىڭسىز بولمايدۇ ھوسۇل تويلىرى،
سېنىڭسىز قوزغالماس دىللاردا ئىلھام.
سېنىڭسىز پىشمايدۇ قۇمباغ سەيۇسى،
ۋە يىغماس ئويتۇغراق شاپتۇلى قىيام.

بەختىيار زاماندىن چاڭجياڭغا ئوخشاش ــ
ئالدىڭسەن بويۇڭغا يېڭى تۈس بۇگۈن.

"تۆتلىشىش" يولىدا قوشتۇڭ زور تۆھپە،
قوزغاتتىڭ دىللاردا يېڭى ھىس بۇگۈن.

ئەقىدەم كەتمىنى بىلەن تەر تۆكەي،
ئەي دەريا، چىمەنلىك بويۇڭغا سېنىڭ.
شېئىرىمدىن گۈلدەستە سۇنايى ھۆرمەتتە،
كۈزدىكى ھوسۇللۇق تويۇڭغا سېنىڭ.

1983 ـ يىل ئۆكتەبىر.

مۇھەممەت نىيازى

ئىككى شېئىر

ئاتا ـ ئانىنىڭ مېھرى

چۆنەكلەر بويلاپ ئۆزۈم باركى
سوزۇلغان يېشىل كىمخاپتەك كۆركەم.
ئاقار تاشقىنلاپ ئۆزۈم شەرۇتتى،
كەتمەس يىل بويى تىلدىن شىرىن تەم.

تۇرپان ئۆزۈمى ــ تاتلىقلار شاھى،
ئالەمگە مەشھۇر ئۇنىڭ شۆھرىتى.
ئۆزۈمدىن شىرىن ھامان بىز ئۇچۇن،
ئاتا ـ ئانىنىڭ مېھرى ـ شەپقىتى.

ئارزۇ

كىيگەنده دالا چىمەندىن لىباس،
رەڭدار گۈل ـ چېچەك ئېچىلار چاقناپ.

هەسەل ئىشقىدا ئىشچان ھەرىلەر
قاقىدۇ قانات چىمەنگە قاراپ.

كەلدى باھارىم يايرىتىپ دىلنى،
مەنمۇ شۇ ھەسەل ھەرىسى بولاي.
پەندە ئېچىلغان چىچەكنى سۆيۈپ
خەلقىمگە ئەجرىم بالىنى تۇتاي.

1982 ـ يىل ئاپرىل.

زاهىر ئابدۇراخمان

مەشرەپ ھەققىدە مۇخەممەس

ئايا دوستلار، دىلىم يايراپ ئەجەپ كۆيگە خۇمار بولدۇم،
نە كۆي، سەنئەت بېغى ئىچرە ئىشقىتىن بىقارار بولدۇم،
بولۇپ شۇ باغدا بۇلبۇل، گۈل لېۋىگە لەۋ يېقار بولدۇم،
نە گۈلكى، بىر گۈزەل جانان ۋىسالىنى قۇچار بولدۇم،
ناۋا ئەيلەپ ئۇنىڭ شەنى ئۈچۈن كۆيلەر قاتار بولدۇم.

تۇغۇلغاندا پېقىر سەنئەت قىيامىدىن ئېغىزلانغان،
ئانام سۈتى بىلەن سىڭگەن تېنىمگە ھەم بولۇپ ئۇ قان،
بۇ ياشلىق پەسلىدە ئىشقى دىلىمدا ئوت بولۇپ يانغان.
شۇڭا دىل رىشتى مەشرەپتە راۋاپ، قالۇنغا باغلانغان،
بەجايىكى يۈرەك رىشتىم بىلەن قالۇنغا تار بولدۇم.

ئاشۇ مەشرەپنى ئۇيغۇرنىڭ بۈيۈك سەنئەت ئاناسى دەپ،
ئۇرۇق-ئەجدادىمىزنىڭ بىزگە قالدۇرغان مىراسى دەپ،
مىراسلار ئىچرە قىممەتلىك، كۆڭۈلنىڭ دىلرەباسى دەپ،

سەير ئەتتىم بۇيۇك سەنئەت بېغىنى، ئويسىدىم مەشرەپ،
نە مەشرەپ، بەلكى سەنئەتنىڭ كۆكىدە شوخ ئۇچار بولدۇم.

دولان قالۇنىغا تەڭكەش قىلىپ چالسام راۋاپنى گەر،
ساتارىم ئەۋجى دىللارغا تۆكەر گويا شىرىن كەۋسەر،
نە ھاجەت ئۆزگە مەشرەپ دەر ئۇنىڭ قەدرىگە يەتكەنلەر،
ھوزۇرىدىن بولۇپ خۇش كەيپ ئېسىدىن بەلكى كەتكەيلەر،
بۇ مەشرەپ زەۋقىدىن مەنمۇ ئاڭا دىلكەش-خۇمار بولدۇم.

كى چالسام "سىم باياۋان" ياكى "ئۇزھال"دىن مۇقام باشلاپ،
مۇڭىدىن ئەھلى مەشرەپنىڭ دىلى سۇ ئىچىدۇ ياشناپ.
مۇقام زەۋقى بىلەن خەلقىم مۇشەققەت تېغىنى ئاتلاپ،
كېلەر مەنزىل تامان ھارماي، دىسەم ھەرگىز ئەمەستۇر لاپ،
شۇ ۋەجىدىن مەن كى ھەم پەرھات كەبى تاغلار قازار بولدۇم.

ئەگەردە مەن چېكىپ داپنى قىلىپ بەزمە "جۇلا" بىرلە،
ئۇنى ۋايىغا يەتكۈزسەم "مۇشاۋىرەك"، "دۇگا" بىرلە،
ئۇسۇل جەۋلانىغا يەتكەي "سېرىلما" يا "ساما" بىرلە،
ۋە ھەتتا جۇر بولار تارىم ۋە باغراش شوخ ناۋا بىرلە،
شۇبۇ مەيدانغا زار ئېردىم، مۇراد ھاسىل قىلار بولدۇم.

كى مەشرەپ سازلىرىدىن ھەر زامان ياڭرايدۇ شوخ مەرغۇل،
بولۇپ مەپتۇن ئاڭا ھەتتا قونار ساز دەستىگە بۇلبۇل،
جاھان شۆھرەت بازاردا كۆرۈپ نامىنى ئەل مەقبۇل،
باقار بۇ يۇرتقا ھەيرەتتە، جەلپ ئەتكەچ تۈمەن خىل گۈل،
جاھان سەيناسدا داڭقىم، ساڭا چىن بەختيار بولدۇم.

نىزارى، لۇتفى، سەككاكى گويا بۇ يۇرتتا ياشنايدۇ،
ناۋايىمۇ چىلپ تەمبۇر گۈزەل كۈي-نەزمە باشلايدۇ،
كى مەشرەپ ئوتى خەلقىمنىڭ دىلىدىن مەڭگۈ ئۆچمەيدۇ،
خەلق ئوبدان-ئىسىل مەشرەپلىرىدىن زادى كەچمەيدۇ،
بۇنى تارىخ بېتىگە ئۆز پېتىچە ھەم يازار بولدۇم.
1982 - يىل فېۋرال.

زۇنۇن رەھىم

شېئىرلار

ۋىجدان

ساپ ۋىجدان ئۆمۈرگە ياراشقان بىر گۈل،
مىسالى تاغدىكى قار لەيلىسىدەك.
قىشمۇ-ياز كۆكۈرۈپ، ئاچار گۈل غۇنچە،
بەرگەندەك ئۆمۈرلۈك باھاردىن دېرەك.

كىشىدە بولمىسا ساپ ۋىجدان ئەگەر،
قالمامدۇ ئۇ بولۇپ مېغىزسىز شاكال.
قىممىتى بولمىغان ئۇنداق شاكالنى،
قەغەزدەك ئۆچۈرۈپ كەتمەمدۇ شامال؟!

سىنىلار ساپ ۋىجدان بوران-چاپقۇندا،
سىنىلار ھەق بىلەن ناھەق ئالدىدا.
ئادىللىق، ھەقىقەت ھەمرادۇر ئاڭا،
ۋە ياتتۇر شەخسىيەت، غەيرى مۇددىئا.

ۋىجدانىنىڭ ئېقىمى بىر ئەزىم دەريا،
ئۇ ئاقار ئۇلۇغۋار يۈكسەك نىشانغا.
مەنسۈپتۇر شەرەپ-شان ۋىجدان ئەھلىگە،
ئادەمنىڭ قىممىتى ۋىجداندا گويا.

ئۆتسمۇ مىڭ يىللار، پارقىرار ئالتۇن،
ئۆزىنىڭ جىڭلىغى، ساپلىغى بىلەن.
ۋىجدانمۇ ئالتۇندەك پارقىرار ئەبەت،
ئەڭ يۈكسەك قىممىتى، پاكلىغى بىلەن.

شۇڭلاشقا مەنمۇ بىر ۋىجدانلىق يىگىت،
بولۇشقا بېلىمنى باغلىدىم مەھكەم.
ۋۇجۇدۇم كۈچ-قۇۋۋىتە تاپار ئۇنىڭدىن،
ئىرادەم تاۋلىنىپ شۇنچە مۇستەھكەم.

ۋاقىت ۋە ئۆمۈر

ۋاقىتتۇر ئۆمۈرگە مىزان-تارازا،
ئالتۇندىن ئۈستۈنرەك ئۇنىڭ قىممىتى.
ھاياتلىق پاراۋۇزى ئىجات ۋە مېھنەت —
ئۆمۈرنىڭ ئەڭ ئىسىل كۆركەم زىننىتى.

سەن ئەگەر ۋاقىتىنىڭ قەدرىگە يەتمەي،
ئۇتكۈزسەڭ ئۆمرىڭنى بىكارغا بوشقا؛
ئالالماي ھاياتتىن نېسىۋە تولۇق،
سەن ئوخشاپ قالسەن قاناتسىز قۇشقا.

گۈل ـ گىيا ئەسلىدە زېمىنغا زىننەت،
ئۇ گويا زېمىننىڭ قاشلىق ئوسمىسى.
ۋاقىتتۇر ئۆمۈرنىڭ ئالتۇن ئاچقۇچى،
ئالتۇنغا باراۋەر ھەر دەقىقىسى.

كىم ئەگەر ۋاقىتنىڭ قەدرىگە يەتسە،
تولىدۇ ئۇتۇققا ئۆمۈر دەپتىرى.
قەدىرلە، ھەر مىنۇت ۋاقىتنى دوستۇم،
ۋاقىتتۇر ئۆمۈرنىڭ بىر ئەڭگۈشتىرى.

قارىغاينىڭ جاۋاۋى

نېمىشقا قىشمۇ ـ ياز تۇرسەن كۆكلەپ،
ياپ ـ يېشىل باراقسان بولۇپ چوققىدا؟
شاخلىرىڭ چىدامليق شامال ـ بورانغا،
بەرداشلىق بېرىسەن جۇدۇن ـ چاپقۇنغا؟

سوردسام قارىغايدىن، بەردى ئۇ جاۋاپ:
"يىلتىزىم تۇتاشتۇر ئانا تۇپراققا؛
بېرىدۇ شۇ تۇپراق ماڭا كۈچ ـ قۇۋۋەت
شۇڭلاشقا مەن زىننەت بېرىمەن تاققا."

ھەسەل ۋە ھەرە

بىر كۈنى ماختىنىپ ھەسەل ئۆزىچە،
كۆرەڭلەپ سۆزلەپتۇ تەمەننا قىلىپ.
توتىيا ھىساپلاپ ئۆزىنى گويا،
تەڭ قىلماي باشقىغا، ئەتىۋار بىلىپ:

ـــ تاتلىقلار ئىچىدە مەرتىۋەم مېنىڭ
ھەممىدىن ئۈستۈندۇر، باھايىم قىممەت.
كىشىلەر شۇنچىلىك قەدىرلەر مېنى،
ئۆتمەيدۇ مېنىڭسىز توي ۋە زىياپەت.

بۇ سۆزدىن كۈلۈپتۇ ھەسەل ھەرىسى
ۋە دەپتۇ: ـــ ماختانما، ئېيتىپ ياالغانىنى.
مەن بولغاچ، سەن بولدۇڭ ئاتالدىڭ ھەسەل،
سۇ ئىچسەڭ ئۇنتۇما قۇدۇق قازغانىنى.

يىغمىسام مەن ئەگەر گۈللەردىن شىرنە،
ئېيتىپ باق، سەن قانداق بولاتتىڭ ھاسىل؟!
بىلىپ قوي، سەن ئەسلى ئەجرى-مېھنەتنىڭ
مۇسسى بولغاچقا، سانالدىڭ ئىسسل.

زىننەت

زىننەتنىڭ جۈلالىق خىللىرى تولا،
ئۆزىگە ھەر كىمنى قىلىدۇ مەپتۇن.
ھەممىدىن ئەلادۇر قەلب زىننىتى،
ئۇ گويا نۇر چېچىپ تۇرغان زەر-ئالتۇن.

شۇڭلاشقا يۈزۈڭگە بەرگەن پەدازدىن،
قەلبىڭگە ھەل بەرگەن زىننەت ياخشىراق.
قەلبىڭدە ئېچىلسا خىسلەت گۈللىرى،
چاچىدۇ زىمىنغا مەڭگۈ خۇش پۇراق.

1984 - يىل ئاپرىل.

سدىق قاۋۇز

باغى ئېرەم

بوۋىلار دائىم چۆچەك توقۇيدىكەن،
ئالەمگە "باغى ئېرەم"نى ئۇلگە قىلىپ.
گۈزەللىك تەرىپىنى ئوقۇيدىكەن
ئىقلىمدا ئۇنى نادىر جەننەت بىلىپ.

كۆر، دوستلار، مانا ئۇندىن ھەسسىلەپ ئۈز
ھەقىقى "ئېرەم بېغى" بۇ يەردىدۇر.
بىلسەن، ھەر نەرسىنىڭ گۈزەللىگى
ماڭلايدىن تامچىپ ئاققان ساپ تەردىدۇر.

ئوت يۈرەك ئىشچانلارنىڭ ھىممىتىدىن
يارالدى بىزدە كۆرمىڭ "ئېرەم بېغى"؛
ئۇندىكى گۈزەللىككە ئەقىل ھەيران،
تۆت پەسىل كەتمەس خۇش ۋاق باھار چېغى.

شۇ قەدەر كۆپكى ئۇندا مۇھە خىلى،
ئېپىلار نىمە دىسەك شۇ "ئېرەم"دىن،
ئەقىلىنىڭ كۆزى ئەنە كۆرمەكتىكى،
قانچىسى بىنا بولدى "بەشكېرەم"دىن.

ياقۇت رەڭ ئالما، ئانار كۆزنى چاقسا،
كەمپىت تەم شاپتۇللىرى تىلنى يارار؛
تولدۇرۇپ خۇش پۇراقتا ھەممە ياقنى
ئەنجۇر ۋە بەھلەرنىڭ ھىدى تارار؛

ئەينۇلا ھەم جىنەستە زەپمۇ چۇچۇك،
سېرىق ياغ دەيسەن توغاچ، ئۇرۇگنى؛
مەن تېخى گەپ ئاچمىدىم ئۇزۇمىدىن،
ياشىنتار يىگەنلەرنىڭ يۇرىگنى.

باغ گۈزەل، بايا ۋاندا باغ ياراتقان
دېخانىنىڭ ئىشلىق قولى ئاندىن گۈزەل.
يالقۇنلۇق قوشىغمنى ئاتاپ ئاڭا،
ئېيتىمەن ئىشقىم بىلەن ياڭراق غەزەل.

1980 ـ يىلى ئۆكتەبىر.

نۇرمۇھەممەت جېلىل

ئىككى شېئىر

غول ۋە يىلتىز

غول ئۆزىچە قاراپ كۆركەم ھۆسنىگە،
تۇتتى راسا كۆرەڭلىگى، تارلىغى.
پەرۋايىدا يوقتۇر ئۇنىڭ شۇ تاپتا
يەر ئاستىدا يىلتىزىنىڭ بارلىغى.

نەدىن كېلەر غولغا قۇۋۋەت مەنبەئى،
كېرەك بولغان شۇ ئوزۇقنى ئالمىسا؟!
ياشنىمايدۇ گۈل ـ گىياھلار ھەچقاچان
يىلتىزى تۇپراق قوچاقلاپ تۇرمىسا.

ھەقىقەتنىڭ كۆزى بىلەن ئۆلچىنەر
ھەر نەرسىنىڭ ئۆز باھاسى ـ قىممىتى.
بولمىغاندا ئۇنىڭ چوڭقۇر يىلتىزى،
بولماس ئىدى غولنىڭ يېشىل زىننىتى.

خالۋاپ

بۇگۈن ئىززەت، غۇرۇر بىرلە قۇرۇپسەن دەستىگاھ، خالۋاپ،
بەرەر پەنجەڭمۇ شاتلىقتىن يېقىملىق بىر سادا، خالۋاپ.

دەۋر زوقى-ئادالەتتىن يېنىپ قەلبىڭدە بىر گۈلخان،
يېڭى ناخشاڭمۇ بەختىڭدىن توقۇلغان خۇش ناۋا، خالۋاپ.

كۆرۈپ يۈكسەك تالانتىڭنى، دىدىم دىلدىن خوشاللىقتا،
گىلەمدە يۈز ئېچىپ كۈلگەن باھارىڭمۇ گويا، خالۋاپ.

گىلەمگە مەن سېلىپ كۆزنى چىمەندە ئەيلىدىم سەيلە،
بۇ باغنىڭ ھەر گۈلى مىسلى ئىكەن بىر توتىيا، خالۋاپ.

قىزىلگۈل بەرگىگە بۈلبۈل ياراشمىتۇ قونۇپ تۇرغاچ،
زىلال سۇ، كۆك چىمەنلەرنى سۈيۈپتۇ نۇر-زىيا، خالۋاپ.

بۈلۈتسىز كۆك ئارا ئۇچسا باھارنىڭ ئەلچىسى تۇرنا،
سۈزۈك سۇ ئەكسىدە سۈمبۈل قىلارىكەن شوخ جۈلا، خالۋاپ.

يىراقتا مۇيسىپت تاغلار پەلەككە بوي سوزۇپ تۇرغان،
پايانسىز ياپ-يېشىل باغلار ئۇنىڭكى باغىدا، خالۋاپ.

ھۇنەرۋەنسەن قولۇڭ گۈلدەك، سۆيەر خەلقىم سېنى دىلدىن،
دىمەك ھۆرمەتكە لايىقسەن جاھائەت ئالدىدا، خالۇاپ.

ۋە لېكىن چىقمىغاي ئەستىن دىلىڭنى ئۆرتىگەن كۈلپەت،
يۈتۈلغان مېھنىتىڭ يالماپ قاباھەت قارىغا، خالۇاپ.

قىزىل تاڭ ئىلكىدە ياشناپ بەختىڭ قەنتىنى چاقتىڭ،
بۇگۈن نۇرانە چېھرىڭنى سۆيۈپ ئىللىق سابا، خالۇاپ.

ئۇرۇپ پەنجە راسا ئىشلە، بۇدۇر ئىشلەيدىغان پەيتىڭ،
بۇگۈن بەختىڭگە، ئەجرىڭگە ئۆزەڭ بولدۇڭ خوجا، خالۇاپ.
1984 - يىل فېۋرال.

ئىبراھىم قۇربان

ئۇچ غەزەل

خانتەڭرى ساداسى

مېنى تەڭرى تېغى دەرلەر، كى تەڭرىگە يېشىم تەڭدۇر،
پۇكۇلمەس قامىتىم ھەيۋەت، بۇلۇت بىرلە بېشىم تەڭدۇر.

قۇياش ھەر چاغ كۇلۇپ باقار بېشىم ئۆزرە چېچىپ زەر نۇر،
ئەجەپمۇ جۇپ ياشاپ كەلدۇق، نۇرانە سىردىشىم تەڭدۇر.

توپامدىن بوپ بىنا ئادەم ئاتاسى ھەم ئانا بىرلە،
لېۋىگە لەۋ تېگىشكەندە تەشەككۇر ئەيلىشىم تەڭدۇر.

ئەجەپمۇ بىباھا جىسمىم، "تىيانشان" دەپ يەنە ئىسمىم،
ئېگىلمىگەنگە ئېگىلمىگەيمەن، بويۇمغا ئەۋرىشىم نەڭدۇر.

تۆرەلگەندە كىچىك تاغلار بالاغەتلىك يېگىت ئەردىم،
ياراتتىم مۆجىزە سانسىز، جاپالىق قىلمىشىم تەڭدۇر.

مېنىڭ ئىنسانلىغا مېھرىم تۆمەنلەپ زەر ئېقىن بولدى،
كۆكەردى دەشت-سايا‌ۋانلار ئانادەك پەرۋىشىم تەگدۇر.

قۇچاغىمدا ياشاپ ئۆتتى ئوغۇزخان، تەڭرىقۇت خانلار،
جاھان رەنالىرى ئىچرە يارالمىش ھەر كىشىم تەگدۇر.

باھارىم كەلگەچ

ياشاردىم قايتىدىن كۆكلەپ زامانەم ھۆر يىلى كەلگەچ،
ئەجەپكىم خۇش ناۋا قىلدىم باھارىم سەرخىلى كەلگەچ.

تەپەككۇر ئىقتىدارىمدىن دىلىمغا زەر نەقىش سىزدىم،
يۈرەگىم بىر ئەزىم دەريا ئىجادىم مەزگىلى كەلگەچ.

ئۇزاقلاردىن نەزەر سالسام پۈتۈلگەن قان بىلەن تارىخ،
كۆلەركەن ئاي بىلەن ئاسمان سەپەرنىڭ زىلزىلى كەلگەچ.

ئىلىم-پەن تاغىدا كان بار، ئۇنىڭدا ئۇنچە-مارجان بار،
جاسارەت بازغىنى تۇتتۇم ۋاقتىنىڭ ئەۋزىلى كەلگەچ.

يولۇمغا جابدۇنۇپ چىقتىم، قەلەمدە ئاتلىنىپ چىقتىم،
ياشاشقا قەلبىدە ئەلنىڭ باھارىم مەۋسۇمى كەلگەچ.

مۆلجەر تېغى

بويۇڭدا مەن بولاي سەييار سۈيۈملۈك مۆتىۋەر مۆلجەر،
سۈيۈكىنىڭ تامچىسى زەم-زەم، تېشىدۇر ساپ گۆھەر مۆلجەر.

ياراشقان قامىتىڭ ھەيۋەت، تۇرارسەن تەلپۈنۈپ قۇشتەك،
قاراپ خۇش خۇي جاماللىڭغا يۇرەگىم زەپ تېپەر مۆلجەر.

بولۇپ پەرۋان قەلەمخانلار يېنىڭدىن ئايلىنىپ يۈرسە،
ھاياجاندىن كۆزۈڭ چاقناپ بېشىڭ كۆككە تېگەر مۆلجەر.

زامان ئەۋۋەل يولۇڭ بىرلە يېپەكچى كارۋىنى ئۆتكەن،
ئىجات قىلغان ئىدى سەندە تۈمەن ئالىم، ئەسەر مۆلجەر.

گۈزەل تۇققۇز بۇلاغىڭنى ئەگەر كۆرسە خىجىل جەننەت،
كېچىلەپ ئويىنسا چولپان شەپەقلەر زەپ سۆيەر مۆلجەر.

ئەزىم توشقان ئاقار سەكرەپ جاراڭلىق خۇش ناۋا بىرلە،
باراقسان باغ-باراڭلارنىڭ مىسالى بال-شېكەر مۆلجەر.

بۇ قۇربان ئون ئۆمۈر كۆرسە يانا ئارمان بىلەن ئۆتكەي،
شېھىتلار قەۋرىسى ئەلگە شەنىڭنى ئەسلىتەر مۆلجەر.

1983 - يىل مايى.

ھېزىم ناسىر

يۇرتۇم شەنىگە

(مۇسەددەس)

مۇقەددەس زەر توپاقى سۈرمە كۆزۈمگە ھەر زامان يۇرتۇم،
سېنىڭدە چوقى بولۇپ ئۆستۈم ئانامدەك مېھرىۋان يۇرتۇم،
يېتىلدۈردى مېنى مېھرىك ئەقىللىق، نەۋ قىران يۇرتۇم،
سېنىڭ مېھرىڭگە تەڭ كەلمەس پايانسىز كەڭ جاھان يۇرتۇم،
ئەزىزدۇر قىممىتىڭ جاندىن سۆيۈملۈك جانىجان يۇرتۇم،
ساڭا سادىق بولۇپ مەڭگۈ ئۆتۈرمەن ھەرقاچان يۇرتۇم.

ھاۋايىڭ ياشىنىتار جاننى، نەپەس ئالسام قېنىپ ھەر ۋاق،
تېنىم ئىشقىڭدا تىترەيدۇ ھاياجاندىن بولۇپ ياپراق،
چېتىلغاچقا ساڭا مېھرىم، ساڭا مەن شۇنچىلىك ئامراق،
ئېچىلغاچقا سېنىڭ بەختىڭ، مېنىڭ بەختىم ھامان پارلاق،
ئەزىزدۇر قىممىتىڭ جاندىن سۆيۈملۈك جانىجان يۇرتۇم،
ساڭا سادىق بولۇپ مەڭگۈ ئۆتۈرمەن ھەرقاچان، يۇرتۇم.

بىزەلگەن نەۋ باھار بىرلە قۇچاغلىق جەننەتۈل ئەدنان،
قونۇپ گۈل بەرگىگە بۈلبۈل ناۋا ئەيلەيدۇ بىئارمان،
بېغىڭغا گۈل تىكىپ قايتا سېنى ياشناتتى بۇ دەۋران،
پىدا قىلسام ساڭا جانىنى دىلىمدا قالمىغاي ئارمان،
ئەزىزدۇر قىممىتىڭ جانىدىن سۆيۈملۈك جانىجان يۇرتۇم.
ساڭا سادىق بولۇپ مەڭگۈ ئۆتۈرمەن ھەرقاچان يۇرتۇم.

پايانسىز چۆللىرىڭ ھەتتا بىلىنەر ماڭا جەننەتتەك،
سېنىڭ تۈزلۈق سۈيۈڭ گويا تېتىيدۇ ماڭا شەرۇەتتەك،
تېغىڭنىڭ تاشلىرى گۆھەر، جۇلالىق خۇددى ئەينەكتەك،
ئېتىز ۋە قىرلىرىڭ رەڭدار گويا كى شايى-ئەتلەستەك،
ئەزىزدۇر قىممىتىڭ جانىدىن سۆيۈملۈك جانىجان يۇرتۇم،
ساڭا سادىق بولۇپ مەڭگۈ ئۆتۈرمەن ھەرقاچان، يۇرتۇم.

ئاتالغان بارلىغىم ساڭا، ئۆمۈرلۈك غەمگۈزارىمسەن،
جاھانغا كۆز ئېچىش بىرلە كۆڭۈل بەرگەن نىگارىمسەن،
سائادەت باغىدا يايراپ خوشال كۈلگەن باھارىمسەن،
ھاياتىم ساڭا بەخشەندە، مېنىڭ جانانى يارىمسەن،
ئەزىزدۇر قىممىتىڭ جانىدىن سۆيۈملۈك جانىجان يۇرتۇم،
ساڭا سادىق بولۇپ مەڭگۈ ئۆتۈرمەن ھەرقاچان، يۇرتۇم.

لە ئارمان، ئەجرى-مېھنەتتىن سېنىڭ ھۆسنۈڭگە گۈل تاقسام،
سۆزۈم دۇردانىسى بىرلە جاھانغا خۇش پۇراق چاچسام،
قوشۇنغا ئەگىشىپ مەنمۇ سەپەردە تاغ-داۋان ئاشسام،
شجائەت كۆرسىتىپ ھەر دەم ئۇلۇغ مەنزىلگە يانداشسام،
ئەزىزدۇر قىممىتىڭ جاندىن سۆيۈملۈك جانىجان يۇرتۇم،
ساڭا سادىق بولۇپ مەڭگۈ ئۆتۈرمەن ھەرقاچان، يۇرتۇم.
1984 - يىل ئۆكتەبىر.

قۇندۇز مۇھەممەت

گۈزەل

هايات گۈزەل، دەۋرىم گۈزەل، بەختىم گۈزەل،
گۈزەللىككە ئۈل سالغۇچى ئەجرىم گۈزەل.

ئەزەلدىنلا ئەمگەكچى ئەل ئەۋلادىمەن،
قان-تەر بىلەن ئىگە بولغان پەخرىم گۈزەل.

گۈل پۇرايدۇ بۇگۈن زېمىن ھەتتاكى كۆك،
گۈل ئۆستۈرگەن شۇ مېھنەتكەش خەلقىم گۈزەل.

گۈل بەرگىدە يالتىرايدۇ مەرۋايىت تەر،
گۈل بېغىمغا ھۇسۇن قوشقان پەسلىم گۈزەل.

ۋەتىنىمنى گۈلگە پۈركەش ئارمىنىمدۇر،
چۈنكى مېنىڭ گۈلگە ئاشىق قەلبىم گۈزەل.

1983 - يىل سېنتەبىر.

ئەخمەتجان ئوسمان

ئورمانغا قاراپ

ئورمانلار هۆكىرەيدۇ، ئۇگدەيدۇ،
ئاي شولىسى
چۈشمەكتە شىلدىرلىغان ئېرىقلارغا.
مەن ئويغاق، ئېقىپ بارار خىياللىرىم
قوشۇلۇپ كۈمۈش سۇغا، يىراقلارغا.

يىراقتىن ئۇچۇپ كەلگەن ئەركە شامال
سۆيمەكتە بەخت سۆيگەن يۈزلىرىمگە.
مەن بۇرۇن ئويناپ يۈرگەن چەكسىز قۇملۇق
باشقىچە كۆرۈنىدۇ كۆزلىرىمگە.

بىز ئۇ چاغ بالا ئىدۇق، غەمسىز ئىدۇق.
بۇ يەرگە بىرنەچچىمىز كېلىشەتتۇق.

ئاخشىمى كۆرگەن شىردىن چۈشىمىزنى
قۇملۇقتا ئويناپ يۈرۈپ ئۆرۈشەتتۇق.

ھە. بۇگۈن بۇ جاي يېگى تۈس ئېلىپتۇ،
كۆرۈنمەس ئىلگىرىكى كەڭ چەكسىز قۇملۇق.
قېرىلىپ يېتىپ قېپتۇ قۇملۇقلارغا،
چاتقاللار بېسىۋاپتۇ ئۆسۈپ بولۇق.

قېرىپتۇ ئۇگدەك باسقان بىر تۈپ توغراق،
ئۇراپتۇ ئەتراپىنى يېگى ئورمان.
مەن كۆرگەن شۇ بالىلىق چاغلىرىمدا،
ئۇ تېخى ئەمەسمىدى ياش-نەۋ قىران؟!

قانچىلىك يۈرەكلەرنى ياشناتمىغان
ئۇ ئۆتكەن كارۋانلارغا سايە تاشلاپ.
ئەمدىچۇ، ئورۇن بېرىپ كۆچەتلەرگە
بىر ئۆلۈغ مويسىپىتتەك تۇرار قاراپ.

ئويلايمەن، خەت تارتىپتۇ بۇرۇتۇمۇ،
چوڭلارنى يىل قوغلىشىپ قېرىتىپتۇق.
ھە، ئەمدى دەۋرىمىزنىڭ يۈكلىرىنى
ئۈلاردىن يەلكىمىزگە بىز ئېلىپتۇق.

تىكىلدىم شۇ توغراقتا مەن قايتىدىن،
ئېھتىرام بىلەن ئاڭا بېشىم ئەگدىم.
ئورمانلار ئۇگىدەيدۇ، كۆكرىگىمگە
قولۇمنى ئېلىپ شۇ ئان سالام بەردىم.

قەدىردان ئانا ئورمان، قېرى قۇملۇق
شاتلىقتىن ماڭلىيىمغا سۆيدى گويا.
ئۇمتىلىك قارىشىدۇ مويسېپىتلار،
بولۇپمۇ دەۋر بىزنىڭ،
بىزنىڭ دۇنيا!

بىلىقمۇ سۇلايمان

ئىككى شېئىر

گۈلىمەرگە قاراپ

تارتىدۇ قەلبىمنى بۇ كەڭ چىمەنده
قىپ-قىزىل ئوتقاشتەك جۇلالىغان گۈل.
چاچىدۇ قېتىدىن ئىسسىل خۇش پۇراق،
مەن گويا پۇراقتىن مەستانە بۇلبۇل.

مەن ئامراق گۈللەرگە، گۈل سۆيۈپ ئۆستۈم،
گۈل بىلەن بىزەلگەچ مېنىڭ دىيارىم.
باللىق چاغدىلا قوزغالغان ئىدى
گۈلباغنى كېزىشكە دىلدا خۇمارىم.

تەنمايىتتىم ئۇ چاغلار كېپىنەك قوغلاپ
ۋە بەزى گۈللەرنى ئۈزۈپ پۇرايىتتىم.
"نە ئۈچۈن شۇنچىلىك ئۈز ۋە خۇش پۇراق؟"
دەپ شۇ چاغ ئاتامدىن سوئال سورايىتتىم.

"چوڭ بولساڭ بىلسەن بۇنىڭ سىرىنى،
چۈشىنىپ قالارسەن، بۇنى سەن كېيىن،
ماڭلايدىن ئۇنچە تەر ئاققۇزماي تۇرۇپ،
ھەر ئىشنىڭ تەكتىنى بىلىشىڭ قېيىن."

مەن ئۆسۈپ چوڭ بولدۇم، كۆرۈپ قىزىلگۈل،
ھىدلىدىم قانغىچە خۇش بۇيى پۇراقتىن.
مەرۋايىت تەر ئاڭا بەرسە ئۇزلۇقنى،
رەڭ ئالغان ئىكەن ئۇ ئانا تۇپراقتىن.

مەنمۇ ئۆز مېھنىتىم، ئىجادىم بىلەن
ۋەتىنىم باغرىدا گۈل بولۇپ ئۆسسەم.
بەختىمدىن سۆيۈنۈپ چېچەپ خۇش پۇراق،
باراقسان شاخلىسام، ۋايىغا يەتسەم.

باھار يامغۇرى

ياغماقتا زېمىنغا باھار يامغۇرى،
تۇنجى رەت يامغۇردىن سۇ ئىچتى زېمىن.
ئورمانلار ياپ-يېشىل ياسىنىپ ئالدى،
باھار ئاپتۇمدا يەڭگۈشلەپ ئېگىن.

باهاردا تۇنجى رەت تاەچىغان يامغۇر،
سالدىكسەن يۇرەككە ئوتلۇق ئىشتىياق.
ئېچىلىپ بەھرىگدىن رەڭمۇ-رەڭ گۈللەر،
ئەترە ھەم رەيھانغا پۈركەندى ھەر ياق.

ئارزۇيۇم: بولسام شۇ باهار يامغۇرى،
قىزىلگۈل بەرگىدە چاقنىغان قەترە.
بەھرىمدىن سۆيۈنۈپ لالە-رەيھانلار
چاچسىدى زىمىنغا خۇش پۇراق-ئەترە.
1984 - يىل مارت.

يالقۇن نۇر

ئانا مۇھەببىتى

تاڭ ئاقاردى، ئانا، سېنىڭ چېچىڭدىڭ،
سانسىز يۇلتۇز ئاڭا سىگىپ يوقالدى.
كۆرگەنسىرى قۇياش پاكى قەلبىڭنى،
قىزاردى زەپ يۇرىگىڭدەك رەڭ ئالدى.
سۇبھى ۋاقتى پۈتۈن جاھان ئويغاندى،
مېھرىڭ شۇ ئان ئىلھامىمنى قوزغاتتى.

ئۆتكەن ئىدى بالىلىغىم قوينۇڭدا،
تۇمار ئىدىم گويا سېنىڭ بوينۇڭدا.
ئەللەي ئېيتىپ كۆز يۇمماينىتىڭ كېچىسى،
گەرە سېلىپ بۆشۈگۈمگە ئۇيقۇڭدا.
سەن تۆكەتتىڭ مېھرىڭنى زەر قۇياشتەك،
مەن ياتاتتىم جىسىمىم ساڭا تۇتاشتەك.

مەن يىغلىسام يىغلار ئىدىڭ قوشۇلۇپ،
كۈلگىنىمدە تەڭ كۈلەتتىڭ سۆيۈنۈپ:

مەن ياناتتىم گويا شامدەك دىلىڭدا،
سەن ئۇچاتتىڭ پەرۋانسەڭ ئۆرتىنىپ.
ئانا جىسمىڭ پۈتكەنمۇ يا تۆمۈردىن،
بېغىشلىدى مېھرىڭ هايات ئۆمۈردىن.

ئۆتكەن ئىدى قانچە كېچە ئاشۇنداق،
تىنىقلىرىڭ تىنغىمغا قوشۇلۇپ.
ئۇلۇغ ئانا ئىدىڭ پۈتمەس بايلىغىم،
قانماس ئىدىم خۇش همدىگىنا تويۇنۇپ.
خىسلىتىڭنىڭ سىمۇولى تېيانشان،
تەرىپلەشكە تىلىم ئاجىز، ئانىجان!

بىراق ئۇ چاغ سەبى ئىدىم ئەقىلسىز،
چاپچپ يۈرەر ئىدىم توسۇن تاي كەبى.
ئويلىمايتتىم بەكۇاشلىغىم تۇپەيلى.
ئەگسە جاپا قامىتىڭنى ياي كەبى.
هايات يولى سېنى شۇنداق هېرىتتى،
ياشلىغىڭنى ئېلىپ كەتتى، قېرىتتى.

توۋا قىلدىم، بىراق ئەمدى كېچىكتىم،
بېرەلمەيمەن ياشلىغىڭنى قايتۇرۇپ.
بېغىشلىدىم بارلىغىمنى ۋەتەنگە،

سائا بولغان مۇھەببتىم جۇش ئۇرۇپ.
ئەھدىڭ ئاقلاش پۇتۇن ئارزۇ ـ تىلىگىم،
چىراق بولسۇن ساڭا ئوتلۇق يۈرىگىم.

ئادا بولماس قەرزىم يەنە شۇنداىمۇ،
چۈنكى سىڭگەن ئارمانلىرىڭ تېنىمگە.
كەمەر بولدى ئەجداتلارنىڭ نىيىتى،
سەن باغلىدىڭ ئۇنى مەھكەم بېلىمگە.
تاڭ شەپىگى بولدى يېڭىش بايرىغىم،
خاتىرجەم بول، جېنىم ئانا، ئامرىغىم!

بەرگىن ماڭا بوۋام تۇتقان قېلىچىنى،
كېسەي پەرھات كەسكەن ئاشۇ تاغلارنى.
پەخرىلەنسۇن خەلقىم گويا شائىرىنىڭ،
ئەھيا قىلسام چۆلدە گۈزەل باغلارنى.
بىزنى كۈتەر گۈزەل ئىقبال ـ كېلىچەك،
ئاچار، ئانا، ئارزۇلىرىڭ گۈل ـ چىچەك.

1984 ـ يىل مارت.

ئەخمەت ۋاھىدى

ئىلىم - پەن باھاردا

(مۇخەممەس)

يېڭى دەۋران، يېڭى ئۆرلەش كۆڭۈلنى قىلىدى شات ئەمدى
تۇمەن مىڭ ئەندىشە - غەملەر بىلىم ئەھلىگە يات ئەمدى،
تاپار تاغدىنمۇ چوڭ قىممەت ھالال ئەمگەك - ئىجات ئەمدى،
ئىجاتچان، ئوت يۈرەك خەلقىم كىشەنلەردىن ئازات ئەمدى،
ئېچىلدى پەندە داغدام يول سىلىشقا جەڭگە ئات ئەمدى.

ۋەتەندە تەلۈە - شەيتانلار قۇرۇق گەپتىن بازار قىلغان،
ئىلىم - پەن باغىنى چەيلەپ گىياسىز چۆل، مازار قىلغان،
بىلىم سۆيگەن ئىجاتكارنىڭ دىلىغا كۆپ ئازار قىلغان،
توقۇپ تۆھمەت، بېرىپ زەربە، ئىلىم ئەھلىنى خار قىلغان،
ئۆتۈپ كەتتى ئاشۇ كۈنلەر دېمەيمىز پەندىيات ئەمدى.

بۈگۈن كۈلمەكتىمىز مەغرۇر، نىشانغا يول ئېچىلدى دەپ،
قىلىشتۇق تەتەنە، پەنگە قۇياش نۇرى چېچىلدى دەپ،

هوزۇرلاندۇق پىداكارلار ئۆسۈپ ساغلام يېتىلدى دەپ،
غەزەلخان باشلىدى نەغمە، ئۇنۇمگە ئۇن قېتىلدى دەپ،
يارالدى بەختيار ئەلدە يېڭىچە كەيپىيات ئەمدى.

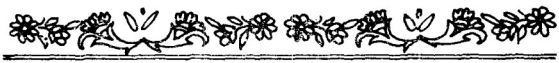
ئىجات ئەھلىگە جان بەردى ئۇلۇغ پارتىيە پەرمانى،
قاناتلاندۇردى سۈمرۈغنى يارانقان يېڭى دەۋرانى،
جاھانىنى لەرزىگە سالدى زەپەرنىڭ كۈلكە-خەندانى،
چۈشۈشتى بەيگىگە تۈلپار كۆلۈپ ئارزۇ ۋە ئارمانى،
يۈرەكتىن ئۇرغىدى جۇشقۇن غەيرەت-ئىجتىهات ئەمدى.

شەرەپلىك پارتىيە بىزگە ماڭار جەڭلەردە يول باشلاپ،
ئۇزۇن سەپەرگە ئاتلاندۇق كاشالنى ئىرغىتىپ تاشلاپ.
ئېچىلدى رەڭمۇ-رەڭ گۈللەر ئىلىم-پەن باغىدا ياشناپ،
يارالماس مۆجىزە ئەسلا بىكار ياتقانغا يانپاشلاپ،
مۇقەددەس بۇرچىمىز پەندە يارانماق كەشپىيات ئەمدى.

ئازات، ھۆر دەۋرىمىز، ھەيھات! مائارىپنى باھار ئەتتى،
قاراڭ، كومپارتىيە نۇرى باھار ئۈستىگە نۇر سەپتى،
قەپەزدىن قۇتۇلۇپ بۇلبۇل قىلىپ خەندە كۈلۈپ كەتتى،
يۈرەكلەر زوق ھاياجاندا يېنىپ ئۆتتەك خوشال تەپتى،
قۇرۇق گەپ سانقۇچى رەڭۋاز بازار يوق، بولدى مات ئەمدى.

يۈرەكتىن چىن قەدىرلەيمىز بۇگۈنكى بۇ باھار-يازنى،
ئۇنىڭ شەنىگە كۈيلەيمىز چېلىپ ياڭراق دۇتار-سازنى،
ئىلىم گۈلشەنىدىن قوغلاپ قۇرۇق سۆزلەت شەكىلۋازنى،
يازايلى بۇ كۈرەشلەردە ئۆزۈپ چىققان چەۋاندازنى،
چىنىققان گالىڭ قەلەملەرنى باسالماس قىلچە دات ئەمدى.

سەييارە سەلەي

باهار ناخشىسى

ئايلىنىپ ئاي-كۈنلەر كېلىپسەن باهار،
قاپلاپتۇ ئەتراپنى چەكسىز يېشىللىق.
ئوغۇللار چۈمۈقنى مىنسە ئات قىلىپ،
تاقاپتۇ شوخ قىزلار جالا يېقىملىق.

تولغانسا گۈل چېچەك مەيمن شامالدا،
ئىپار همد تارقىلىپ زىمىننى كېزەر،
دالىلار ئويغانسا چوپان نەيىدىن،
پادىلار بۈلۈتتەك تەۋرىنەر-ئۆزەر.

جان بەرسە ئېتىزلار قوينىغا موتۇر،
تەر بىلەن مۇشكۈللەر سىرى يېشىلەر.
ئەي باهار، همدىگدىن نەپەسلەر ئېلىپ،
هۆسنۈڭگە قوشۇپتۇ هۆسۈن كىشىلەر.

بىر چاغ سوغ تەلەتتە كەلگەنتى باھار،
جۇدۇنلار قەھرىدىن توزۇغان چېچەك.
نە چېچەك، توزۇغان ھايات باغلىرى،
ئەسلىسەك، ھىلىمۇ تىترەيدۇ يۈرەك...

بۇگۈن سەن كېلىپسەن مىسلىسىز گۈزەل،
ھەر گۈلۈڭ، ھەر جىلۋەڭ گويا بىر غەزەل.
بايرامنىڭ پەيزىنى سۈرمەكتە بۇندا
شەھەرلەر، يېزىلار، ئىشچان ئانا ئەل.

بۇگۈن سەن كېلىپسەن ھەمرايىڭ سەھەر،
چاقناپتۇ ئۇپۇقتا، يەر-كۆكنە گۆھەر.
كېلىپسەن يول ئېچىپ ياز ۋە كۈز ئۇچۇن،
ئايلىنار زىلچىغا پۈتۈڭ تەككەن يەر.

گۈلباھار، كېلىسەن ئالتۇن ساز چېلىپ،
كەلگۈسى ئىقبالدىن ۋەدىلەر ئېلىپ.
سەن قىزلار ئامرىغى، سەن ئەل ئامرىغى،
گۈللىگەن دىللاردا ئەبىدى قېلىپ.

1982 - يىل مارت.

ئاۋۇت مۇھەممەت

سىزايلى خەرىتىنىڭ يېڭىسىنى...

ئوقۇغان كىچىگمىدە سېنى يادلاپ،
ئويمانلىق ئىچىدە سەن داڭدار تۇرپان.
تۇراتتىڭ پەرقلىنىپ شۇنچە روشەن،
خەرىتە بېتىدىمۇ رەڭدار تۇرپان.

قارىسام بۇگۈن ھۆسنى - جامالىڭغا،
ھە، ئاشۇ خەرىتىلەر چېنىپ قاپتۇ.
كۆرەشچان يىللار ئالتۇن تۇپرىغىڭغا
ئەڭ گۈزەل يېڭى - يېڭى كەشتە ساپتۇ.

بۇگۈنكى خىسلىتىڭنى بىلدۈرگۈدەك
سىزايلى خەرىتىنىڭ يېڭىسىنى.
ئاپىرىن دىسۇن ساڭا جاھان ئەھلى،
كۆيلەيلى ئازات ئەمگەك مۇبىسىنى.

1979 - يىل ئۆكتەبىر.

شەۋكەت مۇھەممەدى

ئىجات يولى

دىلدا بىر شىرىن ئۈمىت، شۇ يولدا چاپتىم ئالدىراپ،
شۇ ئۈمىت ئارزۇ بىلەن دەريادا ئاقتىم ئالدىراپ.

نە ئىمىش بىر كۆي مېنى قىلغاچ ئەسىرۇ ـ مۇپتىلا،
شېئىرىيەت گۈلزارىغا باغرىمنى ياقتىم. ئالدىراپ.

بۇ گۈزەل گۈلشەندە سەزدىم خۇش پۇراقلىق گۈلنى مەن،
بىر ھەۋەسكار سۈپىتى گۈللەرگە باقتىم، ئالدىراپ.

بۇ ئىسىل گۈللەر مېنىڭ قەلبىمدە قوزغاپ ئىشتىياق،
جۇش ئۇرۇپ ئىلھاملىرىم قوشاقتا قاتتىم ئالدىراپ.

ئەمما يولدا پۈتلىشىپ مىسرالىرىمدىن چىقتى قاس،
قوغلىدىم ئاسانىنى مەن، مۇشكۈلدىن قاچتىم، ئالدىراپ.

دىسە دوست ـ يارەنلىرىم "شېئىرىڭدە نۇقسان خېلى كۆپ."
شۇ سەۋەپ رايىم يېنىپ، بىردىن سولاشتىم، ئالدىراپ.

چۆكمىدىم تۇرمۇشقا چوڭقۇر، تۇرسىمۇ قاياق ھايات،
سۆز تاپالماي بەزىدە، لۇغەتنى ئاچتىم، ئالدىراپ.

ئۇيقۇدىن كەچتىم ئىشىق سەۋداسىدا چۆللەر كېزىپ،
كەچتە ئولتۇرسام سۇبھى تاڭغا ئۇلاشتىم، ئالدىراپ.

توختىماي مەشق جېڭى، مىسرالىرىمنى تاۋلىدى،
گەرچە زەررە بولسىمۇ ئەقلىمنى تاپتىم، ئالدىراپ.

ئاخىرى تارتتى مېنى تۇرمۇش يولى ئۆز قوينىغا،
ئەلگە نەپ بەرمەك ئۈچۈن ئۆتمەكتە ۋاقتىم ئالدىراپ.

ئارزۇيۇم، مىسرالىرىم ئەل قەلبىگە ياقسا قاچان،
مەن شۇ چاغ غەلبە شارابىنى يۇتاتتىم ئالدىراپ.
1984 ـ يىل ئىيۇن.

تۇرغۇن ئوبۇلقاسىم

ئىككى شېئىر

دەريا، دەريا سېنىڭ باغرىڭ قاتتىق تاش،
لېكىن مېھرىڭ ماڭا يۇمشاق تۇيۇلار.
يېتىۋالسام قىرغىغىڭغا قويۇپ باش،
كۆزلىرىمدىن شاتلىق يېشى قۇيۇلار،
چۈنكى ئۆزەڭ ھەر چاغ ماڭا چىن سىرداش.

سۈيۈڭ سېنىڭ قاش تېشىدىن رەڭ ئالغان،
قىرغاقلارغا قاشتاش تاشلاپ ئاقسەن.
قىرغاقلىرىڭ يېشىل بوستان، باراقسان،
شۇڭا مېنىڭ كۆڭلۈمگە بەك ياقسەن.
مېھرىم ساڭا تائەبەتكە باغلانغان!

دەريا، دەريا، سۈيۈڭ قىش-ياز بەك سوغۇق،
لېكىن مېھرىڭ مېنىڭ ئۈچۈن نۇر-ئاپتاپ.
مېھرىڭگە بىر قانالمىغاچ مەن تولۇق،

كەلدىم سېنى قۇچاغلاشقا باغاشلاپ،
سەنمۇ ماڭا قۇچاق ئاچتىڭ بەك نۇرلۇق.

يۇز ـ كۆزۈمگە ياقۇت ئۇنچە چاچسەن،
قىرغاقلارغا ئۇرۇلغاندا ئۆركەشلەپ.
يېغىن كەلسەم توسۇن ئاتتەك قاچسەن،
ئوق يىلاندەك تولغۇنسەن ناز ئەيلەپ،
ئەركىلەيسەن، سەن كۆڭلۈمنى ئاچسەن.

گەر كۆزۈمدىن ياش تۆكۈلسە ئاخشامدا،
سەن قايغۇغا چۆكسەن تەڭ مەن بىلەن.
ناخشا ئېيتسام گاھى سەھەر، گاھ شامدا،
سەنمۇ ناخشا ئوقۇپ يارەڭ زەپ بەلەن،
جۆر بولسەن گۈزەل، ياڭراق ناخشامغا.

سەن شۇنچىلىك باي ئۇلۇغۋار خىسلەتكە،
ياشارتسەن ئادەم، مايسا جېنىنى.
ئايلاندۇرۇپ چۆلنى بوستان خىلۋەتكە،
يارىتسەن ئىنسانىڭ ئاش ـ نېنىنى،
دەريا، دەريا، ئاق ئۇلغىيىپ ئەبەتكە!

1984 ـ يىل ئۆكتەبىر.

يەكشەنبدە

(غەزەل)

شات كېلۇر ھەركىم بازارغا سۈبھىدەم يەكشەنبدە،
ياڭرىغاي ھەر ياندا خۇش تاشۇاي، ئەجەم...يەكشەنبدە.

سودا، سەيلە. بەزمە-مەشرەپ كېتىدۇ ھەر يان قىزىپ،
مۇڭدىشار دوستلار بولۇپ گۈلباغدا جەم يەكشەنبدە.

قولى گۈل، ئۈستا ھۈنەرۋەنلەر خېرىدار چاقىرار،
دىلنى تارتار شايى-ئەتلەس ھەم گىلەم يەكشەنبدە.

ئاش-ئوزۇق، پىششىق تائام، گۈش...ئىزدىسەڭ بار ھەممىسى،
بۇ بازاردا بولمىغاي ھېچ نەرسە كەم يەكشەنبدە.

رەستىنىڭ ئىككى چېتى تولغان سۈەتكە-مۈنگە،
لاپ ئەمەس، بازارنى مەن جەننەت دىسەم يەكشەنبدە.

توقچىلىق-ئاۋاتچىلىققا ئىنتىزار قەلبىم ئەبەت،
يايرىماس كۆڭلۈم بازارغا كەلمىسەم يەكشەنبدە.

1984 - يىل. ئۆكتەبىر.

ئوبۇلهاشىم قاسىم

ئەنجۇر ۋە ئۈزۈم

ئەنجۇر

سېزەرمەن دىلدا مىڭ جەننەت هوزۇرى سېنى يەپ، ئەنجۇر،
قەدىرلەيمەن سېنى بارلىق يېمىش سۈلتانى دەپ، ئەنجۇر.

تۈۋىڭگە كىم ئەگەر تۆكسە پىشانە تەرىنى تىنماي،
شېخىڭدا زەر بولۇپ چاقناپ بېرەرسەن شۇنچە نەپ، ئەنجۇر.

سېرىقياغدەك بولۇپ پىشساڭ "بەهىشىڭ نېمىتى" دەر ئەل،
شۇڭا بۇ بەشكېرەم، ئاتۇش ئۈچۈن تاپتىڭ شەرەپ، ئەنجۇر.

كېسەللەرگە شىپالىق سەن، قۇۋۋەت هەم پەيزى تۈرمۇشىڭ،
يىسە كىم، هۆددە ئەيلەيمەن، دىلى بولماس بىشەپ* ئەنجۇر.

* شەپسىزلىك، قارا ئىغۋا.

باھاسی ھەر بىر دانەڭنىڭ گويا تىللاغا ئەرزاندۇر،
يىگىت ـ قىز، چوڭ ـ كىچىك ھەممە ساڭا ئامراق ئەجەپ، ئەنجۇر.

سېنى شۇنداق ئەزىز قىلغان قولى گۈل ئاشۇ باغۋەنىڭ
ئىشىنى كۆيلىسەم رازى پۈتۈن ئۆمرۈم تۆلەپ، ئەنجۇر.

ئۇزۇم

سېخى كۆز داستىخانىنىڭ ئىسىل دۇردانىسى ئۇزۇم،
تومۇرغا قان، قۇۋۋەت بولغاي، يىسەڭ ھەر دانىسى ئۇزۇم.

تومۇزدا جانغا راھەت سېنىڭ سايالىدا ئولتۇرسا،
ئۆزەڭمۇ ھەم كېسەللەرنىڭ شىپالىق دورىسى، ئۇزۇم.

بىدىشقا تەر تۆكۈپ ئالغان ئۇمتىلىك ئاشۇ باغۋەنىنىڭ
سېنىڭ بىرلە تولۇر كۆزدە قۇرۇق ھەمياننسى، ئۇزۇم.

ئاجايىپ ياخشى زىننەتسەن، قورا ـ جاي ھەمدە باغلارغا،
كىشىنىڭ قەلبىدىن سۆيگەن گويا جانانىسى، ئۇزۇم.

ئېچىلغاي كۆڭلى ئىنسانىنىڭ پۈرەكلەپ گۈل كەبى گويا،
ياساپ ئىچسە مۇسەللەسنى، بۇ جاننىڭ لالىسى، ئۇزۇم.

شۇ خىسلەت بىرلە نېمەتلەر ئارا سەن مۆتىۋەر شۇنچە،
ساڭا بار قانچە شائىرنىڭ گۈزەل ئەشئارىسى، ئۇزۇم.
1983 - يىل دېكابىر.

زۇلپىقار

ۋەتەن

(مۇسەللەس)

مېھرى ئىللىق ئانىدەكتۇر بۇ ئەزىم تۇپراق ماڭا،
قىممىتى مېھرىگىيادەك ھەر گىياـ ياپراق ماڭا،
بىر ئۆمۈر پەرزەم: ۋەتەن دەپ نەزمىلەر يازماق ماڭا.

سەندە كۆز ئاچتىم شۇڭا خاس ساڭلا قىممەت ھايات،
رازىمەن مىڭ رەت تۇغۇلسام، سەن ئۈچۈن بولسام مامات،
دىلدىكى ئارمان: سېنىڭ شەنىگە شان قۇچماق ماڭا.

"ئانا يۇرت بولسا ئامان، بولماس چىرايىڭمۇ سامان"
جان تەسەددۇق ئەيلىگەيمەن تېچلىغىڭغا مەن ھامان،
دىلدا سەن بولغاچ، ئاسان تىرناقتا تاغ قازماق ماڭا.

سەن ئۈچۈن ئاينى ئۇزەي، گۈھەرنى ئوكياندىن سۈزەي،
زەررە مەنپەتىڭ ئۈچۈن مەيلى كائىناتنى كېزەي،
ئىپتىخارىم ئەل ئۈچۈن ئوتقا ئۆزۈم ئاتماق ماڭا.

قەرزدۇر ئىنسان ئۇچۇن ھەر دەم ۋەتەن دەپ ياشىماق،
نى نومۇس، ياۋ ئالدىدا قۇل بوپ كۆزىنى ياشلىماق!
سېنى دەپ قان كەچمىسەم لايىق شۇ چاغ دوزاق ماڭا.

مەن ئەگەر ئۆلسەم ۋەتەن، چىمدىم توپاڭغا ئايلىنىپ —
كۆچ بېرۈرمەن، مايسىلار چىققۇسى جىسمىمدىن ئۇنۇپ،
چوڭ بەخت: ئۆلگەندىمۇ باغرىڭ قۇچۇپ ياتماق ماڭا.

زۇلپىقار بەردى ساڭا ئانا ۋەتەن، شۇنداق قەسەم:
تاشلىغاي ئەجداتلىرىنىڭ ئىزىدىن دادىل قەدەم،
ئەلنى سۆيمەي ياشىغاندىن ئۆلگىنىم خوپراق ماڭا.
1982 - يىل فېۋرال.

ئېزىز ئېلى

تاڭ ئوغلىمەن

چولپان يانار، چەكسىز سامادا،
چىراق كەبى يورۇتۇپ تۇنىنى.
چىللىشدۇ خورازلار تىنماي،
بەس-بەس بىلەن ئويغىتىپ كۇنىنى.

سۇبھى چېغى ئاقاردى ئۇپۇق،
تۇن پەردىسى يىرتىلدى ئەنە.
چوغ مىسالى شەرقتىن يەرگە
تال-تال نۇرلار چېچىلدى يەنە.

تاڭ قىزاردى، ئالەم لالىرەڭ،
نۇر ۋەسلىگە چۆمدى كائىنات.
باغدا بۇلبۇل ياڭراتتى ناخشا،
كۇلدى قايتا جەڭگىۋار ھايات.

تاڭ نۇرىدىن زەرياپ تون كىيدى،
يېشىل يايلاق، ئاق تاجلىق تاغلار.
چىچەك ئىچىپ رەڭدار غۇنچىلار،
ئەجەپ كۆركەم ياساندى باغلار.

مېنىڭمۇ شۇ يېڭى تاڭ بىلەن،
گويا قايتا ئېچىلدى كۆزۈم.
تاڭ ئوغلىمەن ــ تاڭدا تۇغۇلغان،
تاڭ ئەكسىنى چاقنىتار يۈزۈم.

خۇددى تاڭدەك غۇبارسىز قەلبىم،
تاڭدەك يورۇق گۈزەلدۇر بەختىم.
ھايات ئۆزرە گويا سۈلتانىمەن،
ساپ ھاۋالىق ۋەتىنىم ــ تەختىم.

خالاسىمەنكى، ئەمدى مەڭگۈگە
بەڭگۈش كۆڭۈل، بەڭگۈش سۆيگۈدىن.
تەنتەكلىگىم كەتتى تۇن بىلەن،
مەن تۇغۇلدۇم بۇگۈن ئۆزگىدىن.

نادان قىزلار بولماڭ ئاۋارە،
ئاخشاملىرى دەرىزە چېكىپ.

تۇنۇگۈنكى بەڭۈاش يەگىتنى
تاپالمايسز، هە بۇگۈن كېلىپ.

دىلدا پەقەت بىر بۇيۇك ئارزۇ:
پەن قىزىنىڭ ۋەسلىنى قۇچۇش.
ئەل-ۋەتەنگە شەرەپ كەلتۈرۈپ،
يۇلتۇرلارىدىن-يۇلتۇزغا ئۇچۇش.

1983 - يىل ئاپرىل.

ۋاھىتجان ئوسمان

بۇلاق

ئاق ئايدىك كېچىدە بۇلاق بويىدا
تۇرىمەن يىگانە بۇلاققا قاراپ.
ئىلھامىم تارىنى تىترىتەر تىنماي،
يالقۇنلۇق خىياللار قەلبىمنى ئۇراپ.

زۇمرەت رەڭ مارجاندەك چاچقۇلار چېچىپ،
كۆۋجەپ سۇ ئوخچار بۇلاق كۆزىدىن.
تۇن قىزى تولۇن ئاي نۇر جامى تۇتۇپ،
بىر ئوماق كۆرۈنەر سۇنىڭ يۈزىدىن.

"ئاھۇ كۆز، كۆمۈش يۈز، ئەي كەۋسەر بۇلاق،
سەن زىمىن مەڭزىدە بالقىغان زىناق" —
دىدىم مەن باسالماي ھاياجانىمنى،
شۇ بۇلاق سۆيىدەك ھىسلىرىم قاينىاق.

نەچچە گەز تۇپراقنىڭ ئاغرىنى يېرىپ
چىقىدۇ، ھونتانلار ياسايدۇ سۈيۈڭ.
تۈمەن مىڭ دىللارنىڭ مەيلىنى تارتار
شىرىلداپ ئېقىشىڭ، شاۋقۇنلۇق كۈيۈڭ.

تۆھپىكار بابىدا ئۆزەڭسەن سۆلتان،
جان تاپار سۈيۈڭدىن گۈل-گىيا، ئىنسان.
سېخىلىق بابىدا ھاتەمسەن گويا،
ياشنايدۇ سۈيۈڭدە چىمەنگاھ، بوستان.

بويۇڭدا ئېچىلار كۆكلەم-باھاردا
شەپەق رەڭ گۈللىرىڭ چېچەپ ئەترىلەر.
گۈللەرنىڭ مەڭزىگە قونغان توزاڭنى
يۇيىدۇ سەن چاچقان ياقۇت قەترىلەر.

تېپىشار بويۇڭدا مۇرات ۋە ۋىسال
مۇھەببەت ئىشقىدا كۆيگەن يۈرەكلەر.
ئەڭ لەزىز سۆھبەتلەر بەزمىسى قۇرۇپ،
سۆزلىشەر، بىلدۈرۈپ ئوتلۇق تىلەكلەر.

شەربەتنى سېنىڭدىن ئۇسۇپ چىلەككە
كېتىشەر قالدۇرۇپ يېپ-يېڭى ئىزلار،

كېتىشەر چاچلىرى بىر دەستە سۈمبۈل،
ئاغزى گۈل، مەڭزى گۈل، قەلبى گۈل قىزلار.

سەن رەسسام ۋە ياكى ئۈستا كەشتىچى،
ياپسەن زىمنغا لىباس-تون زەر باپ.
سەن لوقمان، چۆللەرگە مەلھەم بولغۇچى،
شۇڭلاشقا جەننەتنى ئەسلىتەر ئەتراپ.

ئۇرسمۇ بورانلار كۆزۈڭگە قۇمنى،
قىش ئېلىپ كەلسمۇ شۇرغان-سوغاق؛
تۇرسەن گۈھەردەك پارقىراپ يەنە،
قۇم، مۇزلار پاپالماس يۈزۈڭگە تۆۋاق.

ئەي بۇلاق، سېنىڭ پاك خىسلەتلىرىڭنى
قىلىمەن ھاياتقا ئەندىزە-ئۆرنەك.
قەلبىمدە ئۆركەشلەپ ئاقسۇن مېنىڭمۇ
سۈيۈكتەك سۈپ-سۈزۈك غايە ۋە ئىستەك.

1984-يىل ئاپرېل.

مۇختار سۇپۇرگە

تولۇن ئاي

نېرى كەتمەي دەرىزىنىڭ تۆۋىدىن
قاراپ قالدىڭ ماڭا ئەجەپ، تولۇن ئاي.
نۇرلىرىڭدىن مەنە بېرىپ باشقىچە،
جىلۋە قىلدىڭ شۇنچە ئوماق، خۇش چىراي.

بۇگۈن ئاخشام كەلدىڭ يەنە ناز بىلەن،
جامالىڭدىن نۇر ياغدۇرۇپ كارامەت.
خۇش تەبەسسۇم جىلۋە نازىڭ ـ خۇلقىڭدىن
ئايان بولدى قەلبىڭدىكى مۇھەببەت.

كۆردۇڭ ئۆزەڭ مېنىڭ تۇرقى ھالىمنى،
مۇشۇ دەمدە يار تۇرۇپتۇ قېشىمدا؛
بېغىشلىغان پاك مۇھەببەت ئىشقىمنى
مۇشۇ يارغا تېخى يەتتە يېشىمدا.

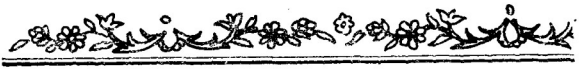
شۇندىن بېرى كېچە-كۈندۈز بىللە بىز،
ئايرىلمىدۇق مۇشكۈلدىمۇ ئىككىمىز.
تەڭ ئۇزاتقاچ قانچە، باھار-قىشلارنى
چىگىپ باردى بىزنىڭ يۈرەك رىشتىمىز.

چىرايىڭدىن نۇرلار تۆكۈپ، تولۇن ئاي،
تۇن كېچىدە يورۇتتۇڭ سەن يۇزۇمنى.
يوردىشدۇ "كىتاپ" ئاتلىق يارىمنىڭ
ھەر ۋاراقى مېنىڭ ئەقىل كۆزۈمنى.

ھۆسنى نۇرلۇق، تۇرقى زىبا، تولۇن ئاي،
ئالالمايسەن يۇرىگىمدىن ئورۇن-جاي.
قاراپ باققىن، يۇرىگىمدە تۇرۇپتۇ
بىلىم ئاتلىق ۋاپادارىم خۇش چىراي...

1984 - يىل يانۋار.

پولات هېژزۇللا

مەرھابا، تاڭ سەھەر!

ئەتراپقا يېيىلىپ نۇر تالالىرى،
تەبىئەت ئالماقتا گۈزەل بىر ھۆسۈن.
مەرھابا، تاڭ سەھەر،
مەرھابا، قۇياش،
مەرھابا، يېڭى كۈن ـ سۆيۈملۈك بۇگۈن!

ئويغاندى قەلبىمدە قۇياش بىلەن تەڭ
يېڭى ھىس،
يېڭى زوق،
شاتلىق ـ ھاياجان.
ھە، ئەنە كۆتمەكتە،
كۆتمەكتە مېنى
قەلبىمدە ئىنتىلىش قوزغاتقان نىشان.
كۆتمەكتە قۇدۇقنى يېڭىندە قېزىش،
ئىزدىنىش، ئۆگىنىش، كۆمۈش تەر تۆكۈش.

كۆتمەكتە جاپالىق ئۇزۇن مۇساپە،
رەڭگا-رەڭ گۈلشەندەك يېڭى كەچۈرمىش!

سەييياھىڭ قوزغىلىپ بىر ئارامگاھتىن
يەنە بىر نىشانغا ئاتلانغىنىدەك،
ئاتلاندىم يېڭى بىر كۆنلۈك ھاياتقا،
ئېخ، بالا ئانىغا تاشلانغىنىدەك.

ۋىجدانىم سوئاللار تاشلايدۇ ماڭا:
"بۇگۈنكى ھاياتىڭ قانداق ئۆتىدۇ...!"
ئىرادەم جىسىمغا قېتىپ كۆچ-دەرمان،
ئۈتۈقلار قۇچۇشقا ئالدىرىتىدۇ.

بىلىمەن،
ھەر كۆنۈم ئۆتسە شان بىلەن
كۆلدۇرۇپ ئارزۇيۇم مېنىڭ ۋەدەمنى،
ياشايتتىم رازى بوپ تۇنۇگۈنۈمدىن،
تېخىمۇ گۈزەل دەپ ئىقبال ئەتەمنى!

مەرھابا، تاڭ سەھەر،
مەرھابا قۇياش،
سەن سىڭىپ كىردىڭ ھەم يۈرىگىمگىمۇ،

ئۇچۇشقا ئۇمتىلىڭ كۆكىدە ئەركىن
كۈچ بەردىڭ، جان بەردىڭ تىلىگىمگىمۇ!

1984 ـ يىل ماي.

زوهـره غوپۇر

ئاي بـلەن سۆھـبەت

ئون تۆت كۈنلۈك گۈزەل تولۇن ئاي
دەرىزەمدىن كۈلۈپ مارايدۇ.
يۇزلىرىمگە شولا ياغدۇرۇپ،
سىرلىق كۆزدە ماڭا قارايدۇ.

ئەركىلىشپ كۈمۈش نۇرلىرى
سۆيىرلايدۇ قۇلاقلىرىمغا.
گاھى ئاستا تۇرتىدۇ مېنى،
سەيلە ئۈچۈن قۇچاقلىرىغا.

مەن دەيمەنكى: "ئەي گۈزەل دوستۇم،
كەل يېنىمغا بىللە ئوينايلى."
ئاي ئېيتىدۇ: "چىققىن بۇ ياقتا،
پەرۋاز قىلىپ كۆكنى بويلايلى."

مەن ئېيتىمەن: "مېنىڭ ماكانىم
بەكمۇ ياخشى ئاۋات، گۈلستان."
ئاي ئېيتىدۇ: "مۇندا گۈزەللىك
سېنى مەپتۇن قىلار ھەرقاچان!

سەنمۇ چىقىپ مېنىڭ يېنىمغا،
رۇخسارىمنى قېنىپ كۆرۈپ كەت،
دوستلىرىمنىڭ قىزغىن سالامىن
يەر شارىغا بىللە ئېلىپ كەت".

دوستلۇق ئىشقى يېنىپ دىلىمدا،
ئايغا مېھمان بولغىلى كەتتىم.
ئىلىم-پەننىڭ تۈلپارىدا مەن،
نۇر سارايغا تېزلىكتە يەتتىم.

مەسئۇل مۇھەررىرلىرى: **مىرزاھىد كېرىمى**
ياسىن ھاۋازى
مەسئۇل كوررېكتور: **رىشىت ۋاھىدى**

توپ تەنتەنىسى
(شىئىرلار)
جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيىتى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق
مىللەتلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
شىنخۇا كىتابخانىسى تەرىپىدىن تارقىتىلدۇ
مىللەتلەر باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى
1985-يىل 7-ئايدا 1-قېتىم نەشر قىلىندى
1985-يىل 7-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم بېسىلدى
باھاسى: 0.89 يۈەن

欢　庆

（诗集）

（维吾尔文）

中国作家协会新疆分会编

民族出版社出版　新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本：787×1092毫米1/32　印张：9·875

1985年7月第1版

1985年7月北京第1次印刷

印数：0001—3,800册　定价：0.89元

书号：M 10049（4）194

مۇقاۋىسىنى ئىشلىگەن: نىياز كېرەم
ۋە ھۆسنىخەتنى يازغان

书号M 10049(4) 194
定价 0.89元